

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

Kraków Nr 7 Wrzesień 1947 r.

TREŚĆ

A. CZĘŚĆ URZĘDOWA

B. CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

CZĘŚĆ URZĘDOWA

Poz. 100

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Warszawa

INSTRUKCJA

z dnia 14 maja 1947 r. Nr. II. P-2548/47)
w sprawie organizacji roku szkolnego 1947/48 w szkolnictwie powszechnym

W dalszej odbudowie i przebudowie szkolnictwa powszechnego dla urzeczywistnienia reformy szkolnej wysuwają się do zrealizowania na rok szkolny 1947/48 następujące zagadnienia:

a) osiągnięcie możliwie najwyższego stopnia powszechności nauczania, przede wszystkim przez uruchomienie punktów szkolnych nieczynnych, zwalczanie odpływu uczniów oraz podniesienie odsetka kończących pełną szkołę powszechną,

b) zwiększenie obsady szczególnie przeciążonych szkół przed podniesienie ich organizacji, a przede wszystkim szkół o jednym nauczycielu,

c) rozciągnięcie fakultatywne obowiązku szkolnego na ósmy rocznik dla całego terenu Państwa i upowszechnienie klas ósmych,

d) wprowadzenie możliwie najwyższej klasy programowej w szkołach niepełnych,

e) uzyskanie warunków materialnych, koniecznych do należytego funkcjonowania szkoły.

I. Powszechność nauczania podstawowego.

1. W roku szkolnym 1947/48 będą zapisane do szkoły i podlegały obowiązkowi szkolnemu dzieci urodzone w latach 1934—1940, **a w tych obwodach szkół, w których organizuje się klasę ósmą również urodzone w 1933 roku.** Równocześnie przypomina się, że przy przyjmowaniu do szkoły dzieci w wieku przedszkolnym muszą być ściśle przestrzegane ograniczenia § 6 Rozp. Min. z 30. V. 1932 r. (Dz. Urz. Nr. 51, poz. 485).

2. Dla dzieci urodzonych w 1933 roku przedłuża się obowiązek szkolny o ile umożliwi się im ukończenie w swej szkole lub właściwej szkole zbiorczej klasy szóstej względnie siódmej.

3. Uruchomienie nowych szkół powinno następować w poniższej kolejności w obwodach z liczbą dzieci w wieku szkolnym:

a) **ponad 120** (Białystok 4, Grańsk 3, Łódź 16, Poznań 9, Rzeszów 36, , Toruń 1, Warszawa 19, Wrocław 1, Katowic 6, Kielce 35, **Kraków 11,** Lublin 10),

b) **do 120** (Białystok 23, Grańsk 3, Katowice 12, Kielce 36, **Kraków 11,** Lublin 39, Łódź 43, Olsztyn 2, Poznań 15, Rzeszów 25, Szczecin 2, Warszawa 25, Wrocław 7),

c) **do 80** (Białystok 23, Gdańsk 23, Katowice 10, Kielce 66, **Kraków 10,** Lublin 110, Łódź 30, Olsztyn 63, Poznań 47, Rzeszów 104, Szczecin 22, Toruń 13, Warszawa 74, Wrocław 39).

4. Nadmiernie obciążone liczbą dzieci szkoły o jednym nauczycielu, gdy liczba uczniów wynosi ponad względnie około 120 powinny otrzymać drugą siłę nauczycielską (Białystok 75, Gdańsk 29, Katowice 73, Kielce 217, **Kraków 119,** Lublin 221, Łódź 240, Olsztyn 14, Poznań 123, Rzeszów 63, Szczecin 12, Toruń 64, Warszawa 217, Wrocław 25).

5. Nadmiernie obciążone liczbą dzieci szkoły o dwu nauczycielach gdy liczba uczniów wynosi ponad 150 otrzymają trzeci etat nauczycielski (Białystok 50, Gdańsk 10, Katowice 60, Kielce 30, **Kraków 30,** Lublin 90, Łódź 70, Poznań 10, Rzeszów 30, Toruń 30, Warszawa 100).

6. Kierownicy szkół w porozumieniu z Komitetami Rodzicielskimi i Komisjami Oświatowymi Rad Narodowych przy czynnej pomocy grona nauczycielskiego czuwać będą nad należytym wypełnieniem obowiązku szkolnego przez dzieci w wieku szkolnym na zasadach dekretu z dn. 7 lutego 1919 roku, względnie przepisów obowiązujących na danym terenie o ile są one dalej idące, stosownie do § 2 p. 11 d uchwały Prezydium Krajowej Rady Narodowej z 16. VII. 194 6r. w sprawie zakresu działania Komisyj Oświatowych Rad Narodowych (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 11 poz. 352).

Należy zwrócić dlatego szczególniejszą uwagę na rejestrację dzieci w wieku obowiązku szkolnego, bowiem jak wykazały dotychczasowe spostrzeżenia odpadają z ewidencji przede wszystkim dzieci starszych roczników po klasie czwartej na wsi, po szóstej w mieście.

II. Poziom organizacyjny szkół.

1. Szkoły niżej zorganizowane realizują następujące zakresy programowe pełnej szkoły powszechnej:

a) **o jednym nauczycielu** cztery klasy programowe. W tych przypadkach, gdzie skierowanie dzieci do klasy piątej szkoły zbiorczej byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione, należy zachęcać nauczycieli tych szkół do przeprowadzenia prób realizowania pięciu klas programowych. Zorganizowanie klasy piątej nie może być dokonane kosztem realizacji obowiązku szkolnego dzieci roczników młodszych. Nauczyciele tych szkół powinni być otoczeni troskliwą opieką władz szkolnych i dla nich głównie trzeba przeznaczać premie pieniężne i przydziałowe. Szkołom takim musi się zapewnić dobre wyposażenie w pomoce naukowe i inne środki nauczania.

O liczbie szkół o jednym nauczycielu, realizujących program pięciu klas, o warunkach pracy, trudnościach, osiągnięciach itp. złożą inspektorzy szkolni sprawozdania Kuratorium za pierwsze półrocze a następnie na koniec 1947/48. Wnioskami ze sprawozdań inspektorskich i własnych obserwacyj Kuratoria podzielą się z Ministerstwem. Nazwiska wybitniejszych jednostek odznaczających się w tej dziedzinie pracy, należy podkreślić w sprawozdaniach.

b) **o dwu nauczycielach** w zasadzie sześć klas programowych, a przy wyjątkowo dużym obciążeniu liczbą uczniów ponad 125 — pięć klas programowych,

c) **o trzech nauczycielach** siedem klas programowych.

W dalszym ciągu powinno się dążyć do stałej poprawy sieci szkolnej dla udostępnienia uczniom ze szkół niżej zorganizowanych kolejnych klas wyższych w sąsiednich szkołach wyżej zorganizowanych. Przy tym obowiązuje przestrzeganie zasad dekretu z dnia 23. 11. 1945 r. o organizacji szkolnictwa w okresie przejściowym (Dz. Urz. z 1946 r. Nr. 1, poz. 2) co do czterokilometrowej drogi do szkoły zbiorczej dla dzieci starszych przy pieszym dochodzeniu, z tym, że dobrowolnie zgłaszającemu się dziecku nawet z większej odległości nie można odmówić przyjęcia do szkoły zbiorczej.

Stała troska o poprawę drogi dziecka do szkoły i ułatwień w jej przebywaniu nie może być pozostawiona tylko zabiegom samych rodziców, ale zainteresować nią należy gromady, poprzez Komisje Oświatowe, gminne i powiatowe rady narodowe, organa administracji publicznej, spółdzielczość, pocztę, samopomoc chłopską, wojsko itp., kładąc przede wszystkim nacisk na gromady i gminy, które w miarę poprawy warunków sprzężajowych, powinny podejmować wiążące uchwały o dowożeniu lub podwożeniu dzieci zwłaszcza w trudniejszych pod względem komunikacyjnym porach roku.

O ile będzie zapewnione dowożenie w ciągu całego roku wszystkich dzieci w odpowiednich warunkach, wtedy na dowożeniu można oprzeć projekt dalszego zasięgu szkoły zbiorczej. Z natury rzeczy szkoły pełne w miastach, miasteczkach i osiedlach fabrycznych będą szkołami zbiorczymi dla znajdujących się w ich zasięgu niżej zorganizowanych szkół wiejskich.

2. Szkoły wyżej zorganizowane **o czterech i większej liczbie nauczycieli** realizują siedem względnie tam gdzie na to pozwolą warunki lokalowe i obsada sił nauczycielskich, osiem klas programowych.

Orzeczenie o utworzeniu klasy ósmej w danej szkole wydaje Kurator Okręgu Szkolnego na umotywowany wniosek Inspektora Szoklnego.

Licząc się z trudnościami etatowymi, brakiem sił nauczycielskich, potrzebami punktów szkolnych niewznowionych oraz niedostateczną obsadą szkół niżej zorganizowanych, na podstawie teoretycznych obliczeń przewiduje się w poszczególnych okręgach następujące liczby szkół pełnych z klasami ósmymi łącznie z już istniejącymi: Białystok 30, Gdańsk 30, Katowice 450, Kielce 70, **Kraków 80,** Lublin 50, Łódź 150, Olsztyn 15, Poznań 100, Rzeszów 50, Szczecin 20, Toruń 50, Warszawa 120, Wrocław 60.

Rozmieszczenie szkół z klasami ósmymi w powiatach powinno być możliwie równomierne dla udostępnienia klas ósmych najszerszym rzeszom młodzieży miejskiej i wiejskiej.

III. Przydział i obsada etatów nauczycielskich.

1. Wolne i nowe etaty nauczycielskie przeznacza się na uruchomienie punktów pilnie wymagających uruchomienia szkoły, podniesienie organizacji szkół szczególnie przeciążonych liczbą uczniów ,w których dotychczas pracuje tylko jeden nauczyciel, zmniejszenie obciążenia nadmierną liczbą uczniów szkół o dwu nauczycielach zwłaszcza tych, które mogą stać się zbiorczymi dla sąsiednich szkół o niższej organizacji wreszcie wprowadzenie klas ósmych tam gdzie zaistnieją ku temu warunki, a dotychczasowa obsada sił nauczycielskich będzie niewystarczająca.

Dysponowanie omawianymi etatami powinno się odbywać w granicach zakreślonych poprzednio podanymi wyliczeniami.

2. Należy dążyć do tego, by nauczyciele niekwalifikowani znaleźli się pod kierownictwem nauczyciela kwalifikowanego. Nauczyciel niekwalifikowany w samej pracy szkolnej i uzupełnianiu swego wykształcenia nie może być pozostawiony sam sobie, musi znaleźć pomoc i przykład przynajmniej u jednego lub dwu kolegów z pełnymi kwalifikacjami, pracujących razem z nim w tej samej szkole.

3. Celem pozyskania kandydatów do szkół nowouruchamianych oraz stworzenia lepszych warunków bytu nauczycielom, pracującym w szkołach niżej zorganizowanych w miejscowościach odległych o trudnej komunikacji, należy dążyć do poprawienia warunków lokalowych szkoły i mieszkaniowych dla nauczyciela, zapewnić grunt szkolny, umieszczenie w bursach dzieci nauczycielskich, wypłatę stypendiów itd.

Na podanych zasadach należy oprzeć wykorzystanie i zapotrzebowanie nowych etatów nauczycielskich oraz ruch służbowy i dążyć do dalszego zmobilizowania kadr nauczycielskich, poddając równocześnie rewizji sprawę pełnego wykorzystania sił nauczycielskich i pełnego wymiaru godzin pracy nauczyciela.

Równocześnie musi się ograniczyć urlopy i przydziały nauczycieli dla innych prac do niezbędnego minimum. W zasadzie urlopy płatne będą udzielane tylko dla dalszego kształcenia się i doskonalenia w zawodzie.

Wobec trudności w znalezieniu kandydatów na zastępstwa, bezpłatne urlopy będą udzielane a zwłaszcza przedłużane tylko w bardzo wyjątkowych istotnie uzasadnionych przypadkach.

W stosunku do nauczycieli, korzystających z urlopów dla poratowania zdrowia Kuratoria powinny przestrzegać postanowień art. 28 ust. 6 i 46 pragmatyki nauczycielskiej.

IV. Podnoszenie wydajności szkoły.

W stałym dążeniu do podnoszenia liczby kończących szkołę należy usilnie przeciwstawiać się przedwczesnemu odpływowi uczniów w wieku obowiązku szkolnego przed ukończeniem nauki. Dla likwidacji skutków wojny w nauczaniu i przeciwdziałania nadmiernym opóźnieniom w szkołach, obok normalnych klas, do których uczęszczają uczniowie we właściwym wieku dla danej klasy i opóźnieni najwyżej o dwa lata ponad wiek klasy, będą nadal organizowane specjalne ciągi skrócone.

Specjalne klasy z ciągami skróconymi dla dzieci zbyt opóźnionych przewiduje się w następujących kompletach:

1) dla 9—10 letnich — roczny, w którym należy przerobić w okresie roku szkolnego przynajmniej program dwu klas i włączyć następnie tych uczniów do klasy trzeciej.

2) dla 11—12 letnich — dwuletni, w którym w okresie dwu lat przerobi się program czterech lub pięciu klas, poczym uczniowie ci przejdą do normalnej klasy piątej lub szóstej.

3) dla 13—14 letnich — należy zorganizować tak nauczanie by przy uczęszczaniu na naukę do 16 roku życia, dać tym uczniom możność opanowania najważniejszych elementów, umożliwiających dalsze kształcenie się po szkole podstawowej.

Rady pedagogiczne, po uwzględnieniu przygotowania naukowego uczniów nadmiernie opóźnionych, opracują rozkład materiału nauczania dla tych kompletów w taki sposób, by było możliwe przechodzenie uczniów z kompletu na naukę w klasach normalnych nawet w ciągu roku szkolnego, czy to dla całego kompletu, czy dla poszczególnych uczniów.

Bez zmian sieci szkolnej, można przewidzieć zwłaszcza w miastach, odpowiednie równomierne rozmieszczenie uczniów, zbyt opóźnionych, w specjalnie wybranych do tego celu szkołach.

Do nauczycieli, uczących w specjalnych klasach, obejmujących naukę w ciągach skróconych, mają zastosowanie postanowienia § 3 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z 10 sierpnia 1937 r. o wymiarze godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych nauczycieli i kierowników szkół (Dz. Urz. Nr. 10, poz. 316) to jest stosuje się tu dla nauczyciela wymiar 28 godzin lekcyjnych tygodniowo.

V. Warunki materialne funkcojnowania szkół.

Budowlane subwencje Skarbu Państwa z budżetu zwyczajnego i inwestycyjnego przyczynią się w pewnym stopniu do poprawy warunków lokalnych w szkolnictwie podstawowym.

Nie bez wpływu będzie również rozpoczęta akcja dostarczania baraków zastępczych zwłaszcza w pasie dużych zniszczeń wojennych.

Niezależnie od powyższych poczynań trzeba wcześniej przedstawić gminom zapotrzebowania i uzupełnienia lokalowe na przyszły rok szkolny i domagać się wykonania przez samorząd ustawowychh obowiązków w zakresie zapewnienia odpowiednich (schludnych, jasnych, ciepłych) i w wystarczającej ilości izb lekcyjnych.

Potrzeby te nlażey ujmować realnie, licząc się z możliwościami obsady przygotowanych pomieszczeń siłmi nauczycielskimi.

W szkołch o jednym do czterech nauczycieli liczba izb lekcyjnych, nie może być mniejsza od liczby zatrudnionych sił nauczycielskich.

Dużą pomoc w odbudowie a nawet i budowie nowych szkół wykazują czynniki społeczne. Tę inicjatywę społeczną należy wspierać i przy rozdziale subwencji uwzględniać przede wszystkim te środowiska, które wykazują ze swej strony dużą ofiarność w świadczeniach rzeczowych dla szkoły, uwzględniając w pierwszym rzędzie tereny zniszczeń wojennych.

Należy wykorzystać dla szkoły współpracę organizacyj społecznych, partyj politycznych, związków zawodowych, młodzieżowych, instytucyj prawa publicznego.

Szkoła dla swego środowiska powinna stawać się ośrodkiem rosnącej troski o nią i jej byt. Utrzymanie zasady bezpłatności szkoły powszechnej nie wyklucza dobrowolnych ofiar lepiej uposażonych rodziców na potrzeby rzeczowe szkół.

W związku z poprawą sytuacji finansowej samorządu, na skutek unormowania stanu prawnego dekretami o finansach i podatkach komunalnych i wydanymi do nich rozporządzeniami wykonawczymi, istnieją warunki do polepszenia ustawowych świadczeń na rzecz szkoły; trzeba wobec tego:

a) czuwać przez gminne i powiatowe komisje oświatowe rad narodowych nad kształtowaniem i wykonaniem budżetów szkolnych, zgodnie z § 2 poz. 1a i 2 uchwały Prezydium Krajowej Rady Narodowej z 16. VII. 1946 r.

b) wykorzystać w razie potrzeby uprawnienia nadzorcze powiatowych i wojewódzkich rad narodowych, celem skłonienia gmin do spełnienia ich obowiązków rzeczowych wobec publicznego szkolnictwa powszechnego. Prace te wymagają współdziałania kierowników szkół, inspektorów szkolnych i kuratorów z komisjami oświatowymi gminnych, powiatowych i wojewódzkcih Rad Narodowych.

Realne możliwości gmin ustalą kierownicy szkół z gminnym samorządem. O konkretnych trudnościach powinien być powiadomiony inspektor szkolny, by mógł z Powiatową Radą Narodową i starostą przedsięwziąć odpowiednie kroki. To, czego nie da się załatwić w skali powiatowej, powinno być bezzwłocznie przedłożone kuratorowi do załatwienia z Wojewódzką Radą Narodową i wo-

jewodą. Jeśli mimo tych wszystkich poczynań szkoły nie będą miały zapewnionego pełnego zaspokojenia potrzeb rzeczowych (urządzenie wewnętrzne, utrzymanie czystości, opał), Kuratorium wystąpi do Ministerstwa ze sprawozdaniem i wnioskami.

Kuratoria będą również zawidamiały Ministerstwo o wszelkich trudnościach docierania podręczników szkolnych do rąk ucznia. Chodzi o to, by uczniowie możliwie przed rozpoczęciem zajęć, a najpóźniej w pierwszych dniach września byli zności zaopatrzeni w najniezbędniejsze książki do nauki.

Minister
(—) Skrzeczewski

Otrzymują:
Kuratoria Okręgów Szkolnych
Inspektoraty Szkolne

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Warszawa

Poz. 101

Instrukcja

z dnai 21 maja 1947 r. Nr. II. Śr. 2001/47
w sprawie organizacji roku szkolnego 1947/48 w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym.

I. Sprawy organizacyjne

A. Formy kształcenia na poziomie średnim

Szkoły o klasach rocznych.

1. Kształcenie ogólne na poziomie średnim w r. szk. 1947/48 będą realizowały:

a) kl. II i III dotychczasowego gimnazjum oraz kl. I i II dotychczasowego liceum,

b) klasa wyrównawcza o programie klasy VIII szkoły powszechnej w tych miejscowościach, w których nie będą zorganizowane w r. szk. 1947/48 klasy VIII szkoły powszechnej. Ministerstwo nie przewiduje organizowania klasy wstępnej o programie kl. VII szkoły powszechnej. Tylko w wyjątkowych przypadkach, w tych miejscowościach, w których nie ma szkoły powszechnej wyżej zorganizowanej, za zgodą Ministerstwa może powstać klasa wstępna o programie kl. VII szk. powsz. mająca charakter klasy zbiorczej.

Sieć szkół.

2. Sprawę rozmieszczenia wymienionych form kształcenia na poziomie średnim należy uczynić zasadniczym zagadnieniem w r. szk. 1947/48 opierając się na następujących wskazówkach:

a) decentralizacja szkół,

b) przenoszenie szkół z centrów wielkich miast na peyrferia, z uwzględnieniem przede wszystkim potrzeb klasy robotniczej,

c) uzgadnianie rozmieszczenia tych szkół z siecią zakładów kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych,

d) ograniczanie zasięgu szkół prywatnych w tych ośrodkach, gdzie jest wystarczająca liczba szkół państwowych.

. Ministerstwo przewiduje przekazanie od września 1947 r. pewnej liczby szkół średnich zakładom kształcenia nauczycieli i szkołom zawodowym, oczekują więc od Kuratoriów wniosków indywidualnych w tej sprawie najpóźniej w terminie od 1 lipca 1947 r.

Szkoły o klasach semestralnych.

4. Od września 1947 r. mogą istnieć tylko kl. III. i IV. w 2-letnich szkołach gimnazjalnych oraz klasy III, IV, V i VI w 3-letnich szkołach średnich.

5. Odstępstwa od powyższych zasad wymagają zgody Ministerstwa.

6. Ministerstwo zwraca uwagę, że do klas semestralnych można przyjmować tylko tych uczniów, którzy przekroczyli granicę wieku do odnośnych klas rocznych, a mianowicie: do kl. III sem. 17—19, do kl. IV sem. 18—20, do klas sem. 19—21 ,do kl. VI sem. 20—22.

Równocześnie przypomina się, że w myśl instrukcji z dnia 11 maja 1947 r. (rozdz. II p. B) Dz. Urz. Nr. 5, poz. 138) uczniowie klas semestralnych, którzy znajdują się w wieku przepisanym dla odpowiednich klas rocznych, winni być przesunięci do nich bez egzaminu.

Obserwacja pracy w klasach semestralnych wykazała, że wymagają one wyjątkowej opieki jak również kontroli. Wśród szeregu uczniów wysoce wartościowych znajdowało się wielu takich, których dążeniem było zdobycie przy najmniejszym wysiłku świadectwa szkolnego, bez odpowiedniego przygotowania.

W r. szk. 1947/48 klasy semestralne winny istnieć wyłącznie przy szkołach państwowych.

W klasach semestralnych należy dążyć wszelkimi możliwymi sposobami do racjonalnego i skutecznego zorganizowania wychowania i nauczania. Skrócony czas trwania nauki nie może powodować obniżenia poziomu wychowawczego i naukowego uczniów, unikać też należy wszelkiego dyletantyzmu i powierzchownego traktowania jakiegokolwiek przedmiotu. Dla spełnienia tych zadań m. in. liczba uczniów w klasach semestralnych powinna być mniejsza, aniżeli w klasach normalnych; w wyjątkowych przypadkach może przekraczać 35 uczniów, jednak ma wynosić nie mniej niż 20 uczniów.

B. Przyjmowanie uczniów.

W sprawie przyjmowania uczniów do szkoły średniej ogólnokształcącej pozostają nadal w mocy przepisy zarządzenia Kierownika Resortu Oświaty z dnia 23 sierpnia 1944 r. (Dz. Urz. Res. Ośw. Nr. 1—4 poz. 7) i okólnika z dnia 3 sierpnia 194 5r. (Dz. Urz. Nr. 3 poz. 100), zwłaszcza należy zwrócić wyjątkową uwagę na młodzież robotniczą i wiejską, aby udostępnić jej kształcenie na poziomie średnim. W szczególności Kuratoria zatroszczą się, aby młodzież, która w bieżącym roku szkolnym kończy klasę VII szkoły powsęechnej, miała umożliwiony dostęp do szkoły średniej w najbliższej odległości;

a) do klasy II-ej gimnazjum przyjmuje się bez egzaminu młodzież na podstawie świadectwa ukończenia klasy VIII szkoły powszechnej, uczniów nie obowiązuje nauka jęz. łacińskiego, przy tym celem utrzymania jednolitego poziomu nie należy tworzyć odrębnych oddziałów II dla kandydatów z ukończoną klasą VIII szkoły powszechnej i kandydatów, którzy zostali promowani z klasy I gimn.,

b) do klasy wyrównawczej przyjmuje się bez egzaminu młodzież na podstawie świadectwa ukończenia kl. VII jedynie tych szkół powszechnych, w których nie ma i nie organizuje się od r. szk. 1947/8 klasy VIII.

11. Przyjmowanie nowych uczniów do klas innych odbywa się według dotychczasowych przepisów. Poza tym obowiązuje przepis, że przyjmowanie nowych uczniów po 13 września ,względnie 15 lutego wymaga zgody Kuratorium.

II. Programy

Szkoły o klasach semestralnych.

12. Rady Pedagogiczne tych szkół, opierając się na dotychczasowych doświadczeniach, ułożą na rok najbliższy materiał nauczania i najpóźniej do 1 września 1947 r. zakomunikują do Kuratorium.

13. W przypadkach, gdy młodzież szkół semestralnych nie może opanować w ciągu jednego półrocza materiału naukowego, przeznaczonego na to półrocze, można — za zgodą Kuratorium — przerabiać z nią ten materiał przez cały rok.

III. Internaty.

14. We wszystkich państwowychh internatach powinny być powołane przed rozpoczęciem roku szk. 1947/48 Rady Opiekuńcze zorganizowane w myśl p. 6 Statutu internatów przy państwowych szkołach średnich (Dz. Urz. Min. O. Nr. 1 z r. 1946 poz. 10). Skład Rady winien uzyskać zatwierdzenie Kuratorium. Kuratorium winno prowadzić wykazy członków Rad Opiekuńczych i w miarę wygasania mandatów powoływać na wniosek dyrektorów nowych członków.

15. Należy dążyć do właściwej obsady wychowawców w internatach. Wychowawcami z reguły winni być nauczyciele danej szkoły.

16. Ze względu na brak odpowiednich państwowych kredytów (w stosunku do potrzeb) na zwiększenie liczby internatów w r. 1947/48 należy położyć nacisk na wciągnięcie czynnika społecznego i politycznego celem rozszerzenia sieci internatów. Ponadto należy zwrócić uwagę na podniesienie stanu gospodarczego i wychowawczego istniejących już internatów.

17. W sprawie organizacji internatów przy państwowych szkołach koedukacyjnych Kuratoria winny ściśle zastosować się do wskazań zawartych w piśmie okólnym z dnia 3 sierpnia 1946 r. Nr. II. Sr.-3850/46, a dotyczących liczby wychowanków, ich rozmieszczenia i organizacji wychowawstwa.

18. Przed dniem 1 czerwca br. należy nadesłać do Ministerstwa wykaz internatów z podaniem liczby wychowanków (płeć).

19. Ministerstwo zwraca uwagę, że internaty winny być nie tylko miejscem zapewnienia młodzieży pomieszczenia i wyżywienia, ale również ośrodkiem pozytywnej pracy wychowawczej. Należy zwrócić szczególną uwagę na pracę w kierunku zainteresowania młodzieży problemami życia społecznego, gospodarczego i politycznego naszego kraju przez akcję świetlicową, czytelnictwo dzienników i czasopism i przez urządzanie wieczorów dyskusyjnych, poruszających najaktualniejsze zagadnienia chwili.

IV. Sprawy wychowania.

20. Szkoła średnia ogólnokształcąca musi się włączyć w nurt nowej rzeczywistości polskiej, przyczynić się do utrwalenia podstaw Polski ludowej i wziąć pozytywny udział w pracy nad realizacją 3-letniego planu gospodarczego.

21. Odpowiednia tematyka dotycząca zasadniczych problemów Polski współczesnej, musi przenikać całe nauczanie w szkole ,a wydajność szkół w zakresie tak pojętego wychowującego nauczania powinna być maksymalna.

22. Cały proces wychowania zarówno przez nauczanie i normalną codzienną pracę szkół jako też poprzez uroczystości szkolne, święta ogólnonarodowe i państwowe należy oprzeć na współdziałaniu z organizacjami Młodzieżowymi, Kołami Rodzicielskimi oraz zorganizowanymi społecznymi siłami Demokracji, jak: Zwi. Zaw., partie polityczne i org. społeczne, a także na współpracy z Wojskiem Polskim. Pracę tę szkoła winna ująć w jednolity plan wychowawczy. Plan ten trudności w jego realizacji i osiągnięte wyniki należy omawiać na zebraniach Rad Pedagogicznych i Kół Rodzicielskich, opierając się oczywiście na materiałach konkretnych.

23. Jednym z ważniejszych czynników wychowania społecznego w szkole jest udział młodzieży szkolnej w organizacjach młodzieżowych, które winny ułatwić jej zdobycie światopoglądu społeczno-politycznego i przysposobić ją do pełnienia zadań obywatela demokratycznego państwa. Szkoła zaś winna zatroszczyć się o harmonijne współdziałanie organizacji młodzieżowych przez otoczenie ich troskliwą i życzliwą opieką oraz pozytywną współpracę z nimi.

24. Szczególny też nacisk położyć należy na świetlice szkolne i organizację czytelnictwa dzienników i czasopism.

25. Omówione wyżej zagadnienia składają się na treść i formę prac i zabiegów wychowawczych, a odpowiednio rozwinięte powinny stać się przedmiotem rozważań **Rad Pedagogicznych i Gron Nauczycielskich oraz nauczycieli z uczniami i konferencji z rodzicami.**

V. Dyrektorzy i nauczyciele.

26. Dyrektorzy i nauczyciele winni wykazać maksymalny wysiłek w kierunku zrozumienia istoty dokonanych przemian w naszej rzeczywistości społeczno-politycznej i osobistego przeobrażenia się w twórczych i aktywnych uczestników pracy państwowej.

27. Władze centralne przyjdą z pomocą nauczycielstwu szkół w tej dziedzinie przede wszystkim przez organizowanie kursów ideowo-wychowawczych, celem zapoznania z wytycznymi ideowymi programów i duchem szkoły oraz przez odpowiednie publikacje.

28. W każdym półroczu winny odbyć się co najmniej 3 posiedzenia Rady Pedagogicznej w każdym zakładzie poświęcone **wyłącznie** sprawom wychowawczym w połączeniu z odpowiednimi referatami, których tematy i rozwinięcie wynikało by z problematyki wyżej omówionej, nadto z potrzeb życia danej szkoły.

VI. Sprawy administracyjne szkół.

A. Wypsażenie szkół.

29. Wszędzie, gdzie istnieje potrzeba, należy bezzwłocznie po zakończeniu roku szkolnego przystąpić do prac remontowych, aby od początku przyszłego roku szkolnego można było rozpocząć pracę bez żadnych przerw.

Do dnia 1 września br. należy:

1. uporządkować posiadane zbiory, a więc bibliotekę, pracownie itp., spisać ich inwentarz, naprawić i doprowadzić do stanu używalności;
2. zorganizować i uruchomić pracownie, przynajmniej przyrodniczą, fizyczną i chemiczną, a gdzie warunki miejscowe na to pozwolą — także pracownie innych przedmiotów ;
3. w czasie feryj letnich należy również poczynić starania o opał na zimę, aby z tego powodu nie było później przerw w nauce;
4. w ogóle czas od 1 września br. należy wszechstronnie wykorzystać w tym kierunku, aby od początku nowego roku szkolnego można już było rozpocząć zupełnie normalną pracę szkolną.

B. Biurowość szkoły.

30. W nieprzekraczalnym terminie do dnia 1 lipca br. należy ostatecznie uporządkować biurowość szkoły, przede wszystkim:

1. Protokóły posiedzeń Rady Pedagogicznej,
2. Protokóły Komisji klasowych i przedmiotowych o ile takie istnieją,
3. dzienniki lekcyjne,
4. katalogi główne i okresowe,
5. akta personalne nauczycieli i personelu pomocniczego,
6. ewidencję uczniowską,
7. księgi rachunkowo-kasowe,
8. księgę inwentarzową,
9. dziennik podawczy.

Minister
Skrzeszewski

Poz. 102

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Warszawa

OKÓLNK Nr. 15

z dnia 19 maja 1947 r. (III OK-2179/47)
o organizacji roku szkolnego 1947/49 w szkolnictwie zawodowym.

Ustalam następujące zasady organizacji szkół zawodowych oraz ich pracy na rok szkolny 1947/48.

I. Realizacja planu Odbudowy Gospodarczej na odcinku szkolnictwa zawodowego w roku 1947.

1. Plan Odbudowy Gospodarczej przewiduje rozbudowę szkolnictwa zawodowego wyrażającą się w roku 1947/48 w stosunku do stanu z roku 1946/47 znacznym wzrostem liczby szkół zawodowych i uczniów w tych szkołach.

Nadto przewiduje się rozwój kursów zawodowych celem zwiększenia dopływu pracowników przygotowanych do życia gospodarczego.

W rozbudowie szkolnictwa zawodowego, przewidzianej w opracowanym w r. 1946 planie, należy położyć nacisk na kształcenie dla potrzeb przemysłu, rzemiosła, odbudowy, komunikacji. Dotyczy to zarówno szkół jak i kursów. W wymienionych działach, w porozumieniu z Ministerstwem, granice rozwojowe przewidziane w planie, mogą być przekroczone.

Spośród poszczególnych typów szkół najszerszej rozbudowie powinny ulec średnie szkoły zawodowe (dokształcające), które w nowej organizacji szkolnictwa zawodowego mają stanowić drogę masowego kształcenia zawodowego.

II. Rekrutacja uczniów do szkolnictwa zawodowego.

2. Dla zapewnienia szkolnictwu zawodowemu dostatecznego dopływu uczniów należy na terenie całego państwa przeprowadzić akcję uświadamiającą, informującą (rodziców i młodzież) o rozbudowie gospodarczej Polski na tle Planu Odbudowy Gospodarczej, o rodzajach zawodów i wyborze zawodu, o drogach kształcenia zawodowego, o rodzajach szkół zawodowych, o warunkach przyjmowania do tych szkół o korzyściach, jakie daje ukończenie szkoły zawodowej.

Pogadanki na wyżej wymienione tematy należy przeprowadzić na zebraniach rodzicielskich we wszystkich szkołach powszechnych oraz dla młodzieży w klasach ostatnich szkół powszechnych.

Pogadanki należy urządzić przed zakończeniem roku szkolnego, a sprawozdanie z wykonania tego polecenia przesłać do Kuratorium O. S.

Prócz pogadanek w szkołach, Kuratoria i szkoły powinny prowadzić akcję uświadamiającą za pośrednictwem organizacji młodzieżowych, związków zawodowych, Związku Samopomocy Chłopskiej, prasy i radia.

Kuratoria Okręgów Szkolnych dostarczą szkołom powszechnym wykazów szkół zawodowych zarówno średnich, jak i typu zasadniczego, istniejących na terenie Okręgu.

III. Organizacja poszczególnych form kształcenia zawodowego w roku szkolnym 1947/48.

A. Publiczne średnie szkoły zawodowe (dawniej dokształcające).

3. Dekret z dnia 3 lutego 1947 r. w sprawie zmiany ustawy z dn. 29. 3. 1937 o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół dokształcających zawodowych (Dz. U. R. P. Nr. 14, poz 52) zmienił nazwę — publiczna szkoła dokształcająca zawodowa — na publiczna średnia szkoła zawodowa. Młodzież zatem, obowiązana w myśl prawa przemysłowego i przepisów w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet do uczęszczania do publicznych dokształcających szkół zawodowych, powinna uczęszczać do publicznych średnich szkół zawodowych.

4. Młodzież, która spełni obowiązek szkolny w zakresie szkoły powszechnej, a nie wstąpi do żadnej szkoły, powinna zapisać się do publicznej średniej szkoły zawodowej.

5. Zapisy do publicznych średnich szkół zawodowych należy przeprowadzić przed wakacjami. Po wakacjach mogą się odbyć zapisy dodatkowe.

6. Młodzież, która w roku szkolnym 1946/47 spełni obowiązek w zakresie szkoły powszechnej, powinna być we właściwym czasie poinformowana dokładnie o terminach wpisów i rodzajach szkół, aby mogła się zgłosić do publicznej średniej szkoły zawodowej obranego zawodu albo do szkoły ogólnozawodowej (zbiorczej).

7. Do publicznych średnich szkół zawodowych przyjmuje się zasadniczo kandydatów mających ukończoną szkołę powszechną (7 klas).

8. Dla kandydatów o niższym przygotowaniu, którzy nie przekroczyli 16 lat życia należy tworzyć klasy wstępne. Liczba uczniów w klasie musi wynosić co najmniej 20.

W razie zgłoszenia się mniejszej liczby kandydatów w wieku poniżej lat 16, którzy ze względu na swoje zatrudnienie nie mogą uczęszczać do szkoły powszechnej, albo w razie zgłoszenia się kandydatów z przekroczonym 16 rokiem życia, nie mających ukończonych 7 klas szkoły powszechnej, kandydatów tych należy przyjąć do klasy pierwszej średniej szkoły zawodowej z warunkiem złożenia egzaminu z zakresu 7 klas szkoły powszechnej do końca roku szkolnego 1947/48.

Należy zatroszczyć się o zorganizowanie dla tej młodzieży pomocy w przygotowaniu się do złożenia wspomnianego egzaminu.

9. Jeżeli w szkole zbierze się grupa kandydatów (co najmniej 20), którzy ukończyli 17 rok życia, zaawansowanych w pracy zawodowej, można tworzyć dla nich specjalne ciągi skrócone.

10. Dla młodzieży, która ukończyła 8 klas szkoły powszechnej, tworzone będą średnie szkoły zawodowe dostosowane do wyższej podbudowy programowej. W razie braku takich szkół lub w razie zgłoszenia się mniej niż 30 kandydatów z ukończoną klasą 8 szkoły powszechnej, kandydaci ci mogą być przyjmowani do 2 klasy średniej szkoły zawodowej. W tym przypadku należy im umożliwić dopełnienie programu klasy pierwszej w zakresie wiadomości zawodowych.

11. Publiczne średnie szkoły zawodowe obowiązane są przyjąć wszystkich zgłaszających się kandydatów, którzy odpowiadają warunkom wymienionym w niniejszym zarządzeniu. W razie braku miejsc w publicznych średnich szkołach zawodowych młodzież niepracująca może być przez Kuratora Okręgu Szkolnego zwolniona od obowiązku uczęszczania do publicznej średniej szkoły zawodowej.

12. Publiczne średnie szkoły zawodowe w większych ośrodkach powinny być zorganizowane dla określonych zawodów lub grup zawodowych; szkoły te są w zasadzie koedukacyjne.

13. W publicznych średnich szkołach zawodowych liczba godzin nauki dla każdej klasy musi wynosić co najmniej 18 tygodniowo. Szkoły nie mogą prowadzić nauki w niższym wymiarze godzin.

14. Nauka w publicznych średnich szkołach zawodowych powinna odbywać się w godzinach rannych. W szczególnych przypadkach Kuratorium może udzielić szkole na przeciąg 1 roku zezwolenia na prowadzenie nauki w godzinach popołudniowych.

B. Gimnazja zawodowe.

1. W roku szkolnym 1947/48 mogą być uruchamiane klasy pierwsze trzyletnich gimnazjów zawodowych dla absolwentów 7-klasowych szkół powszechnych.

16. Dla kandydatów, którzy nie ukończyli 7 klas szkoły powszechnej, a nie przekroczyli 16 lat życia, mogą być organizowane klasy wstępne. Kandydatów z przekroczonym 16 rokiem życia, którzy nie ukończyli 7 klas szkoły powszechnej, można przyjmować do klasy pierwszej gimnazjum zawodowego tworząc dla nich specjalne grupy, które przy odpowiednich metodach pracy pozwolą na szybsze wyrównanie braków w wykształceniu ogólnym i umożliwią uczniom ukończenie gimnazjum w ciągu 3 lat.

17. Granica wieku kandydatów do gimnazjów zawodowych może być podniesiona do lat 18.

18. Przed przyjęciem do gimnazjum młodzież powinna być zbadana pod względem zdrowia i przydatności do zawodu.

19. 4-letnie gimnazja zawodowe, oparte na podbudowie 6 klas szkoły powszechnej, w roku szkolnym 1947/48 prowadzą tylko klasy trzecie i czwarte podług dotychczasowych zaktualizowanych programów.

20. 4-letnie gimnazja zawodowe, oparte na podbudowie 7 klas szkoły powszechnej, mogą przyjmować zapisy do klasy pierwszej i realizować w roku szkolnym 1947/48 dotychczasowy

program. W poszczególnych przypadkach gimnazja te będą reorganizowane na licea zawodowe nowego ustroju.

C. Licea zawodowe oparte na 8 klasach szkoły podstawowej.

21. W roku szkolnym 1947/48 w miejscowościach o dostatecznej liczbie kadydatów (co najmniej 30), mających ukończoną 8-klasową szkołę podstawową, należy organizować klasy pierwsze nowego liceum zawodowego.

22. Plany godzin nauki klasy pierwszej na rok szkolny 1947/48 będą nadesłane w czerwcu br.

23. Kandydaci do liceów powinni być zbadani pod względem zdrowia i przydatności do zawodu.

24. Wiek kandydatów nie może przekraczać 18 lat.

D. Licea zawodowe oparte na gimnazjum.

25. W roku szkolnym 1947/48 należy nadal uruchamiać klasy pierwsze licealne, których organizacja opiera się na ustawie ustrojowej z roku 1932 i dotychczasowych statutach liceów.

26. W roku 1947/48 zezwala się na przyjmowanie młodzieży starszej niż przewidują statuty liceów.

27. Przy liceach zawodowych dawnego ustroju mogą być tworzone klasy wstępne (jednoroczne) dla młodzieży, która nie ma odpowiedniego przygotowania, a ma powyżej 17 lat. Kandydaci do klas wstępnych są przyjmowani na podstawie egzaminu sprawdzającego z języka polskiego, matematyki i fizyki.

28. Do liceów dawnego ustroju mogą być przyjmowani absolwenci śrdnich szkół zawodowych na podstawie egzaminu sprawdzającebo z języka polskiego i matematyki oraz dowodu stwierdzającego ukończenie praktycznej nauki zawodu lub odbycie co najmniej dwuletniej praktyki zawodowej. W razie wątpliwości może być przeprowadzony egzamin sprawdzający z zakresu wiadomości nabytych w czasie praktyki.

Dla kandydatów wykazujących brak wiadomości z języka obcego nauczanego w liceum należy organizować w klasie pierwszej specjalne grupy językowe dla uzupełnienia materiału naukowego.

Absolwenci średnich szkół zawodowych, którzy nie odbyli praktycznej nauki zawodu (w zakładach pracy lub we własnych warsztatach szkolnych), ani nie odbyli wymaganej praktyki zawodowej, mogą być przyjmowani do klas wstępnych liceów zawodowych.

E. Szkoły przysposobienia zawodowego.

29. Szkoły przysposobienia zawodowego pierwszego i drugiego stopnia w roku szkolnym 1947/48 mogą być tworzone według dotychczasowych zasad organizacyjnych.

30. Absolwenci przysposobienia zawodowego pierwszego stopnia mogą być przyjmowani do klasy drugiej średniej szkoły zawodowej.

1. Zezwala się na przyjmowanie do szkół przysposobienia zawodowego młodzieży starszej niż przewidują statuty tych szkół.

F. Szkoły niższe.

32. Szkoły zawodowe oparte na pierwszym szczeblu programowym szkoły powszechnej (na 4 klasach), a więc dwu- i trzy-letnie szkoły niższe, w roku szkolnym 1947/48 ulegają stopniowej likwidacji. Szkoły niższe mogą być utrzymane nadał na terenach, na których istnienia ich wymagają względy gospodarczo-społeczne (np. na Ziemiach Odzyskanych).

33. Szkoły niższe mogą być przekształcone na publiczne średnie szkoły zawodowe z własnymi warsztatami szkolnymi.

G. Szkoły (klasy) zawodowe dla dorosłych.

34. Dla osób dorosłych (ukończone 18 lat życia) można organizować średnie szkoły zawodowe, gimnazja zawodowe i licea zawodowe dawnego ustroju, albo osobne klasy dla dorosłych w szkołach zawodowych dla młodocianych.

35. Do średnich szkół (klas) zawodowych dla dorosłych przyjmuje się zatrudnionych oraz osoby, które odbyły praktyczną naukę zawodu lub co najmniej dwuletnią praktykę zawodową. Nauka dla tych kandydatów trwa 1½ roku przy 18 godzinach lekcyjnych.

36. Nauka dla dorosłych na stopniu gimnazjalnym trwa:

a) dla osób niezatrudnionych 2 lata przy pełnym wymiarze godzin nauki tygodniowej przewidzianym dla młodocianych,

b) dla osób zatrudnionych 3 lata przy wymiarze 20 godzin tygodniowo.

37. Nauka dla dorosłych na stopniu licealnym według dawnego ustroju trwa:

a) dla osób niezatrudnionych od 1½ do 2½ lat przy pełnym wymiarze godzin,

b) dla osób zatrudnionych od 2 do 3 lat przy wymiarze 20 godzin tygodniowo.

38. Nauka w szkołach (klasach) zawodowych dla dorosłych odbywa się na podstawie programów wydanych przez Ministerstwo Oświaty. W przypadku otwierania szkoły (klasy) zawodowej dla dorosłych, da której Ministerstwo nie wydało programu, należy do wniosku o otwarcie dołączyć projekt programu, który podlega zatwierdzeniu Ministerstwa Oświaty.

39. Otwarcie państwowej szkoły (klasy) zawodowej dla dorosłych, podobnie jak i szkół dla młodocianych wymaga zgody Ministerstwa Oświaty.

H. Egzaminy dla ekstcrnów.

40. Jest rzeczą pożądaną, ażeby osoby, które nie miały możliwości ukończenia szkłoy zawodowej, uzyskiwały świadectwa ukończenia tych szkół na drodze zdawania egzaminów dla eksternów, o ile zdołały należycie przygotować się do tych egzaminów na kursach, w drodze nauki korespondencyjnej lub w drodze samouctwa.

Egzaminy dla eksternów mogą być organizowane w średnich szkołach zawodowych, w gimnazjach i liceach zawodowych.

Organizację egzaminów dla eksternów normują szczegółowe przepisy. Kuratoria powinny roztoczyć należyty nadzór nad egzaminami dla eksternów, ażeby wymagania stawiane na egzaminie rzeczywiście odpowiadały poziomowi, jaki powinien osiągnąć absolwent szkoły danego typu i stopnia.

J. Kursy i inne formy kształcenia zawodowego.

41. W okresie głębokich i na szeroką skalę dokonywanych przemian gospodarczych, konieczności uzupełniania kadr zawodowych oraz rozudowy przewidzianej w Planie Odbudowy Gospodarczej, dużego znaczenia nabierają formy skróconego i pozaszkolnego kształcenia zawodowego.

Kursy zawodowe mogą być organizowane przez szkoły zawodowe, przez organizacje społeczne lub gospodarcze, przez zakłady pracy albo przez osoby prywatne. Kursy państwowe mogą być tworzone jedynie za zgodą Ministerstwa, na podstawie zatwierdzonego budżetu i programu. Programy kursów niepaństwowych zatwierdza Kuratorium Okręgu Szkolnego.

Kuratoria powinny zatroszczyć się:

a) o należytą ewidencję kursów zawodowych,

b) o nadzór nad kursami i to zarówno nad ich stroną naukową jak i wychowawczą,

c) o koordynację akcji kursowej prowadzonej przez różne czynniki.

Doceniając celowość szerokiej rozbudowy akcji kursowej Kuratoria powinny stanowczo przeciwdziałać niesolidnej inicjatywie nie zapewniającej uczestnikom kursów odpowiednich warunków i wyników nauki.

Na szczególne poparcie zasługuje organizowanie kursów wędrownych, sięgających do mniejszych ośrodków miejskich i na wieś celem podniesienia poziomu zawodowego ludności w tych ośrodkach.

Wobec dużej rozbudowy kształcenia kursowego byłoby celowe powierzenie nadzoru nad kursami specjalnemu wizytatorowi.

Na uwagę zasługuje także inicjatywa kształcenia w drodze korespondecji, wymagająca kontroli.

IV. Programy i nauczanie.

42. Nauczanie teoretyczne i praktyczne zawodu w szkołach zawodowych musi odbyć się na podstawie programów zatwierdzonych przez Ministerstwo Oświaty. Dowolne opuszczenie części materiału naukowego jest niedozwolone.

Kuratoria O. S. są w posiadaniu zaktualizowanych programów obowiązujących w klasach i szkołach o ustroju przedwojennym. Brakujące programy dla szkół zawodowych nowego ustroju zostaną nadesłane Kuratorium jeszcze przed rozpoczęciem roku szkolnego. Dyrekcje szkół powinny zatroszczyć się o to, ażeby każdy nauczyciel znał dokładnie program nauki wszystkich przedmiotów.

Co się tyczy praktycznej nauki zawodu w szkołach przemysłowych, to sprawa ta wobec niedostatecznego wyposażenia warsztatów w okresie powojennym wymaga szerszego omówienia.

Szkoły przemysłowe stopnia gimnazjalnego mają na celu kształcenie czeladników danego zawodu, toteż i warsztaty tych szkół należy nastawić na produkcję i dążyć do wyrobienia u uczniów pewnej sprawości manualnej.

Szkoły przemysłowe stopnia licealnego kształcą techników. W orgaizacji i pracy warsztatowej mają one na celu dokładne zaznajomienie z zawodem bez konieczności wyrobienia sprawności manualnej.

W nauce praktycznej zawodu w tych szkołach należy zwrócić specjalną uwagę a stronę naukowo-organizacyjną.

Znajomość maszyn używanych do obróbki, ich zastosowania oraz racjonalnego wykorzystania muszą być szeroko potraktowane w programach nauki warsztatowej.

Szkolenie podstawowe w warsztacie, szczególnie w pierwszym roku nauki, musi posiadać charakter wszechstronny i dążyć do przyswojenia przez uczniów racjonalego sposobu posługiwania się narzędziami pracy oraz opanowania możliwie największej ilości liczby czynności i operacyj.

W dalszych latach nauki programy przedwojenne gimnazjów mechanicznych przewidywały podział uczniów na dwa kierunki: obróbki ręcznej i obróbki mechanicznej. W warunkach obecnych podział taki, ze względu na brak obrabiarek, nie da się przeprowadzić, tym nie mniej należy dążyć za wszelką cenę do zapoznania uczniów z pracą na obrabiarkach, szczególnie na tokarkach.

Specjalizacja w pracy na obrabiarkach i podział uczniów na grupy tokarzy, frezarzy, szlifierzy itp. nie jest przewidziana programem i może być częściowo tylko realizowana przy podziale pracy przez uwzględnienie specjalnych zamiłowań uczniów.

Szkoły niedostatecznie wyposażone w obrabiarki siłą rzeczy muszą przyjąć kierunek obróbki ręcznej.

Wprowadzenie specjalizacji do obróbki ręcznej sprowadziło naukę praktyczną zawodu do przyuczania do pewnych czynności w zawodzie, co jest zadaniem raczej krótkoterminowych kursów zawodowych, a nie szkół typu zasadniczego.

Absolwenci szkół typu zasadniczego w przyszłości zajmą w życiu gospodarczym stanowiska przodowników, od których będzie wymagana głębsza i gruntowniejsza znajomość zawodu, niż od szerokich mas pracowników, przeszkolonych na różnych kursach przysposobienia zawodowego.

W ciągu całej nauki, bez względu a obrany kierunek szkolenia, należy przyzwyczaić uczniów do trasowania, posługiwania się rysunkiem, dokładności i dotrzymywania zaprojektowanych wymiarów, a w klasach starszych przy okazji wykonywania części maszyn i zespołów tychże, należy zapoznać praktycznie uczniów z układem pasowań i dopuszczalną tolerancją.

Co do metod szkolenia, to metoda produkcyjna wydaje się jedyną, jaką należy przyjąć przy dostosowaniu produkcji warsztatów do programów nauczania. Metoda ta, poza wartością w zakresie nauczania, posiada również dużą wartość wychowawczą, gdyż umożliwia aktywny udział młodzieży szkolnej w wielkim procesie produkcyjnym, mającym na celu odbudowę gospodarczą Państwa.

Należy zwracać uwagę na korelację przedmiotów teoretycznych między sobą z nauką zawodu.

Korelacja fizyki i matematyki teoretycznej z maszynoznawstwem da się łatwo osiągnąć, gdyż pierwsze dwa przedmioty stanowią podbudowę ostatniego.

Przy nauce materiałoznawstwa metalowego należy opierać się na metalach używanych w pracy warsztatowej. Właściwości tych metali, sposoby obróbki, ulepszeń termicznych, hartowania, odpuszczania, cementowania, przygotowania stopów łożyskowych twardych i lekkich należy omawiać na tle prac warsztatowych oraz przeprowadzać specjalne ćwiczenia praktyczne.

Lekcje technologii, obejmujące zapoznanie uczniów z mechanizmami obrabiarek, narzędziami do skrawania, sposobami mocowania przedmiotów na obrabiarkcah i przyrządami do tego służącymi itp. zaleca się przenieść na warsztat i przeprowadzać przy udziale dobranego instruktora obróbki maszynowej, występującego w charakterze asystenta.

Co do nauki rysunku technicznego, to po opanowaniu przez uczniów podstawowych wiadomości z geometrii wykreślnej i zasad rzutowania, należy dobierać tematy do kreśleń z prac warsztatowych oraz maszyn i urządzeń technicznych, znajdujących się w warsztacie.

Planowo przeprowadzona korelacja przyczyni się do scalenia wszystkich przedmiotów w jedną harmonijną całość i powiązania nauki teoretycznej z nauką praktyczną.

Nauczyciel przedmiotów zawodowych musi mieć stale na uwadze, że nauka tych przedmiotów nie jest celem sama w sobie a służy wyłącznie do głębszego opanowania zawodu i świadomego wykonywania czynności i operacyj związanych z pracą zawodową.

Co do realizacji programu matematyki, nie należy ograniczać się do podawania uczniom tylko wzorów i formuł końcowych bez dowodzeń i wyprowadzania ich drogą przekształceń matematycznych.

Pomijając już to, że matematyka jest doskonałym przedmiotem ćwiczeiowym dla młodych umysłów, uczącym lepiej niż inne przedmioty logicznego rozumowania, należy pamiętać, że część absolwentów szkół gimnazjalnych będzie kontynuować naukę w szkołach licealnych, a ci, którzy rozpoczną pracę zawodową, będą zmuszeni bardzo często samodzielnie obliczać przekroje, powierzchnie różnych płaszczyzn, objętość bryl, szybkość skrawania, prędkość oraz przyspieszenie obwodowe i kątowe, przełożenie kół zębatych itp., gdzie używanie wzorów matematycznych, znajomość ich przekształcenia i wyprowadzenia są konieczne.

W gimnazjach i liceach elektrycznych na znajomość matematyki należy zwrócić specjalną uwagę, gdyż bez opanowania przedmiotu nie podobna wykonać programu przedmiotów grupy elektrycznej na poziomie szkoły średniej.

Program szkół przemysłowych wszystkich typów i stopni wprowadza jako przedmiot nauczania organizację przedsiębiorstw przemysłowych, która niestety nie znajduje należytego zrozumienia na terenie większości zkół. Przedmiot ten ma na celu zapoznanie uczniów z racjonalną organizacją przedsiębiorstw przemysłowych, współpracą wzajemną poszczególnych działów, kontrolą, kalkulacją, rodzajami płac stosowanych w przemyśle, zasadami zakupów surowców i półfabrykatów itp. Potwierdzenie praktyczne tych wszystkich wiadomości uczeń musi znaleźć na terenie własnej szkoły.

W klasach pierwszych gimnazjum przemysłu odzieżowego należy zwrócić szczególniejszą uwagę na osiąganie sprawności samej techniki szycia. Wykreślanie form, przygotowanie wzorów należy w większej mierze przenieść do klasy II i III.

W liceach przemysłu odzieżowego, tytułem próby, należy organizować 3 pracownie: a) konfekcji dziecięcej, b) konfekcji damskiej i lekkiej, c) konfekcji ciężkiej.

Powyższy podział zajęć warsztatowych pozwoli wykorzystać zdolności nauczycielek — wyspecjalizowanych w danym dziale wytwórczości odzieżowej.

Uczennice kolejno powinny być przydzielane do wyszczególnionych pracowni.

Zależnie od warunków pracownia konfekcji dziecięcej może być połączona z pracownią konfekcji lekkiej.

Należy również dbać o odpowiedni dobór wzorów i modeli dla programów prac zwłaszcza klas I i II. Modele i wzory odpowiadać powinny: a) właściwościom materiału, b) metodycznemu uszeregowaniu trudności technicznych, c) celowości w praktycznym zastosowaniu danego przedmiotu przy osiągnięciu wartości estetycznych.

W szkołach handlowych i spółdzielczych należy wszędzie w roku szkolnym 1947/48 zorganizować pracownie towaroznawcze, zaopatrzeć je w urządzenia, przybory w materiały i należycie wykorzystywać w nauczaniu. Również inne przedmioty zawodowe należy wiązać z praktyką przez uwzględnienie aktualnej organizacji życia gospodarczego i odpowiednich materiałów pokazowych, stosowania ćwiczeń opartych na materiałach aktualnych i wzorach z praktyki.

We wszystkich szkołach zawodowych należy do materiału nauczania włączyć zagadnienia Planu Odbudowy Gospodarczej dla zaznajomienia młodzieży z odbudową i planowym rozwojem gospodarczym Państwa. Należy również w po-

szczególnych przedmiotach uwzględnić tematykę związaną z Ziemiami Odzyskanymi, rozwojem gospodarki morskiej, uspołecznieniem gospodarstwa narodowego, nowym ustrojem Państwa, związkami Polski z zaprzyjaźnionymi narodami słowiańskimi, stanowiskiem Polski w świecie.

V. Warsztaty i pracownie szkolne.

43. Głównym celem warsztatów i pracowni szkolnych w szkołach zawodowych jest praktyczna nauka zawodu i jego opanowanie nie tylko od strony manualnej, lecz również naukowo-teoretycznej i organizacyjnej.

Ze względu na znaczną ilość czasu przeznaczonego w programach na pracę w warsztatach i pracowniach, obok celu głównego, występuje i drugi niemniej ważny w życiu szkoły, a mianowicie — cel wychowawczy.

Jako cel trzeci, objęty programem nauki teoretycznej, występuje w warsztacie praktyczny przykład rozwiązania zagadnienia racjonalnej organizacji i prowadzenia przedsiębiorstwa.

Dobrze pomyślana i przeprowadzona organizacja warsztatu i pracowni oraz program zaprojektowany na rok szkolny robót musi w najszerszy sposób uwzględnoać wszystkie te cele.

Środkiem do osiągnięcia pierwszego celu będzie należyty dobór rodzaju i kolejności ćwczeń i prac opartych na planie zaprojektowanej produkcji oraz zorganzowanie pracy w biurze warsztatowym i w poszczególnych działach warsztatu.

Ponieważ praca biura warsztatowego odbywa się pod kierownictwem kierownika warsztatu i przy bezporednim udziale przydzielanych kolejno uczniów, daje to możność tym ostatnim zapoznania się praktycznego z całokształtem prac przygotowawczych, kalkulacją wstępną, projektowaniem, wykonywaniem rysunków, opracowywaniem planu obróbki, sprawdzaniem, podziałem pracy i zależnością pomiędzy poszczególnymi działami warsztatowymi.

Dobrze zorganizwana praca warsztatowa powinna równocześnie stać się czynnikiem decydującym w wyrabianiu u młodzieży cech i wartości niezbędnych tak w pracy zawodowej jak i w życiu społecznym.

Świadoma karność, wysokie poczucie odpowiedzialności, dokładność i rzetelność w pracy, obok zamiłowania do porządku i systematyczności są głównymi wytycznymi strony wychowawczej. Należy przy każdej okazji podkreślać i wyjaśniać na przykładach zależność ogólnego wyniku pracy od wysiłków i wyników pracy jednostek i małych grup na poszczególnych odcinkach i działach warsztatowych.

Przyczyni się to do zrozumienia przez młodzież istoty pracy zespołowej i zorganizowanej oraz jej przewagi nad pracą nieskoordynowaną luźnych jednostek i grup, nadto wyrobi poczucie konieczności współpracy i wzajemnej pomocy, a tym samym poczucie koleżeńskości i współodpowiedzialności za wynik ogólny.

W warsztatach i pracowniach szkolnych nie może w żadnym wypadku panować atmosfera strachu, przygnębienia i przymusu, a wykonywaną pracę cechować bezmyślność i brak wyraźnie postawionych przed uczniem celów i środków.

Wreszcie i cel ostatni zostanie osiągnięty, jeżeli organizacja samych warsztatów i pracy uczniowskiej będzie odpowiadać zasadom racjonalnej organizacji i prowadzenia przedsiębiorstw. Na terenie przedsiębiorstw szkolnych uczeń musi znaleźć potwierdzenie i umotywowanie wszystkich zasad organizacji pracy i prowadzenia przedsiębiorstw nauczanych na wykładach teoretycznych.

Warsztaty szkolne muszą być zorganizowane na wzór prowadzonych przedsiębiorstw przemysłowych, dokumenty i papiery obiegowe w warsztacie muszą odpowiadać wymaganiom norm polskich. (NP.)

Projekt organizacji warsztatów szkolnych opracowany w szczegółach przez kierownika warsztatu musi być poddany dyskusji na specjalnym posiedzeniu personelu warsztatowego przy udziale dyrektora szkoły i nauczyciela organizacji i prowadzenia przedsiębiorstw.

Po uzgodnieniu i przyjęciu definitywnym zasad oraz form projekt musi być wprowadzony w życie z dniem 1. 9. 1947 r.

Wydziały III Kuratoriów dołożą wszelkich starań, aby sprawy dotyczące warsztatów i pracowni szkolnych znalazły należne im miejsce i rozwiązanie w szeregu innych zagadnień organizacyjnych i zostały ujęte w miarę możności jednolicie dla szkół całego okręgu danego stopnia i grupy zawodowej.

Co się tyczy wyposażenia technicznego szkół, to należy dążyć do osiągnięcia takiego stanu warsztatów i pracowni szkolnych ,aby mógł być w nich przerobiony program praktycznej nauki zawodu. W tym celu działalność warsztatów szkolnych powinna być, przy zachowaniu wymagań programowych, nastawiona przede wszystkim na:

1) uporządkowanie warsztatu,

2) przeprowadzenie remontu posiadanych narzędzi i doprowadzenia ich do stanu używalności,

3) uzupełnienie braków możliwych do uzupełnienia we własnym zakresie.

Powinny być również wykorzystane możliwości uzupełnienia braków urządzeniami zbędnymi w przemyśle przez zdobywanie odnośnych wiadomości i starania o pozyskanie sprzętu zbędnego w przemyśle, a nadającego się do celów szkolnych .

Pozostałe braki wyposażenia mogą znaleźć pokrycie nie wcześniej aż będą dostarczone obrabiarki i sprzęt, zamówione w przemyśle i warsztatach szkolnych przez Ministerstwo.

Warsztaty szkolne zdolne do podjęcia produkcji obrabiarek, powinny zgłosić swe możliwości Ministerstwu, celem wzięcia udziału w akcji wytwórczej sprzętu warsztatowego, organizowanej przez Ministerstwo.

Przy wyrobie narzędzi warsztatowych należy przestrzegać nowych norm Polskiego Komitetu

Normalizacyjnego (P.K.N.). Adres składnicy norm.: Księgarnia Techniczna, Warszawa, ul. Poznańska 12.

Organizację warsztatów szkół przemysłu odzieżowego należy oprzeć na wskazówkach zawartych w „Poradniku urządzeń pracowni krawieckich" A. Paschalis-Grabowskiej.

VI. Pomoce naukowe.

44. W nauczaniu należy stosować w najszerszej mierze podręczniki i wydawnictwa pomocnicze, które już ukazały się w druku i uzyskały aprobatę Ministerstwa Oświaty. Wydawnictw tych będzie w roku 1947/48 znacznie więcej niż dotychczas i należy przyzwyczajać młodzież i nauczycielstwo do wykorzystywania ich w nauce. Zaoszczędzi to w dużym stopniu czas poświęcony na dyktowanie i pozwoli systematycznie, zgodnie z programem i dyscyplinami naukowymi, realizować naukę, szczególnie na poziomieśrednim szkół zawodowych.

Należy również wykorzystywać wszystkie możliwości, by naukę oprzeć na pokazach i doświadczeniach. W szkołach zawodowych kompletowanie pomocy naukowych, jak wszelkiego rodzaju zbiory technologiczne, próbki materiałoznawcze, modele do rysowania itp. jest nietrudne przy zainicjowaniu przez nauczyciela i zmobilizowaniu do współparcy w tej dziedzinie sfer gospodarczych, rodzicielskich itd.

Należy zwrócić baczną uwagę na wykorzystywanie pomocy naukowych przez nauczyciela.

Należy umożliwić wypożyczenie pomocy naukowych przez jedne szkoły innym, które tych pomocy nie posiadają.

Instrukcje i konferencje na temat kompletowania i wykorzystywania pomocy naukowych winny być planowo przeprowadzane w okręgach szkolnych. Przestrzega się przed wprowadzeniem książek, podręczników i tablic różnorodnych — drukowanych i wydawanych bez zawierdzenia wład zszkolnych. Są one często przepełnione błędami naukowymi i mogą przynieść młodzieży więcej szkody niż pożytku. Spisy wydawnictw zatwierdzonych są publikowane w Dz. U. Min. Ośw.

Ze względu na zupełne wyniszczenie przez okres wojny wszelkich wydawnictw z zakresu pomocy naukowych jak: tablic, wykresów ,schematów itp. należy zachęcić zawodowców do opracowania nowych wzorów, przystosowanych do programów. Ministerstwo poprze tego rodzaju inicjatywę i dopomoże do wydania dobrze i celowo opracowanych pomocy naukowych, również podręczników i broszur oraz książek pomocniczych do nauczania w szkołach zawodowych .

Ministerstwo informuje, że sprawa zaopatrzenia szkół przemysłowych będzie odbywać się:

a) drogą zamówień większych obrabiarek w przemyśle krajowym,

b) drogą podjęcia produkcji obrabiarek w szkołach przemysłowych, dostatecznie wyposażonych i posiadających wykwalifikowany personel warsztatowy,

c) drogą okazyjnego zakupu z magazynów likwidacyjnych oraz od instytucji prywatnych.

Do akcji powyższej zostaną zaangażowane poważne sumy z funduszów inwestycyjnych.

VII. Sprawy absolwentów.

45. Kontakt szkoły z uczniem nie powinien kończyć się z chwilą doręczenia mu świadectwa ukończenia szkoły. Kontakt ten powinien trwać przez cały szereg lat, przyczyniając się do związania szkoły z życiem gospodarczym, potrzebom którego przede wszystkim i wyłącznie służy.

Najlepszą formą utrzymania tego kontaktu będzie powołanie do życia przy szkołach kół absolwentów.

Należy zainicjować powstanie takich kół dostarczając w miarę możności oddzielnych pomieszczeń oraz umożliwiając korzystanie z boisk, świetlic i bibliotek szkolnych.

Obcowanie młodzieży szkolnej z absolwentami przyczynia się do podniesienia jej poziomu zawodowego i wyrobienia społecznego.

Zjazdy koleżeńskie, periodyczne odczyty i referaty z odbytych prac i praktyk zawodowych oraz urządzanie imprez o charakterze ogólno-kulturalnym są dostatecznym materiałem do wypełniania życia codziennego tych Kół.

Należy zainteresować młodzież i Koła Absolwentów zakładaniem spółdzielni pracy, które w pewnych zawodach mają poważne osiągnięcia i mogą służyć przykładem, (np. „Spółdzielnie w szkołach zawodowych krawiecko-bieliźniarskich")

Dyrekcje szkół powinny prpwadzić stałą ewidencję zatrudnienia absolwentów oraz, w miarę możności, być doradcą i pośrednikiem przy angażowaniu się do pracy — bezpośrednio po ukończeniu nauki.

VIII. Dopływ nowych nauczycieli.

46. Rozwijające się szkolnictwo zawodowe Ministerstwa Oświaty i innych resortów potrzebować będze corocznie znacznego dopływu sił nauczycielskich.

Rezerwuarem sił nauczycielskich dla szkolnictwa zawodowego jest między innymi życie gospodarcze. Pożądane jest, aby szkoły na drodze bezpośredniego kontaktu z przedsiębiorstwami i zjednoczeniami gospodarczymi starały się pozyskać potrzebne siły. W razie nieskuteczności tej drogi, należy korzystać z uprawnień wynikających z dekretu z dnia 10. XII. 1946 r. o obowiązku współpracy w zakresie nauczania w szkolnictwie zawodowym. (Dz. U. R. P. Nr. 3, poz. 39). Ministerstwo Przemysłu poleciło centralnym zarządom przemysłowym wykonanie obowiązków nałożonych na przemysł w stosunku do szkół zawodowych.

W roku szkolnym 1947/48 będą prowadzone nowe turnusy naWyższych Kursach Nauczycielskich w Warszawie, Bielsku, Kielcach i Wrocła-

wiu. Projektuje się uruchomienie podobnych kursów w Krakowie i Poznaniu. Zadaniem tych kursów jest przygotowanie nauczycieli dla średnich szkół zawodowych. W roku szkolnym 1947/48 będzie położony większy nacisk na przygotowanie nauczycieli do nauczania poszczególnych przedmiotów zawodowych w szkołach ogólno-zawodowych. Kuratoria powinny zatroszczyć się o dobór odpowiednich kandydatów na wspomniane kursy, które powinni w przyszłości odbyć stopniowo wszyscy nauczyciele szkół średnich ogólno-zawodowych nie posiadający właściwego przygotowania zawodowego.

Przenoszenie do szkolnictwa zawodowego czynnych nauczycieli szkół powszechnych, odbywa się na podstawie obowiązujących w tym względzie przepisów.

IX. Doskonalenie kadr nauczycielskich.

47. W roku szkolnym 1947/48 należy położyć nacisk na:

a) organizowanie kursów kwalifikacyjnych dla nauczycieli, a to kursów pedagogicznych i kursów wprowadzających w zagadnienie szkolnictwa zawodowego,

b) organizowanie kursów dla nauczycieli nauczających wiadomości o Polsce i świecie współczesnym oraz zagadnień społeczno-gospodarczych,

c) urządzanie kursów fachowych dla nauczycieli,

d) działalność ośrodków dydaktyczno-naukowych.

Programy kursów kwalifikacyjnych, kursy wiadomości o Polsce i świecie współczesnym, zagadnień społeczno-gospodarczych oraz programy typowych kursów fachowych prześle Ministerstwo Kuratoriom. Programy kursów fachowych mogą też być opracowane w Kuratoriach i nadsyłane Ministerstwu do zatwierdzenia.

W możliwie krótkim czasie należy przesłać do Ministerstwa plan akcji kursowej na okres wakacyjny dla zapewnienia kredytów na ten cel.

Kursy mogą też być organizowane w czasie trwania roku szkolnego. W większych ośrodkach w kursach mogą brać udział nauczyciele miejscowi równolegle z pracą w szkole. Nauczycielom zamiejscowym dla udziału w kursach można udzielić zniżek godzin i urlopów, jeżeli pozwalają na to organizacja pracy szkolnej i względy budżetowe.

Organizacja ośrodków dydaktyczno-naukowych została uregulowana instrukcją z dnia 12. 2. 1947 r. Nr III OK-494/47, w oparciu o którą należy organizować planową sieć ośrodków uwzględniając w dostatecznej mierze potrzeby średniego szkolnictwa przemysłowego.

Akcję doskonalenia zawodowego nauczycieli należy w roku szkolnym 1947/48 wybitnie rozbudować i dążyć na tej drodze do podniesienia poziomu szkół.

X. Rady opiekuńcze.

48. Szkolnictwo zawodowe powinno być jaknajściślej związane z życiem gospodarczym. Jedną z form tego związania powinny być Rady Opiekuńcze przy szkołach zawodowych.

W roku szkolnym 1947/48, o ile możności w pierwszych jego miesiącach, należy powołać do życia rady opiekuńcze przy wszystkich szkołach zawodowych oparte na przepisach, które będą wydane przez Ministerstwo jeszcze przed końcem roku szkolnego 1946/47.

Dyrektorzy szkół powinni zatroszczyć się o to, ażeby rady opiekuńcze były organami żywotnymi, spełniającymi istotnie role wyznaczone im w statutach.

49. Po zorgaizowaniu rad opiekuńczych przy szkołach zawodowych powinny być w Okręgach szkolnych utworzone Okręgowe Rady kształcenia zawodowego oparte na przepisach, które są w przygotowaniu i zostaną wydane przed rozpoczęceim roku szkolnego 1947/48.

Do działalności rad okręgowych, podobnie ajk i do działalności rad opiekuńczych przy szkołach, Ministerstwo Oświaty przywiązuje wielką wagę i ma nadzieję, że przy pomocy tych rad zarówno potrzeby terenu w zakresie kształcenia zawodowego zostaną należycie ujawnione, jak i kształcenie to będzie mogło doznać odpowiedniej pomocy w zakresie polepszenia techniczno naukowych warunków pracy szkolnej, właściwej realizacji nauki zawodu oraz wprowadzenia absolwentów do pracy zawodowej.

XI. Adminstracja szkół.

50. Szkolnictwo zawodowe, mając już poza sobą najtrudniejszy okres organizacyjny okresu powojennego, powinno już obecnie zwrócić większą uwagę na stronę administracyjno-wewnętrzną.

Do prac w tym zakresie należy wliczyć:

a) zorganizowanie i usprawnienie sekretariatu i biur szkolnych,

b) przeprowadzenie, gdzie tego dotychczas nie uskuteczniono, inwentaryzacji majątku szkolnego i wprowadzenie w związku z tym przepisowych ksiąg i ewidencji stwierdzonych przez Kuratorium.

Urządzenie nietrwałe i szybko zużywające się należy ująć w ewidencję w księdze narzędziowo-materiałowej.

Narzędzia trwałe należy ująć w ewidencję oddzielnie.

Odpisywanie narzędzi i inwentarza w rozchód przeprowadza się na podstawie protokółów komisyjnych zatwierdzanych każdorazowo przez Kuratorium. Materiały, surowce i półfabrykaty należy ująć w ewidencję w księdze magazynowej i prowadzić bieżąco każde konto.

Dużą pomoc i ułatwienie pod tym względem oddają dobrze prowadzone kartoteki,

c) Zorganizowanie i stałe prowadzenie oddzielnej rachunkowości warsztatowej; odpowiednie przepisy zostaną przesłane Kuratorium w najbliższym czasie.

51. Należy przeprowadzić podział pracy pomiędzy funkcjonariuszów poszczególnych szkół, do obowiązku których należy utrzymanie w czystości i porządku sal, pomieszczeń gospodarczych, dziedzińców, trawników, podwórek itp. Dyrekcje szkół muszą zatroszczyć się o zaopatrzenie gmachów szkolnych w szyldy, a poszczególnych sal i pomieszczeń w tabliczki stwierdzające ich przeznaczenie, dbając przy tym skrupulatnie o czystość i porządek.

52. Szkoły powinny być zaopatrzone w przepisowe godła państwowe i portrety dostojników Państwa, wywieszone na odpowiednich miejscach.

XII. **Wskazania ogólne.**

5. Ministerstwo kładzie nacisk na należyte zorganizowanie i prowadzenie na terenie szkół zawodowych opieki lekarskiej.

Kuratoria szkolne dopilnują urządzenia i wyposażenia w szkołach gabinetów lekarskich i dentystycznych oraz zaopatrzenia aptek warsztatowych w niezbędne środki lecznicze i opatrunkowe.

Wszyscy uczniowie muszą być poddani dokładnym badaniom, pomiarom i zważeniu przez lekarza szkolnego.

Wzór kart indywidualnych dla uczniów na okres czasu pobytu w szkole należy opracować przy udziale lekarzy szkolnych w sposób jednolity dla całego okręgu.

Każdorazowy wynik badań lękarskich należy wpisać do kart z podaniem daty oględzin lekarskich.

W wypadku stwierdzenia chorób zagrażających otoczeniu należy zwolnić ucznia od obowiązku uczęszczania do szkoły, powiadomić rodziców względnie opiekunów, a w stosunku do chorego ściśle zastosować się do wskazań lekarza. Ministerstwo przypomina o wprowadzeniu w szkołach obowiązku wietrzenia sal, korytarzy, biur, pracowni i warsztatów, oraz zaopatrzenia tych ostatnich w wodę do picia i urządzenia do mycia rąk.

Przed rozpoczęciem roku szkolnego Kuratoria powinny zatroszczyć się o stworzenie szkołom zawodowym lepszych niż dotychczas warunków lokalowych. W tym celu należy poddać zbadaniu dotychczasowy przydział gmachów państwowych do użytku poszczególnych działów szkolnictwa, ogólnokształcącego i zawodowego, mając na względzie, że szkoły zawodowe prowadzące warsztaty wymagają co najmniej dwa razy tyle powierzchni co szkoły ogólnokształcące przy tej samej liczbie klas.

Wszystkie istniejące możliwości pomieszczenia szkół zawodowych w częściowo wolnych lub niedostatecznie wyzyskanych lokalach szkół ogólnokształcących powinny być należycie wykorzystane.

Ze względów zrozumiałych szkoły przemysłowe posiadające stałe i kosztowne urządzenia i instalacje techniczne należy umieszczać w gmachach pańśtwowych.

Ministerstwo stoi na stanowisku, że młodzież wszystkich działów szkolnictwa ma prawo do równych warunków nauki.

Ewentualnego przeniesienia niektórych szkół, względnie zamiany gmachów należy dokonać podczas ferii letnich.

Szkoły zajmujące gmachy prywatne, opuszczone czy też poniemieckie, winny uregulować stosunek prawny do właścicieli względnie do zarządów miejskich lub Głównego Urzędu Likwidacyjnego, gdyż w przeciwnym razie mogą narazić na stratę Skarb Państwa z tytułu dokonywanych remontów i napraw.

Ministerstwo wyjaśnia, że wysokość czynszu za wydzierżawione gmachy nie może przekraczać 6-krotnej wysokości czynszu przedwojennego.

55. W celu udostępnienia szkół zawodowych młodzieży wiejskiej należy dążyć do rozbudowania istniejących internatów i burs oraz zakładania nowych.

56. Ministerstwo zwraca uwagę i podkreśla konieczność umożliwienia młodzieży żeńskiej kształcenia w zawodach uważanych dotąd za wyłącznie męskie i szerokie zastosowanie koedukacji szczególnie w szkołach przemysłowych stopni licealnych, przygotowujących techników (licea chemiczne wszystkich specjalizacji, budowlane, elektryczne, mechaniczne itp.).

57. Ministerstwo podkreśla, że cała praca i życie szkoły zawodowej, tak różnorodne co do zadań na poszczególnych odcinkach, muszą być nacechowane wysokim poczuciem odpowiedzialności, karnością i świadomością celów i środków, a nadanie tej pracy pełnej, prawdziwej i pięknej treści, zharmonizowanie poszczególnych komórek i utrzymanie stałego rytmu — oto są zadania władz szkolnych i grona nauczycielskiego, występujących w rolach nauczycieli, wychowawców, opiekunów i czujnych, życzliwych doradców.

Minister
(—) Skrzeszewski

Otrzymują:
Kuratoria Okręgów Szkolnych.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Warszawa

Poz. 103

INSTRUKCJA

z dnia 19 maja 1947 r. Nr. II KN-2540/47
o organizacji roku szkolnego 1947/48 w zakresie kształcenia nauczycieli szkół powszechnych.

I. **Licea pedagogiczne.**

§ 1. Wprowadzone instrukcją o organizacji roku szkolnego 1946/47 połączenie odbudowy z właściwym liceum pedagogiczym ulega w roku szkolnym 1947/48 dalszemu pogłębieniu przez stworzenie 4-letniego liceum pedagogicznego, w

którym dotychczasowe klasy przygotowawcze stanowią I i II klasę, zaś dotychczasowe klasy licealne stanowią klasę III i IV. Wszystkie klasy liceum pedagogicznego mają ustrój roczny.

§ 2. W r. szk. 1947/48 należy przyjmować do klasy I liceum pedagogicznego (dotychcz. sem. I i II klas przyg.) według ustroju, wprowadzonego w § 1, młodzież w wieku od 14 do 18 lat życia, która ukończyła 7 klas szkoły powszechnej, lub klasę wstępną gimnazjum ogólnokształcącego (p. instr. o org. szk. średniego w r. szk. 1946/47); do klasy II liceum pedagogicznego — młodzież w wieku od 15 do 19 lat życia z ukończoną 8 klasą szkoły powszechnej albo I (dawną II) klasą gimnazjum ogólnokształcącego lub na podstawie egzaminu wstępego; do klasy III liceum pedagogicznego — młodzież w wieku od 16 do 20 lat życia z ukończonym gimnazjum ogólnokształcącym lub zawodowym lub na podstawie odpowiedniego świadectwa komisji weryfikacyjno-kwalifikacyjnych.

Młodzież promowana w końcu r. szk. 1946/47 na semestr II i lub IV dotychczasowych klas przygotowawczych przechodzi odpowiednio do klasy I i II liceum pedagogicznego, które swój program wyczerpią z końcem pierwszego półrocza r. szk. 1947/48.

§ 3. Celem zapewnienia liceum pedagogicznym stałego i równomiernego dopływu kandydatów, lepszego ich przygotowania pod względem naukowym do podjęcia pracy w liceum oraz przedłużenia okresu oddziaływania wychowawczego na wychowanków należy tworzyć przy liceach pedagogicznych klasy wstępne o programie klasy VII szkoły powszechnej, jako oddział równoległy szkoły ćwiczeń. Do tej klasy należy przyjmować w pierwszym rzędzie młodzież ze szkół o niższym stopniu organizacyjnym, która wiekiem i poziomem wiedzy nie nadaje się jeszcze do klasy I liceum, a która deklaruje chęć pójścia do zawodu nauczycielskiego. Młodzieży tej należy zapewnić pomieszczenie w internacie na równi z młodzieżą liceum pedagogicznego.

§ 4. Kandydatów do liceum pedagogicznego, jak i do klasy wstępnej należy przyjmować bez egzaminu wstępnego ale warukowo. Po selekcji wstępnej o charakterze formalnym, która winna polegać na wyeliminowaniu jednostek nie nadających się do zawodu nauczycielskiego z powodu złego stanu zdrowia, ułomności fizycznej, zupełnego braku słuchu muzycznego, niedorozwoju umysłowego, ujemnej opinii szkoły przekazującej kandydata itd., należy poddać kandydatów całorocznej obserwacji. W przypadku pozytywnego wyniku dokonanych obserwacyj Rada Pedagogiczna zdecyduje ostatecznie o definitywnym przyjęciu ich do liceum pedagogicznego. Dla każdego kandydata przyjętego warunkowo do liceum należy założyć kartę indywidualną, w której oprócz danych personalnych notować należy spostrzeżenia o przydatności kandydata do zawodu nauczycielskiego. Spostrzeżenia tę wraz z oceną jego pracy całorocznej staną się podstawą do wyżej wymienionej decyzji Rady Pedagogicznej.

Celem zorientowania się w poziomie przyjmowanych kandydatów dla późniejszego porównania osiągniętych wyników z każdym z kandydatów należy przeprowadzić kollokwium wstępne. Spostrzeżenia z tego kollokwium winny być przechowywane w aktach osobowych kandydata.

§ 5. Odchylenia od granic wieku kandydatów do liceum pedagogicznego podanych w niniejszej instrukcji są dopuszczalne w indywidualnych należycie uzasadnionych przypadkach za zgodą kuratora z zastrzeżeniem, że do kl. III liceum nie mogą być przyjęci kandydaci powyżej 23 lat życia.

§ 6. Do liceum pedagogicznego przyjmować należy tylko takich kandydatów, którzy deklarują chęć pójścia do zawodu nauczycielskiego.

Młodzież pobierająca stypendia lub korzystająca z internatu winna podpisywać deklaracje obowiązujące do pójścia do zawodu nauczycielskiego.

§ 7. Wobec zamierzonej rozbudowy sieci liceów pedagogicznych do 120, te Kuratoria, które zgodnie z zaleceniami ministerialnych wizytatorów mają uzupełnić istniejącą w Okręgu sieć, winny niezwłocznie wystąpić z wioskami o otwarcie nowych liceów pedagogicznych. Wnioski oparte o dotychczasowe studia w tym zakresie winny w pierwszym rzędzie uwzględniać możliwości rekrutacyjne i warunki lokalowe.

§ 8. Niezależnie od normalnych liceów pedagogicznych w każdym Okręgu Szkolnym należy zorganizować tytułem próby jedno 2-letnie liceum pedagogiczne dla dorosłych, którego program i metoda pracy winny być dostosowane do potrzeb uczących się. Kandydatów do tego liceum należy dobierać spośród jednostek uspołecznionych z cenzusem gimnazjalnym w środowiskach robotniczych i chłopskich przy czynnym współdziałaniu organizacyj społecznych i politycznych.

§ 9. Szkoły ćwiczeń przy liceach pedagogicznych winny być w r. szk. 1947/48 z reguły 8-klasowe. Zadania szkoły ćwiczeń określone są zarządzeniem Ministra Oświaty z dnia 4 stycznia 1946 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. nr 1, poz. 7). W szczególności szkoły ćwiczeń winne stać się szkołami zbiorczymi dla tych dzieci, w obwodach zamieszkania, których brak jest pełnych szkół powszechnych.

II. Państwowe Kursy Nauczycielskie.

§ 10. Biorąc pod uwagę korzyść wynikającą dla szkoły z uzyskania nauczyciela dobrze przygotowanego pod względem wykształcenia ogólnego dążyć należy do uruchomienia w r. szk. 1947/48 możliwie największej liczby Państwowych Kursów Nauczycielskich według zarządzenia Ministra Oświaty z dnia 17 maja 1946 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. nr. 5, poz. 140).

Należy przy tym zwrócić uwagę młodzieży na możliwość uzyskania pełnych kwalifikacji nauczy-

cielskich przez ukończenie tylko 5 miesięcy trwającego kursu.

W każdym Okręgu Szkolnym winien powstać w r. szk. 1947/48 przynajmniej jeden Państwowy Kurs Nauczycielski. Zgłaszających się kandydatów należy kierować do wybranego na ten cel punktu, w którym należy zapewnić im internat z utrzymaniem.

Państwowe Kursy Nauczycielskie w zasadzie winny być uruchomione w miastach, które nie są siedzibą wyższych uczelni.

Na państwowe Kursy Nauczycielskie winni być kierowani również kandydaci zakwalifikowani przez Komisje Weryfikacyjno-Kwalifikacyjne przy Kuratoriach Okręgów Szkolnych.

III. Pedagogia.

§ 11. W r. szk. 1947/48 Państw. Pedagogia nie zostaną uruchomione. W miejscowościach, w których powstały Wyższe Szkoły Pedagogiczne, akta i inwentarz Państwowego Pedagogium winien być przekazany Państwowej Wyższej Szkole Pedagogicznej. W miejscowościach, w których nie jest uruchomiona Wyższa Szkoła Pedagogiczna akta i majątek Państwowego Pedagogium należy przekazać najbliższemu liceum pedagogicznemu.

IV. Wyższe Szkoły Pedagogiczne.

§ 12. W utworzonych według statutu wprowadzonego zarządzenia Ministra Oświaty z dnia 12 maja 1946 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. nr 2, poz. 47) Państwowych Wyższych Szkołach Pedagogicznych uruchomione będą w r. szk. 1947/48 na I roku studiów następujące wydziały:

a) P.W.S.P. w Gdańsku: wydział — humanist., przyrodn., matemat.

b) P.W.S.P. w Krakowie: wydział — humanist., przyrodn., matemat.

c) P.W.S.P. w Katowicach: wydział — humanist., przyrodn., matemat.

d) P.W.S.P. w Łodzi: wydział — humanist., przyrodn., matemat.

W ramach wydziałów humanistycznych w WSP w Gdańsku i Krakowie należy koniecznie uruchomić sekcje języków obcych.

W każdej Wyższej Szkole Pedagogicznej winny być również uruchomione wstępne kursy, analogicznie do wstępnego roku studiów w szkołach wyższych. Rekrutacja na te kursy winna odbywać się przy udziale związków młodzieżowych, wymienionych poniżej w § 1.

W sprawie organizacji wstępnych kursów Ministerstwo wyda osobne zarządzenie.

Częściowa zmiana statutu Państwowycb Wyższych Szkół Pedagogicznych zosatnie wprowadzona osobnym zarządzeniem.

V. Wstępne Kursy Pedagogiczne.

§ 13. Kuratoria Okręgów Szkolnych wydadzą podległym Inspektorom Szkolnym zarządzenie, nakazujące przyjmowanie do pracy w szkole jedynie kandydatów mających bądź ukończony zakład kształcenia nauczycieli, bądź wstępny kurs pedagogiczny.

Angażowanie w charakterze nauczycieli niekwalifikowanych kandydatów, bez ukończenia wstępnego kursu pedagogicznego, w wyjątkowych przypadkach może być dokonane jedynie za zgodą Kuratora Okręgu Szkolnego.

§ 14. W r. szk. 1947/48 należy organizować wstępne kursy pedagogiczne dla kandydatów z cenzusem gimnazjalnym. Czas trwania tych kursów ustala się na jedno półrocze szkolne. Sieć kursów pedagogicznych i nasilenie szkolenia nauczycieli tą drogą winno być ściśle uzależnione od potrzeb terenu i planu zaspokojenia braków wśród nauczycielstwa szkół powszechnych w Okręgu.

Podstawą rekrutacji kandydatów na wstępne kursy pedagogiczne winny być w pierwszym rzędzie istniejące obecnie kursy przygotowawcze, po ukończeniu których młodzież winna być bezpośrednio kierowana na wstępne Kursy Pedagogiczne. Wstępe kursy pedagogiczne winny być organizowane w pierwszym rzędzie przy liceach pedagogicznych. Kurs może być uruchomiony jedynie w przypadku, gdy liczba kandydatów jest nie mniejsza niż 20. Przy mniejszej liczbie zgłoszeń kandydatów kierować należy do innego ośrodka.

§ 15. Uruchamianie kolejnych turnusów wstępnych kursów pedagogicznych winno być dostosowane do organizacji roku szkolnego w szkolnictwie powszechnym. A więc pierwszy turnus tych kursów winien rozpoczynać się we wrześniu, a kończyć z końcem pierwszego półrocza, drugi turnus rozpocząć się winien z początkiem drugiego półrocza, a zakończyć z końcem roku szkolnego.

§ 16. Odnośnie wstępnych kursów pedagogicznych obowiązują wszystkie dotychczasowe zarządzenia w tej sprawie ze zmianami wynikającymi z postanowień niniejszej instrukcji.

§ 17. Wstępnych Kursów Pedagogicznych dla kandydatów bez cenzusu gimnazjalnego organizować w r. szk. 1947/48 w zasadzie nie należy. Uruchomienie takiego kursu może się odbyć po uzyskaniu uprzedniej zgody Ministerstwa na należycie umotywowany wniosek Kuratorium.

§ 18. Kuratoria poprą inicjatywę demokratycznych organizacyj młodzieżowych takich jak ZWM, OMTUR, WICI, ZMD w kierunku organizowania wstępnych kursów pedagogicznych dla swoich członków.

§ 19. Ministerstwo nie przydziela kontyngentów dla poszczególnych Okręgów Szkolnych. Kuratoria zorganizują kursy w liczbie odpowiadającej potrzebom terenu po uprzednim uzyskaniu zgody ze strony Ministerstwa. Zgłoszenie odpowiednich wniosków winno być dokonane przed dniem 1 lipca 1947 r.

VI. Kursy przygotowawcze.

§ 20. Dla kandydatów w wieku od 18 do 30 lat nie posiadających cenzusu gimnazjalnego należy organizować roczne i dwuletnie kursy przygotowawcze zgodnie z zarządzeniem Ministra Oświaty z dnia 16 lipca 1945 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. nr 2, poz. 62).

Absolwenci tych kursów winni z reguły być kierowani na wstępne kursy pedagogiczne.

VII. Kształcenie czynnych niekwalifikowanych nauczycieli.

§ 21. Kształcenie czynnych niekwalifikowanych nauczycieli przy pomocy Rejonowych Komisji przy liceach pedagogicznych winno w roku szkolnym 1947/48 ulec rozszerzeniu i pogłębieniu. Szczegółowa instrukcja w sprawie organizacji pracy w Komisjach Rejonowych zostanie podana do wiadomości osobno.

VIII. Dalsze kształcenie czynnych kwalifikowanych nauczycieli.

§ 22. Celem podnoszenia kwalifikacyj zawodowych nauczycieli kwalifikowanych czynne będą w r. szk. 1947/48 Państwowe Wyższe Kursy Nauczycielskie, których sieć została ustalona w piśmie Ministerstwa z dnia 15 stycznia 1947 r. nr II KN-186/47.

Przewiduje się zmiany statutu, regulaminu i programów wyższych kursów nauczycielskich, które zostaną wprowadzone osobnym zarządzeniem z mocą obowiązującą od dnia 1 września 1947 r.

§ 23. W celu rozszerzenia akcji kształceniowej na poziomie Wyższego Kursu Nauczycielskiego zaleca się organizowanie sekcyj popołudniowych Wyższego Kursu Nauczycielskiego przy ewentualnym udziale Związku Nauczycielstwa Polskiego. Zgodnie z § 2 Statutu nadzór pedagogiczny i odpowiedzialność za poziom nauczania na Wyższych Kursach Pedagogicznych ZNP spoczywa na Kuratorium.

§ 24. Dla nauczycielstwa pracującego w ośrodkach miejskich, w których nie może być zorganizowana na odpowiednim poziomie naukowym sekcja popułdniowa WKN, lub na wsi, Związek Nauczycielstwa Polskiego zorganizował korespondencyjną formę kształcenia w tym zakresie. Należy zachęcić nauczycielstwo do masowego wzięcia udziału w przedsięwziętej akcji.

Zwrócić należy uwagę ,że obecnie niewiele ponad 10% ogółu nauczycielstwa szkół powszechnych posiada dodatkowe kwalifikacje do nauczania, a potrzeby szkolnictwa powszechnego wymagają podniesienia tego stanu do 40%.

§ 25. Oprócz Wyższych Kursów Nauczycielskich dalsze kształcenie czynnych kwalifikowanych nauczycieli odbywać się będzie w r. szk. 1947/48:

a) w Państwowym Instytucie Robót Ręcznych w Bielsku,

b) w Państwowym Instytucie Pedagogiki Specjalnej w Warszawie,

c) w Instytutach Pedagogicznych ZNP w Warszawie, Katowicach i Wrocławiu.

IX. Internaty.

§ 26. Internaty przy liceach pedagogicznych winny być nie tylko miejscem zakwaterowania i wyżywienia młodzieży ale przede wszystkim ośrodkiem intensywnej akcji wychowawczej.

W każdym internacie należy prowadzić stałą akcję świetlicową, której program winien być ułożony z udziałem młodzieży. Pogadanki, referaty dyskusyjne na aktualne tematy gospodarcze, społeczne, polityczne, prace zespołowe, wieczory artystyczne, czytelnictwo, życie towarzyskie itp. winny mieścić się w programie prac świetlicowych. W związku z tym zwraca się uwagę na dobór wychowawców internatów, których należy szkolić w kierunku umiejętnego prowadzenia akcji wychowawczej.

§ 27. Internat musi przyczynić się również do podniesienia kultury życia codziennego wychowanków. Dlatego pod względem czystości i porządku oraz estetycznego wyglądu wnętrz oraz ozdobienia trawnikami i kwietnikami otoczenia zewnętrznego internat winien być bez zarzutu.

§ 28. Bardzo pożądanym i godnym zalecenia z wychowawczego punktu widzenia jest wciąganie młodzieży do prac porządkowych poprzez samorząd szkolny.

§ 29. W gospodarce internatu a w szczególności w gospodarce kuchennej winna młodzież brać czynny udział, celem wdrożenia się do odpowiedzialnej pracy społecznej. W związku z tym należy gospodarkę kuchenną prowadzić wzorowo wraz z potrzebną księgowością. W szczególności dzienne normy wyżywienia winny być przeliczane pod względem kalorycznym, co da młodzieży sposobność zaznajomienia się ze sposobami racjonalnego odżywiania.

X. Sprawy programowe i wychowawcze.

§ 30. W związku ze zmianą organizacji liceum pedagogicznego przez oparcie go na 7 klasie szkoły powszechnej program I klasy liceum ulegnie zmianom ,które zostaną wprowadzone osobnym zarządzeniem. We wszystkich innych klasach obowiązywać będzie bez żadnych odchyleń program dotychczasowy wprowadzony rozporządzeniem Min. Ośw. z dnia 17. X. 1946 r. nr II KN-5983/46 o zmianie programu nauki w państwowym liceum pedagogicznym.

W r. szk. 1947/48 obowiązywać będzie również nowy program Wstępnych Kursów Pedagogicznych.

§ 31. Poziom Zakładów Kształcenia Nauczycieli pod względem dydaktycznym i wychowawczym winien ulec w r. szk. 1947/48 wyraźnemu podniesieniu.

Pod względem dydaktycznym dyrektorzy winni dążyć do stworzenia w szkole takich warunków

pracy, aby młodzież osiągnąć mogła możliwie jak najlepsze wyniki. W tym celu należy zwrócić szczególną uwagę na racjonalne planowanie pracy, ścisłą kontrolę wykonania planów i poważną egzekutywę tj. konsekwentne wymagania i przestrzeganie, aby uczeń pracował solidnie i systematycznie, opanował gruntownie materiał nauczania i wyrobił sobie rzetelny stosunek do pracy.

Pod względem wychowawczym zwrócić należy szczególną uwagę na szkolenie kandydatów do zawodu nauczycielskiego w dziedzinie ideowo-wychowawczej ,które winno odbywać się przede wszystkim przez:

a) naukę o Polsce i świecie współczesnym, historię, geografię, język polski i inne przedmioty nauczania. przy których należy zaznajamiać wychowanków z dorobkiem demokratycznej Polski i nastawiać pozytywnie do dzisiejszej rzeczywisttości;

b) organizacje młodzieżowe dopuszczone do działania na terenie szkoły okólnikiem Kier. Res. Ośw. P. K. W. N. z dn. 20. XII. 1944 r. Nr I O-2694/44 (Dz. Urz. Res. Ośw. Nr 1—4 poz. 40) i okólnikiem Nr 8 Min. Ośw. z dnia 21. II. 1945 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr 1 poz. 26) oraz samorząd szkolny.

c) pracę ideowo-wychowawczą na terenie internatu, szczególnie w związku z zorganizowanym życiem świetlicowym.

§ 32. Wobec licznych przypadków skierowywania się absolwentów zakładów KN do zawodów nienauczycielskich należy dążyć do wytworzenia w liceach pedagogicznych i na kursach takiej atmosfery wychowawczej, która zwiąże uczniów wewnętrznie z zawodem nauczycielskim i potrafi wyrobić w nich właściwy stosunek do pracy nauczycielskiej. Zakłady KN są odpowiedzialne za wprowadzenie swoich absolwentów do zawodu nauczycielskiego i według stopnia spełnienia tego zadania oceniać się będzie m. in. wartość pracy danego zakładu.

XI. Postanowienia ogólne

§ 33. Wobec stale odczuwanego braku sił nauczycielskich na odpowiednim poziomie należy z największą starannością dokonywać obsady personalnej zakładów kształcenia nauczycieli, kierując tam doborowe siły nauczycielskie najbardziej uspołecznione i najlepiej wykwalifikowane. Wyzyskanie nauczycieli w zakładach winno być o ile możności, ściśle według posiadanych kwalifikacji. Pod tym kątem widzenia Kuratoria winny dokonać rewizji dotychczasowego składu personelu nauczającego w zakładach K. N.

§ 34. Akcja rekrutacyjna kandydatów do zawodu nauczycielskiego zgodnie z pismem nr. II KN-1028/47 z dnia 26 lutego 1947 r. winna być przeprowadzona z udziałem inspektorów, kierowników i nauczycielstwa szkół powszechnych.

Należy w szerokiej mierze skorzystać z współ-pracy organizacji młodzieżowych i wykorzystać ich możliwości w kierunku zwerbowania do zawodu nauczycielskiego elementu ideowego i wyrobionego społecznie.

§ 35. W celu wyczerpującego zaznajomienia się i omówienia niniejszej instrukcji oraz ujednolicenia akcji kształcenia nauczycieli w Okręgu, Kuratoria zorganizują okręgowe zjazdy dyrektorów liceów pedagogicznych i samodzielnych punktów kursowych, w czasie których należy rozpracować i przygotować organizację roku szk. 1947 tak, aby z początkiem nowego roku szkolnego rozpoczęła się normalna nauka. O terminach zjazdów należy zawiadomić Ministerstwo co najmniej na miesiąc wcześniej.

§36. Kuratoria dopilnują ścisłego przestrzegania przez dyrektorów wyznaczonych terminów prac zarówno co do organizacji, jak i sprawozdawczości.

Najpóźniej do dnia 15 września 1947 r. winny licea pedagogiczne i kursy nadesłać do Kuratoriów do zatwierdzenia arkusze organizacyjne z przydziałem czynności, podziałem godzin i wykazem ogdzin nadliczbowych dla poszczególnych nauczycieli.

§ 37. Do dnia 1. X. 1947 r. Kuratoria nadeślą do Ministerstwa wyczerpujące sprawozdania z organizacji roku szkolnego. W sprawozdaniach oprócz danych liczbowych co do liczby uczniów w poszczególnych klasach i na kursach, z podziałem wg. płci, liczby uczestników internatów oraz zestawienia młodzieży wg środowiska społecznego należy podać uwagi odnoszące się do poziomu przyjętych kandydatów, obsady personalnej, a w szczególności co do braków w obsadzie, oraz inne związane z uruchomieniem akcji kształcenia nauczycieli.

Jednocześnie przypomina się, że zgodnie z poleceniami zawartymi w wymienionym w § 37 piśmie nr II K-1028/47 z dnia 26 lutego 1947 r. osobne sprawozdanie z akcji rekrutacyjnej, jej przebiegu i wyników winno być nadesłane do Ministerstwa do dnia 30. IX. 1947 r.

Zwraca się uwagę, że dokładna i terminowa sprawozdawczość jest jednym z podstawowych warunków możliwości planowania na przyszłość i racjonalnego budżetowania.

§ 38. Należy zwrócić baczną uwagę, aby dyrekcje liceów pedagogicznych były w posiadaniu kompletów Dziennika Urzędowego Ministerstwa Oświaty i były zaznajomione z obowiązującymi przepisami.

Minister
Skrzeszewski

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych (według osobnego rozdzielnika) ,Wyższe Szkoły Pedagogiczne, Państw. Instytut Robót Ręcznych w Bielsku, Państw. Instytut Pedagogiki Specjalnej w W-wie, Zarząd Główny ZNP.

Poz. 104

Reczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Warszawa

INSTRUKCJA

z 13 czerwca 1947 r. N. V. K. D. 840/47
o organizacji roku szkolnego 1947/48 w zakresie kształcenia dorosłych w szkołach i na kursach dla dorosłych.

Uzupełniając i częściowo zmieniając instrukcję dotyczącą organizacji r. szk. 1946/47 w zakresie kształcenia dorosłych w szkołach i na kursach dla dorosłych, wydaną jako załącznik do zarządzenia Ministra Oświaty z dnia 5 czerwca 1946 r. nr V KD-787/46, ustala się na rok szkolny 1947/48 następujące wytyczne pracy w szkolnictwie dla dorosłych:

Organizacja kursów i szkół powszechnych dla dorosłych

1. Zagadnieniem naczelnym w pracy oświatowej w szkołach i na kursach dokształcających dla dorosłych winna być w dalszym ciągu **skuteczna akcja porwadząca stopniowo do likwidacji analfabetyzmu,** półanalfabetyzmu i analfabetyzmu powrotnego. **Wobec tego kursy stopnia I (I i II sem.) przeznaczone dla analfabetów i półanalfabetów winny być organizowane przed wszystkimi innymi pracami oświatowymi nie tylko w zakresie tzw. systematycznego kształcenia, ale również na prawach pierwszeństwa w całokształcie prac oświatowo-kulturalnych.**

Do czasu objęcia pełnej liczby analfabettów i półanalfabetów powszechnym spisem ludności należy przeprowadzić przy pomocy kierownictw szkół i zarządów gminnych rejestrację analfabetów i półanalfabetów w każdej miejscowości celem zorganizowania następnie dla nich kursów zbiorczych względnie nauczania indywidualnego.

Rejestrację osób, które ukończyły 14 rok życia, należy przeprowadzić, biorąc pod uwagę następujące dane:

a) nazwisko, imię,
b) datę urodzenia,
c) zawód,
d) adres,
e) dotychczasowe wykształcenie,
f) określenie stopnia analfabetyzmu: analfabetyzm, półanalfabetyzm i analfabetyzm powrotny.

Za pracę tę przewidzieć należy dla nauczycieli wynagrodzenie według stawek za tzw .godziny efektywne. Częściowe spisy analfabetów sporządzone według miejscowości przesłać należy do inspektorów szkolnych do dnia 1. X. r. b. ceelm ustalenia planu sieci kursów dla aanlfabetów w powiecie. Na podstawie zaś wykazów powiatowych, sporządzonych według podanych rubryk, Kuratoria prześlą wykazy okręgowe do Ministerstwa do dnia 1 listopada br.

Kursy należy organizować już przy zgłoszeniu się 10 osób zapisanych na kurs z obwodu szkoły Przy mniejszej liczbie zgłoszeń należy zorganizować nauczanie indywidualne.

Analfabetów ,ujętych rejestracją, należy zawiadomić o rozpoczęciu nauki na kursie i wezwać ich do regularnego uczęszczania na naukę.

Większe zakłady pracy, organizacje społeczne i związki zawodowe w miastach winny przeprowadzić po dnadzorem władz szkolnych rejestrację analfabetów, organizację kursów i nauczanie analfabetów we własnym zakresie, z tym, że ich uczestnicy uzyskują na podstawie egzaminu sprawdzającego świadectwo wystawione przez kierownitwo najbliższej szkoły powszechnej dla dorosłych, prowadzącej kurs dla analfabetów.

Nauka na kursach dla analfabetów jest bezpłatna. Wynagrodzenie nauczycieli pokrywa się całkowicie z budżetu Ministerstwa Oświaty. Świadczenia rzeczowe (światło, opał) winien w razie możności zapewnić samorząd terytorialny, a więc gminne i powiatowe komisje oświatowe zgodnie z instrukcją w sprawie przepisów ,tyczących komisyj oświatowych rad narodowych (załącznik do Uchwały Prezydium Krajowej Rady Nrodowej z dnia 16 lipca 1946 r. w sprawie zakresu działania komisyj oświatowych rad narodowych (Dz. Urz. Min. Ośw. nr 11, poz. 352).

Program nauki na kursach dla analfabetów obejmuje materiał nauczania przewidziany dla I i II semestru państwowej 3-letniej szkoły powszechnej dla dorosłych w wymiarze 15 godzin tygodniowo zgodnie z programem. Liczba godzin nauczania może być obniżona do 9 godzin tygodniowo w razie przedłużenia nauki na semestrze I lub II na okres całego roku.

2. Zagadnieniem nie mniej ważnym, jakkolwiek obejmującym tylko obszar Ziem Odzyskanych, staje się organizowanie w dalszym ciągu **kursów nauki o Polsce** (repolonizacyjnych). Obok kursów, pracujących dotychczas na poziomie I i II stopnia, zorganizować należy kursy nauki o Polsce na poziomie szkoły średniej przygotownjącej z języka polskiego, historii i geografii Polski do egzaminu uzupełniającego, przewidzianego rozporządzeniem Ministra Oświaty z dnia 12 kwietnia 1947 r. (nr KD-784/47).

Klasy te mogą być tworzone bądź osobno jako odrębne jednostki organizacyjne, bądź jako semestry przygotowawcze do egzaminu przy szkołach średnich ogólnokształcących dla dorosłych. Zakres materiału nauczania na tych kursach obejmować winien co najmniej podstawowe elementy materiału nauczania przedmiotów tego typu szkoły, do której uczeń zapisał się, zasady zaś nauczani winny być dostosowane do psychiki osób dorosłych oraz uwzględniać przeszłość narodową tej grupy Polaków, ofiar systemu germanizacyjnego.

3. Wobec unormowania sprawy organizacji kursów oświaty dorosłych (rozporządzenie Ministra Oświaty z dnia 1 marca 1947 r. nr. V KD-279/47 **należy uregulować z dniem 1 wrze-**

śnia 1947 r. podstawy formalno-prawne wszystkich kursów dokształcających oświaty dorosłych.

Ponieważ wymienione kursy otrzymają, zgodnie z rozporządzeniem, z reguły charakter kursów państwowych, istnienie ich należy ustalić w każdym wypadku indywidualnymi orzeczeniami organizacyjnymi. Ustalić również należy **stosunki służbowe nauczycieli,** uczących na tych kursach przez zawarcie z nimi odpowiedniej, ustalonej przepisami umowy o pracę (kontrakt), zamiast wynagrodzenia za tzw. godziny efektywne.

Dla kursów, które ze względów formalnych oraz rzeczowych (odmienna organizacja, różnice w materiale nauczania, brak kredytów na ich prowadzenie), nie zostaną upaństwowione, ustalić należy odpowiedni tytuł prawny, zlecając ich prowadzenie i zapraszając do współpracy organizacje społeczne oraz gminne komisje oświatowe, do których obowiązków należy między innymi, ,,inicjowanie i współdziałanie w prowadzeniu prac w zakresie oświaty dorosłych, w szczególności zaś w zwalczaniu analfabetyzmu. Ponadto, według instrukcji, ,,do obowiązków komisyj oświatowych należy zak.adanie i utrzymywnaie szkół powszechnych i średnich dla dorosłych, kursów dla analfabetów i repolonizacyjnych (na Ziemiach Odzyskanych).

4. Poczynając od nowego roku szkolnego 1947/48 ustala się nadto celem podniesienia stopnia systematyczności nauczania na kursach dokształcających **początek zajęć** w sposób następujący:

a) w szkołach powszechnych i na kursach pracujących w ciągu całego roku szkolnego (2 semestrów) na dzień 1 września, zakończenie roku szkolnego na dzień 28 czerwca,

b) na kursach zaś pracujących na wsi, z reguły w okresie jesienno-zimowym, i realizujących w ciągu roku szkolnego materiał nauczania jednego tylko semestru: na dzień 1 listoapda — zakończenie zaś na dzień 31 marca.

Odpowiednio do tego należy określić termin ztrudnienia nauczycieli na kursach państwowych, ustalając okres ich zatrudnienia na 6 miesięcy (5 miesięcy za czas pełnienia swoich obowiązków na kursie w odpowiednim wymiarze godzin oraz 1 miesiąc za okres wakacyjny).

Zaznacza się przy tym, że materiał nauczania na każdym kursie powinien odpowiadać materiałowi nauczania odpowiedniego semestru w szkole powszechnej dla dorosłych celem organizacyjnego związania obu form kształcenia dorosłych oraz umożliwienia absolwentom kursów pobierania nauki i ukończenia pełnej 3-letniej szkoły powszechnej dla dorosłych.

Wobec tego materiał auczania 3-letniej szkoły powszechnej dla dorosłych określony na 6 semestrów będzie w rzeczywistości realizowany w środowiskach miejskich w okresie 3 pełnych lat szkolnych, obejmujących po 2 semestry; w środowiskach zaś wiejskich ze względu na charakter pracy w gospodarstwach rolnych w ciągu 6 lat szkolnych po 1 semestrze w podanym wyżej okresie od 1. XI. do 31. III.

W razie jednak zgody uczestników kursu i obiektywnej możności kształcenia się ich w ciągu całego roku należy umożliwić im pobieranie nauki na kursach w okresie 2 semestrów w ciągu roku, jednakże w pełnym wymiarze godzin, przewidzianym zarządzeniem Ministra Oświaty.

5. Wobec wprowadzenia **obowiązku dokształcania się młodzieży do 18 roku życia** — do szkół dla dorosłych przyjmowani są i pobierają w nich naukę również młodociani przed ukończeniem 18 roku życia. Dla młodocianych winny być z reguły organizowane osobne klasy celem otoczenia ich właściwą opieką wychowawczą. Ułatwi to również zapisywanie się do tych szkół osób starszych zmuszonych dotychczas niejednokrotnie pobierać naukę wraz z młodocianymi, którzy nie znaleźli dla siebie miejsca w szkole powszechnej dla dzieci, względnie zmuszeni byli opuścić szkołę powszechną.

W ogóle podstawą selekcji uczniów o poszczególnych oddziałów każdego semestru winien być, oprócz przygotowania umysłowego, przede wszystkim wiek.

6. Udzielanie nauki w formie nauki łączonej, tzw. cichej i głośnej, w szkołach i na kursach dla dorosłych jest niedopuszczalne.

7. Klasy dla młodocianych, zwłaszcza nie pracujących zawodowo, realizujące program VI semestru szkoły powszechnej dla dorosłych winny z reguły czas trwania nauki na tym semestrze przedłużyć na okres 1 roku.

Młodociani, którzy opuścili szkołę powszechną dla dorosłych przed ukończeniem 18 roku życia i nie mają już możności pobierania nauki w szkołach średnich dla młodzieży, a nie mogą być jeszcze przyjęci do szkół średnich dla dorosłych, winni być zapisani na semestr wstępny szkoły średniej ogólnokształcącej dla dorosłych.

8. Zasady pobierania nauki w szkołach powszechnych dla dorosłych, przyjmowanie i promowanie uczniów określone zostały poza tym statutem państwowej szkoły powszechnej dla dorosłych, wchodzącym w życie z nowym rokiem szkolnym 1947/48.

Organizacja szkolnictwa średniego

1. Podstawą organizacji szkolnictwa średniego ogólnokształcącego dla dorosłych, poczynając od 1 września 1947 r., staje się **statut państwowej 3-letniej szkoły średniej ogólnokształcącej dla dorosłych** o ustropu semestralnym, obejmującej gimnazjum i liceum, zatwierdzony rozporządzeniem Ministra Oświaty z dnia 21 lutego 1947 r. (nr V KD-186/47).

2. W związku z tym Ministerstwo zwraca uwagę, że szkoła średnia ogólnokształcąca dla dorosłych pod względem propagandowym dzieli się na dwa typy: **humanistyczny i matematyczno-przyrodniczy.** Typ matematyczno-przyrodniczy obejmuje podstawę dydaktyczną **grupy** przed-

miotów wchodzących w skład dawnego wydziału matematyczno-fizycznego i przyrodniczego.

Ze względu na układ programu i ekonomię czasu realizacja obu wymienionych typów, wyznaczających kierunek dalszych studiów, winna odbywać się już od pierwszego semestru, na którym rozpoczyna się nauka odnośnego przedmiotu.

Wobec powyższego egzamin dojrzałości, zdawany według obowiązującego regulaminu przez uczniów pobierających naukę w typie matematyczno-przyrodniczym, obejmuje podstawowe przedmioty przewidziane dotychczas dla typu matematyczno-fizycznego i przyrodniczego, a więc: język polski i matematykę — jako przedmioty egzaminu pisanego, matematykę i biologię oraz jeden z przedmiotów do wyboru przez ucznia, mianowicie — fizykę lub chemię — jako przedmioty egzaminu ustnego.

4. Dla wyrównania braków w przygotowaniu naukowym uczniów zaleca się tworzenie przy szkole średniej dla dorosłych z reguły semestru wstępnego.

Semestry wstępne winny być tworzone przede wszystkim dla tych osób, które miały dłuższą przerwę w nauce oraz nie są należycie wdrożone do pracy umysłowej na poziomie szkoły średniej.

Program nauki na semestrze wstępnym winien objąć z reguły powtórzenie materiału nauczania ostatnich klas szkoły powszechnej, zwłaszcza w zakresie przedmiotów podstawowych (język polski i matematyka), oraz stopniowe nawiązanie do materiału nauczania na semestrze pierwszym. Ponadto na semestrze wstępnym należy zapoznać uczniów z zasadami samokształcenia oraz pracy umysłowej pod kierunkiem.

Wymiar godzin nauki na semestrze wstępnym ustala się na 24 godziny tygodniowo.

5. Równocześnie w odniesieniu do innych semestrów — zwłaszcza końcowych (V i VI), w razie stwierdzenia niemożności opanowania przez ucziów materiału naukowego odnośnego semestru zaleca się, zgodnie ze wskazaniami statutu, przedłużenie czasu trwania nauki na okres roczny.

6. Zgodnie z § 23 statutu — do szkoły średniej dla dorosłych przyjmować należy n o w o z g ł a s z a j ą c y c h się kandydatów: na semestr I i II, jeżeli ukończyli co najmniej 18 rok życia, na semestr III i IV, jeżeli ukończyli co najmniej 19 roku życia, na semestr V — 20 rok życia i na semestr VI — po ukończeniu 21 roku życia. W związku z tym traci moc obowiązującą odpowiedni ustęp okólnika nr 69 z dnia 17 grudnia 1945 r. (V-530/45) w sprawie określenia wieku uczniów szkoły średniej dla dorosłych.

Uczniowie, którzy już uczęszczali do szkoły średniej dla dorosłych w ubiegłym roku szkolnym a nie osiągnęli wieku przewidzianego statutem dla danego semestru, jeśli pracują zawodowo, mogą być w szkole zatrzymani aż do uzyskania świadectwa dojrzałości. Uczniom nie pracującym zawodowo i młodszym, aniżeli to jest przewidziane odnośnymi postanowieniami statutu, należy umożliwić pobieranie nauki w szkołach młodzieżowych. W żadnym jednak razie uczniowie usunięci z powodu nieosiągnięcia wymaganego wieku ze szkół dla dorosłych nie mogą być pozbawieni nauki w innych szkołach.

7. Szkoła średnia dla dorosłych przeznaczona jest w zasadzie dla osób p r a c u j ą c y c h z a w o d o w o. Nie pracujący mogą być przyjęci do szkoły tylko w tym wypadku, gdy po przyjęciu wszystkich zgłaszających się zatrudnionych zawodowo, pozostają jeszcze w szkole wolne miejsca. Dla tych osób, których kształcenie zostało uregulowane wydanymi już poprzednio zarządzeniami (oficerowie i żołnierze W. P., K. B. W., członkowie M. O., funkcjonariusze U. B.) przede wszystkim należy zapewnić odpowiednią ilość wolnych miejsc.

Ponadto zaś należy ułatwić kontynuowanie systematycznej nauki nauczycielom niekwalifikowanym, pracującym na drodze samokształcenia w/g programu liceum pedagogicznego (w oparciu o program przedmiotów ogólnokształcących szkoły średniej dla dorosłych).

Zasada regularnego uczęszczania na naukę obowiązuje wszystkich uczniów bez względu na fakt ich zatrudnienia zawodowego. Uczniowie, którzy opuścili więcej aniżeli 25% ogółu lekcji w semestrze, winni być skreśleni z listy uczniów. W wypadkach indywidualnych ze względu na szczególny rodzaj pracy zawodowej będzie można uwzględnić dłuższą nieobecność w razie przedstawienia przez ucznia odpowiedniego zaświadczenia władzy przełożonej pracownika.

8. Celem przyjścia z pomocą dorosłym samoukom, pracującym zawodowo a nie mogącym systematycznie pobierać nauki, zezwala się w wypadkach wyjątkowych, w razie istnienia na odnośnym semestrze wolnych miejsc, na obecność ich na zajęciach szkolnych. Osoby te należy traktować jako hospitantów, nie posiadających uprawnień uczniowskich. Ilość hospitantów nie może jednak przekraczać 10% ogólnej liczby uczniów na każdym semestrze.

9. W odniesieniu do wszystkich szkół średnich ogólnokształcących dla dorosłych, zwłaszcza państwowych i prywatnych z uprawnieniami szkół państwowych, Kuratoria winny wymagać przedłożenia z początkiem roku szkolnego planu organizacji szkoły. Ponadto należy przestrzegać zasady posiadania przez te szkoły własnego dyrektora o pełnych kwalifikacjach, odpowiedzialnego całkowicie za pracę w szkole.

Posiadanie własnego dyrektora jest również jednym z podstawowych warunków otrzymania przez szkołę uprawnień szkół państwowych.

10. Szkoły prywatne i kursy, które przygotowują do egzaminu dojrzałości na podstawie regulaminu dla eksternów według grup przedmiotów, mogą celem właściwej organizacji pracy umysłowej uczniów i osiągnięcia należytych wyników eg-

zaminacyjnych — organizować tok nauki według grup przedmiotów.

Wobec tego w razie przedłużenia trwania nauki na semestrze VI na okres roczny (2 semestry) — jeden semestr winien być przeznaczony na przygotowanie uczniów do egzaminu z jednej grupy przedmiotów (np. humanistycznej) i zakończony egzaminem z tejże grupy, następny semestr na przygotowanie do egzaminu z pozostałych (pokrewnych grup przedmiotów) i zakończony również egzaminem.

Szkoły pracujące według tego sytemu należy otoczyć szczególną opieką pedagogiczną, badając wyniki pracy i wyniki egzaminów. Wykaz tych szkół winien być przedłożony również Ministerstwu.

11. Dla usprawnienia pracy dydaktycznej w szkole zaleca się podział każdego semestru na dwa okresy, z końcem których winny być dokonane oceny wyników pracy wszystkich uczniów.

12. Obok stypendiów, przyznawanych w pełnej wysokości na cały rok szkolny uczniom szczególnie pilnym i uzdolnionym, a potrzebującym pomocy materialnej, przewidzieć należy również przyznawanie stypendiów częściowych, względnie doraźnych zasiłków (np. na zakup podręczników i pomocy naukowych).

Podziału sum, przeznaczonych na stypendia dla poszczególnych szkół, dokonują Kuratoria na podstawie wniosków dyrekcyj szkół. Stypendia przydzielane są uczniom na podstawie uchwały Rady Pedagogicznej. Wykaz uczniów, którzy otrzymali stypendia, winien być następnie zatwierdzony przez Kuratorium.

Stypendia mogą być udzielane uczniom zarówno szkół państwowych, jak i szkół prywatnych z uprawnieniami szkół państwowych. W uzasadnionych indywidualnych wypadkach ze względu na ważność specjalnej pracy oświatowej (kursy repolonizacyjne) stypendia mogą być udzielane również innym uczniom.

Stypendyści, zwłaszcza szkół prywatnych, winni być równocześnie zwolnieni od wszelkich opłatt na rzecz szkoły.

16. Przy szkołach średnich dla dorosłych, gromadzących uczniów zwłaszcza ze środowiska wiejskiego, winny być organizowane bursy, umożliwiające im systematyczne pobieranie nauki w szkole. Na utrzymanie burs należy między innymi przeznaczyć kwoty z funduszu stypendialnego w formie udzielenia stypendiów uczniom niezamożnym, zamieszkałym w bursie.

Wskazania programowe i dydaktyczne.

1. Nauczanie w szkole powszechnej i średniej oraz na wszystkich kursach dla dorosłych odbywa się wyłącznie na podstawie planów godzin i materiałów programowych zatwierdzonych zarządzeniami Ministra Oświaty:

a) Plan godzin i materiały programowe dla szkół powszechnych dla dorosłych o ustroju semestralnym oraz dla kursów dla dorosłych w zakresie szkoły powszechnej — zarządzeniem Ministra Oświaty z dnia 27 maja 1946 r. nr V KD-642/46,

b) Plan godzin i materiały programowe dla gimnazjów i liceów dla dorosłych o ustroju semestralnym — zarządzeniem Ministra Oświaty z dn. 18 lipca 1946 r. nr V KD-694/46.

(Oba wydawnictwa ukazały się jako odrębne publikacje nakładem Państwowych Zakładów Wydawnictw Szkolnych).

2. Zgodnie z pismem Ministerstwa Oświaty z dn. 17 sierpnia 1946 r. nr V KD-993/46 program nauczania w szkole średniej dla dorosłych typu humanistycznego uzupełnić należy materiałem nauczania jęz. łacińskiego w wymiarze 3 godz. tygodniowo, począwszy od I sem. nauczania.

W związku z tym Ministerstwo zezwala bądź na podwyższenie liczby godzin nauczania w typie humanistycznym do 27, bądź na częściowe zmniejczene o tę samą ilość godzin czasu przeznaczonego na nauczanie przedmiotów nie stanowiących podstawy dydaktycznej nauczania w typie humanistycznym.

Nauczanie języka łacińskiego do czasu opracowania i wydania nowego programu winno opierać się o program stosowany dotychczas w gimnazjum i liceum dla młodzieży typu humanistycznego.

Nauczanie tego języka w szkole średniej dla dorosłych winno akcentować nie tyle elementy kształcenia formalnego, ile przede wszystkim późniejszy kierunek studiów absolwentów szkoły średniej dla dorosłych. Zasada ta winna znaleźć wyraz we właściwym i należytym uwzględnieniu kultury antycznej, jak i w takim doborze pisarzy i tekstów oraz słownictwa, które by zwracały uwagę w silniejszym niż dotychczas stopniu m. i. na problemy społeczne w ówczesnej literaturze klasycznej.

3. W odniesieniu do nauki języka polskiego, który w programie zawiera 2 cykle (gimnazjalny i licealny), Ministerstwo zezwala, aby w wypadkach, w których wymaga tego przygotowanie uczniów i wzgląd na ekonomię czasu, nauczyciel realizował program w układzie odmiennym (rozłożony na 6 semestrów), zachowując jednak w całości jego zakres nauczania i wymagań przy egzaminie dojrzałości.

Wprowadzenie zmiany w układzie programu nauczania może nastąpić w szkole jedynie w porozumieniu z Kuratorium i na podstawie przedłożonego odmiennego rozkładu materiału dla odnośnej szkoły na okres trzyletni.

4. Materiał nauczania w zakresie wszystkich przedmiotów zgodnie z zasadami pedagogiki dorosłych winien być ujmowany w miarę możności zagadnieniami i syntezami z pominięciem nieistotnych szczegółów, odwołujących się w szkole dla młodzieży do właściwych tej grupie uczniów dyspozycyj psychicznych.

5. Metody nauczania w szkole dla dorosłych winny uwzględniać w wysokim stopniu już osią-

gniętą samodzielność ucznia i wdrażać go do procesów dalszego samokształcenia się. Dlatego nauczanie pod kierunkiem, poradnictwo i rozmowy indywidualne nauczyciela z uczniem stosowane by ćwinny w zakresie jak najszerszym.

Istnienie kół samokształceniowych w szkole średniej dla dorosłych, opracowujących i pogłębiających zagadnienia wysunięte przez program szkoły, będzie naturalnym uzupełnieniem nauczania.

6. Należy również poddać rewizji dotychczasowy system tzw. egzekwowania wiadomości zwłaszcza w szkole średniej dla dorosłych.

Charakter tej szkoły, psychika człowieka dorosłego oraz ekonomia czasu każą zwrócić uwagę nie tyle na formalną kontrolę przygotowania się ucznia do lekcji w szkole, ile na sparwdzenie rozumienia pojęć i umiejętności posługiwania się nabywaną wiedzą w związku z konkretnymi sytuacjami i potrzebami społecznymi.

Również ze względu na pracę zawodową uczniów stosować należy metodę sprawdzania wiadomości (tzw. odpytywania nie na każdej lekcji w sposób katechetyczny i ułamkowy, lecz zagadnieniowy, umożliwiający człowiekowi dorosłemu zdanie sobie sprawy i wyrobienie poglądu na całość problemu często dopiero po kilku lekcjach. Ułatwi to również uczniowi dorosłemu pracującemu zawodowo zapoznanie się w dłuższym okresie czasu ze wskazaną literaturą przedmiotu.

Ujmując to zagadnienie w ten sposób, ,,odpytywanie" w szkole dla dorosłych winno dopomagać w formułowaniu samodzielnego sądu na tle materiału nauczania, wskutek tego rzeczą celową będzie ustalanie z uczniem terminów ,,pytania" w formie tzw. kolokwium.

7. Te sme względy dopuszczają również łączenie jednostek lekcyjnych poszczególnych przedmiotów, o ile będzie to podyktowane koniecznością łącznego ujmowania zagadnień i zapewnieniem uczniom odpowiedniego czasu i pełniejszego i bardziej racjonalnego niż dotychczas opanowania materiału.

8. Wartość opracowań pisemnych zarówno klasowych jak i zwłaszcza domowych w ustalaniu i precyzowaniu poglądu na zgadnienie wymaga zwrócenia uwagi na silniejsze niż dotąd uwzględnienie w nauczaniu dorosłych tej formy pracy.

9. Doskonalenie poziomu nauczania oraz przystosowaie metod kształcenia do odrębnej psychiki człowieka dorosłego i potrzeb społeczno-państwowych winno się odbywać m. in. w wyższym niż dotychczas stopniu zarówno przy pomocy ośrodków dokształcania w zakresie ,,pedagogiki dorosłych", jak i na posiedzeniach Rad Pedagogicznych, według wytycznych ustalonych przez Ministestrwo w roku ubiegłym.

10. Zwraca się wreszcie uwagę, że w szkołach dla dorosłych stosować należy podręczniki i lekturę w związku z materiałem nauczania o ile zostaną formalnie aprobowane przez Ministerstwo Oświaty ,albo w wypadku używania materiałów powielanych — po uprzednim uzyskaniu zgody władz szkolnych.

Poz. 105

Prezes Rady Ministrów
Nr. O-II-d-7:2

Warszawa, dnia 2 lipca 1947 r.

OKÓLNIK Nr. 36

W sprawie racjonalnego zużycia papieru

W ogólnych wysiłkach oszczędnościowych uderza w sposób rażący wysoce nieekonomiczne gospodarowanie papierem przez oparat administracyjny, przybierające często postać marnotrawstwa. Jest to zjawisko tym bardziej szkodliwe, że wobec trudności w zaopatrzenie w papier w ogóle, marnotrawienie tego materiału dla celów biurowych, zmniejsza automatycznie nasze możliwości zaspokojenia potrzeb znacznie ważniejszych, ja kszkolnictwo, cele naukowe, kulturalne itd.

Celem zracjonalizowania zużycia papieru w biurach ustalam następujące wytyczne:

1. W korespondencji zewnętrznej należy używać zasadniczo formatu A5 w układzie pionowym, formatu A4 należy używać tylko wtedy, gdy treść pisma nie mieści się po obu stronach formatu A5. Należy również dążyć do stosowania na szerszą skalę pocztówek (format A6).

2. W korespondencji wewnętrznej, a nawet międzyurzędowej należy stosować blankiety bez nadruku, a zaopatrzone jedynie w stempel instytucji.

3. Odstępy między wierszami winny być zredukowane do minimum.

4. Marginesy mogą być szersze tylko w tych przypadkach, gdy przewiduje się czynienie na piśmie poprawek. Przy pismach, które przekraczają swą objętością jedną stronicę należy stosować marginesy na stronicach nieparzystych z lewej na parzystych z prawej strony.

5. Do notatek, brulionów i korespondencji wewnętrznej należy w pierwszym rzędzie wykorzystywać wszelką makulaturę.

6. Jeśli zachodzi konieczność zrobienia wielopisów, należy przeprowadzić uprzednio kalkulację między kosztami powielania i drukowania.

7. Na brulion odpowiedzi i decyzje należy zużyć niezapisane części pisma, które wpłynęło do załatwienia. Należy także stosować na jak najszerszą skalę odręczne załatwianie na piśmie wpływającym. Załatwienie odręczne daje oszczędność nie tylko papieru lecz i pracy ludzkiej.

8. Należy stosować odpowiedni gatunek papieru w zależności od tego:

a) czy pismo nosi charakter dokumentu, korespondencji zewnętrznej, korespondencji wewnętrznej, brulionu,

b) czy pismo ma być wypełnione ołówkiem, atramentem czy na maszynie.

9. Wszelkie wzory druków i formularzy należy opracować w porozumieniu z Komisją Druków, powołaną przy Polskim Komitecie Normalizacyjnym.

Proszę Ob. Ob. Ministrów o wydanie podległym organom odpowiednich zarządzeń i o rozciągnięcie kontroli nad ich wykonaniem.

Prezes Rady Ministrów
Józef Cyrankiewicz

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Nr. I. Plan 12395/47

Warszawa, dnia 26 lipca 1947 r.

Sprawa: oszczędne używanie papieru

Podając do wiadomości drugostronny okólnik Nr. 6 Prezesa Rady Ministrów z dnia 2 lipca 1947 r. Nr. O-II-d-7/2, Ministerstwo Oświaty poleca stosować jak najdalej idącą oszczędność w gospodarce papierem. Odnosi się to nie tylko do urzędów, ale również i do szkół wszystkich typów, gdzie młodzież nie zawsze zdaje sobie sprawę, że marnotrawstwo papieru ujemnie wpływa na całokształt odbudowy Gospodarczej naszego Państwa.

Za Dyrektora Departamentu
J. Czyżewicz

Poz. 106

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Warszawa

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA OŚWIATY

z dnia 11 lipca 1947 r. (Nr. III D-1806/47)

O organizacji publicznych średnich szkół zawodowych

Na podstawie art. art. 2 ustęp 2, 15 ustęp 2 i 3 26 i 59 ustawy z dnia 11. III. 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 389), art. 1 dekretu z dnia 23. XI. 1945 r. o organizacji szkolnictwa w okresie przejściowym (Dz. U. R. P. z r. 1946 Nr. 2 poz. 9) oraz art. 1 dekretu z dnia 3 lutego 1947 r. w sprawie zmiany ustawy z dnia 29 marca 1947 r.o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół dokształcających zawodowych (Dz. U. R. P. Nr. 14, poz. 52) zarządzam co następuje:

§ 1. Publiczne średnie szkoły zawodowe są przeznaczone przede wszystkim dla męskiej i żeńskiej młodzieży pracującej, która wypełniła obowiązek szkolny i podlega obowiązkowi dokształcania zawodowego.

§ 2. Publiczne średnie szkoły zawodowe mją za zadanie:

a) wychowywanie wartościowych, świadomych swych praw i obowiązków obywateli Państwa Polskiego,

b) udzielanie potrzebnych wiadomości dla uzyskania wykształcenia ogólnego na stopniu średnim,

c) udzielanie, łącznie z warsztatem lub zakładem pracy wiadomości teoretycznych i praktycznych niezbędnych dla należytego spełniania czynności zawodowych z uwzględnieniem współczesnej techniki oraz wzbudzanie zainteresowania i zamiłowania do dalszego samokształcenia i doskonalenia się w obranym zawodzie.

§ 3. Publiczne średnie szkoły zawodowe są w zasadzie szkołami trzyletnimi, opartymi na podbudowie pełnej szkoły powszechnej.

Do czasu rozbudowy sieci szkół ośmioletnich publiczne szkoły zawodowe opierają nauczanie na podbudowie siedmiu klas szkoły powszechnej.

§ 4. Liczba godzin nauczania w publicznych średnich szkołach zawodowych wynosi co najmniej 18 godzin tygodniowo lub 600 godzin rocznie dla tych zawodów, w których istnieją okresy nasilenia pracy i sezony martwe (np. przemysł budowlany).

Nauka w publicznych szkołach zawodowych odbywa się w godzinach dziennych, w wyjątkowych wypadkach władze szkolne mogą zezwolić na naukę w godzinach wieczorowych; zezwolenie takie wydaje się na przeciąg jednego roku.

§ 5. Nauczanie w publicznych średnich szkołach zawodowych w zakresie zarówno przedmiotów ogólnokształcących jak i zawodowych odbywa się według planów i programów ustalonych przez Ministerstwo Oświaty.

§ 6. Publiczne średnie szkoły zawodowe są męskie, żeńskie i koedukacyjne.

§ 7. Publiczne średnie szkoły zawodowe dzielą się na:

a) publiczne średnie szkoły zawodowe specjalizujące, przeznaczone dla młodzieży z jednego zawodu lub grupy zawodowej,

b) publiczne średnie szkoły zawodowe zbiorcze (ogólnozawodowe), przeznaczone dla młodzieży różnych zawodów.

§ 8. Publiczne średnie szkoły zawodowe mogą posiadać wydziały specjalizujące i obok tego również wydziały zbiorcze (ogólnozawodowe).

§ 9. Publiczne średnie szkoły zawodowe specjalizujące, powinny posiadać własne warsztaty.

Nauka w tych szkołach i warsztatach szkolnych odbywa się według planów i programów, ustalonych dla danego zawodu lub grupy zawodowej przez Ministerstwo Oświaty.

§ 10. Jeżeli w zasięgu miejsca zamieszkania lub miejsca pracy młodzieży znajduje się publiczna średnia szkoła zawodowa specjalizująca odpowiedniego zawodu lub grupy zawodowej, młodzież, ucząca się danego zawodu, obowiązana jest uczęszczać do tej szkoły.

§ 11. Natomiast do publicznej średniej szkoły zawodowej zbiorczej (ogólnozawodowej) obowiązana jest uczęszczać młodzież z różnych zawodów, dla której w okolicy nie ma zorganizowanej średniej szkoły zawodowej specjalizującej (§ 10).

§ 12. W publicznych średnich szkołach zawodowych zbiorczych (ogólnozawodowych) mogą powstawać klasy specjalizujące, w których odby-

wa się osobne nauczanie młodzieży pracującej w jednym zawodzie lub zawodach pokrewnych, według planów i programów publicznych średnich szkół zawodowych specjalizujących.

Klasy specjalizujące należy tworzyć, jeżeli na tym samym poziomie zbierze się co najmniej 20 uczniów z jednego zawodu lub grupy zawodowej. Władze szkolne mogą zezwolić na otwarcie klasy specjalizującej przy mniejszej liczbie uczniów.

§ 13. Jeżeli w publicznej średniej szkole zawodowej zbiorczej (ogólnozawodowej) jest przynajmniej 10 uczniów jednego zawodu lub zawodów pokrewnych, która to liczba nie jest wystarczająca do stworzenia klasy specjalizującej, można utworzyć z nich jedną grupę zawodową, dla której nauczanie przedmiotów zawodowych będzie odbywało się oddzielnie.

§ 14. Uczniowie publicznych średnich szkół zawodowych zbiorczych przesyłani będą corocznie na zasadach określonych osobnymi przepisami do centralnych szkół o odpowiednim kierunku zawodowym tzw. Centrali Wyszkolenia Zawodowego dla przerobienia przedmiotów specjalnych i zawodowych.

§ 15. Centrale Wyszkolenia Zawodowego dla poszczególnych zawodów mają za zadanie zapewnienie młodzieży pełnowartościowego wykształcenia zawodowego oraz zaznajomienie jej z nowoczesnym warsztatem i nowymi metodami pracy.

Osobne zarządzenie określi, jaki okres czasu w każdej klasie uczeń spędza w Centrali i o ile zmniejszy się przez to tygodniowy lub okresowy wymiar godzin w publicznej średniej szkole zawodowej zbiorczej, wysyłającej uczniów do Centrali.

§ 16. Publiczna średnia szkoła zawodowa może być zorganizowana jeżeli w danej miejscowości znajdzie się co najmniej 20 kandydatów.

§ 17. Gdy liczba młodzieży pracującej w jednym zawodzie lub grupie zawodowej, rozmieszczona w dwu lub kilku publicznych szkołach zawodowych zbiorczych (ogólnozawodowych) daje możność zorganizowania specjalnego nauczania, należy młodzież tę wydzielić i utworzyć publ. średnią szkołę zawodową specjalizującą lub specjalizujący wydział przy jednej ze szkół zbiorczych. Decyzja, przy której z publicznych średnich szkół zawodowych ma być zgrupowane specjalne nauczanie należy do państwowej władzy szkolnej.

§ 18. Warunkiem przyjęcia do klasy I-szej publicznej średniej szkoły zawodowej jest posiadanie świadectwa ukończenia pełnej szkoły powszechnej lub świadectwa uznanego przez państwowe władze szkolne za równoważne.

Do czasu rozbudowy sieci szkół ośmioletnich warunkiem przyjęcia do klasy I-ej publicznej średniej szkoły zawodowej jest posiadanie świadectwa ukończenia 7 kl. szkoły powszechnej.

§ 19. Dla kandydatów do kl. I-ej, nie mających przygotowania wskazanego w § 18 mogą być zorganizowane klasy wstępne.

§ 20. Publiczna średnia szkoła zawodowa obowiązana jest przyjąć wszystkich kandydatów, zgłaszających się do szkoły, którzy podlegają obowiązkowi dokształcenia zawodowego.

Przyjmowanie uczniów do publicznych średnich szkół zawodowych odbywa się w zasadzie przed wakacjami.

§ 21. Kandydaci, posiadający odpowiednie wykształcenie, uznane przez państwowe władze szkolne za wystarczające, mogą być przyjmowani do kl. II-ej lub III-ej publicznych średnich szkół zawodowych.

§ 22. Ukończenie publicznej średniej szkoły zawodowej, oprócz prawa do zdawania egzaminu czeladniczego, po spełnieniu warunków przewidzianych w prawie przemysłowym, daje prawo wstępu do liceów, po złożeniu egzaminu wstępnego na zasadach ustalonych dla absolwentów gimnazjów zawodowych.

§ 23. Młodzież, która nie uczęszczała do publicznej średniej szkoły zawodowej lub jej nie ukończyła, może być dopuszczona do egzaminu dla eksternów.

Świadectwo złożenia egzaminu przez eksterna z wynikiem dodatnim, jest pod względem uprawnień równoważne ze świadectwem ukończenia publicznej średniej szkoły zawodowej.

§ 25. Rozporządzenie niniejsze nie dotyczy szkół dla młodzieży upośledzonej fizycznie (głuchoniemi, ociemniali) lub psychicznie. Organizację tych szkół określą osobne zarządzenia.

§ 26. Rozporządzenie niniejsze nie dotyczy szkolnictwa rolniczego.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Równocześnie tracą moc wszelkie przepisy, wydane w sprawach unormowanych niniejszym rozporządzeniem, a w szczególności rozporządzenie Ministra WR i OP z dnia 24 maja 1937 r. o organizacji szkolnictwa dokształcającego zawodowego (Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. Nr 6, poz. 109).

(—) Skrzeszewski
Minister

Otrzymują:
Kuratoria Okręgów Szkolnych

Poz. 107.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty

Warszawa, dnia 1 lipca 147 r.

Nr. I. Pors-11313/47.
Wynagrodzenie nauczycieli kontraktowych w okresie wakacyjnym.

Biorąc pod uwagę trudne położenie materialne tych nauczycieli kontraktowych, którzy rozpoczęli pracę nauczycielską w środku roku szkolnego 1946/47 i którym wynagrodzenie umowne przysługuje do dnia 30 czerwca względnie 31 lipca 1947 r., Ministerstwo Oświaty zezwala w drodze wyjątku na zawarcie z nimi umów na rok szkolny 1947/48 na czas od dnia 1 lipca względnie 1 sier-

pnia 1947 r. do dnia 1 sierpnia 1948 r. pod warunkiem, że wezmą oni udział w wakacyjnych kursach pedagogicznych i złożą zobowiązanie, że w roku 1947/48 podejmą pracę w szkole.

Przy zawieraniu umów z nauczycielami, którzy warunków tych nie przyjmą, należy stosować postanowienia § 13 rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 17 października 1945 r. (Nr. D. P. 2396/45-N w sprawie wynagrodzenia opłacanych przez państwo kontraktowych nauczycieli szkół państwowych i publicznych.

Minister
(—) Skrzeszewski

Poz. 108.

Kuratomium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
w Krakowie

Kraków, dnia 18 lipca 1947 r.

Nr. III.— 27136/47.

Sprawa: Angażowanie i opłacanie personelu nauczającego w publ. średnich szkołach zawodowych.

W związku z przekształceniem szkół dokształcających zawodowych na publiczne średnie szkoły zawodowe dekretem z dnia 3lutego 1947 r. (Dz. U. R. P. 12/2. 47 Nr. 14 poz. 52) należy zgodnie z pismem Ministerstwa Oświaty z dnia 13 czerwca 1947 r. Nr. I — Pers — 8721/47 zawiązać stosunek służbowy z dyrektorami (kierownikami), nauczycielami, instruktorami i lekarzami tychże szkół:

a) w drodze mianowań na etaty państwowe,

b) przez zawarcie umów przy zatrudnieniach kontraktowych.

Przy zawiązywaniu stosunku służbowego z dyrektorami (kierownikami), nauczycielami i instruktorami publicznych średnich szkół zawodowych będą stosowane przepisy dotyczące dyrektorów (kierowników), nauczycieli i instruktorów państwowych szkół średnich zawodowych, zaś przy angażowaniu lekarzy publicznych średnich szkół zawodowych — zasady angażowania lekarzy państwowych szkół średnich zawodowych.

W celu ściślejszego związania ze szkołą personelu nauczającego w publicznych średnich szkołach zawodowych Kuratorium będzie dążyło do tego, aby dyrektorzy (kierownicy) i jak największa liczba nauczycieli byli pracownikami mianowanymi na etatach publicznych średnich szkół zawodowych.

Mianowania na stanowiska nauczycielskie będą dokonane w ramach przydzielonych Kuratorium przez Ministerstwo etatów dla publicznych średnich szkół zawodowych, zaś angażowanie tych szkół w ramach przyznanych na ten cel kredytów.

Personel administracyjny publicznych szkół średnich zawodowych angażowany jest i opłacany przez zarządy gmin.

W związku z powyższym:

a) dyrektorzy (kierownicy) i nauczyciele zatrudnieni w publicznych średnich szkołach zawodowych, mający etaty w publicznych szkołach powszechnych mogą przedłożyć przez Dyrekcję (Kierownictwo) szkoły, w której uczą — za pośrednictwem Inspektorów Szkolnych wnioski o przeniesienie na etat w publicznej średniej szkole zawodowej — dołączając wyciąg z dokumentów służbowych i óosb.

Dyrektorzy (kierownicy) i nauczyciele zatrudnieni wyłącznie w publicznej średniej szkole zawodowej mogą przedłożyć wnioski przez Dyrekcję (Kierownictwo) szkoły, w której uczą, dołączając:

1) wyciąg z dokumentów służbowych i osob.

2) metrykę (w odpisie),

3) zaświadczenie obywatelstwa polskiego,

4) deklarację o niekaralności,

5) świadectwo lekarskie,

6) świadectwa egzaminów — w odpisach,

7) odpisy dokumentów tyczących przebiegu pracy,

8) wypełniony kwestionariusz (wzór na załączniku).

Etatowi nauczyciele średnich szkół ogólnokształcących, reflektujący na przeniesienie na etaty publicznych średnich szkół zawodowych, a mający kwalifikacje do szkół zawodowych mogą przedłożyć wnioski przez Dyrekcję szkoły, w której uczą, dołączając tylko wyciąg z dokumentów służbowych i osob. Kontraktowi natomiast nauczyciele szkół średnich ogólnokształcących, mający zamiar uzyskać etat w publ. średnich szkołach zawodowych poprą swój wniosek wyżej wymienionymi załącznikami.

Dokładne wykazanie dokumentami przebiegu pracy potrzebne będzie przede wszystkim do zaszeregowania mianowanych osób. Zaszeregowanie będzie dokonane z ważnością od dnia mianowania i nastąpi po wystawieniu dekretu nominacyjnego. Zaszeregowanie opierać się będzie na postanowieniach §§: 24, 25 i 27 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 maja 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr. 21 poz. 126). W dekrecie zaszeregowania będzie równocześnie ustalona wysługa lat.

Dekret zaszeregowania otrzymają tylko kwalifikowani nauczyciele do szkół zawodowych. Niekwalifikowani nauczyciele otrzymają dekret nominacyjny zgodnie z § 27 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 maja 1945 r.

b) Z nauczycielami, instruktorami i lekarzami szkolnymi, których głównym zajęciem jest inna szkoła wzgl. inny zakład pracy — a mają być za-

trudnieni w roku szkolnym 1947/48 w publicznej średniej szkole zawodowej — zawrą Dyrekcje (kierownictwa) tychże szkół umowy (w 3-ch egzemplarzach) zgodnie z rozporządzeniem Ministerstwa Oświaty z dnia 17. X. 1945 r. w sprawie wynagrodzenia opłacanych przez Państwo kontraktowych nauczycieli szkół państwowych i publicznych (Dz. U. K. O. S. K. Nr. 1—6 z dn. 31. XII. 1945 r.). Do wniosków z umowami należy dołączyć odpisy potrzebnych do ustalenia grupy uposażenia dokumentów (odpisy świadectw, egzaminów i dokumentów tyczących przebiegu pracy).

Nauczyciele nie mający kwalifikacji do nauczania w szkołach zawodowych mogą składać w Kuratorium umotywowane wnioski o zezwolenie na nauczanie w publ. średnich szkołach zawodowych.

Wszelkie wnioski o mianowanie względnie zatrudnienie kontraktowe przesyłane drogą służbową przez Dyrekcję (kierownictwa) publ. średnich szkół zawodowych należy przedkładać Kuratorium dopiero po wysłaniu przez Dyrekcję (Kierownictwo) sprawozdania i projektu organizacyjnego na rok szkolny 1947/48.

c) W drodze wyjątku może Kuratorium powierzyć kierownictwo publicznej średniej szkoły zawodowej kierownikowi względnie nauczycielowi publ. szkoły powszechnej jako nauczycielowi kontraktowemu publicznej średniej szkoły zawodowej, z którym zawrze umowę na ściśle określony czas.

Przy wymiarze uposażenia oraz przy przyznawaniu dodatków do uposażenia dyrektorów, nauczycieli i instruktorów publicznych średnich szkół zawodowych będą stosowane przepisy prawne i zarządzenia mające zastosowanie do dyrektorów, nauczycieli i instruktorów państwowych średnich szkół zawodowych.

Dyrektorzy (kierownicy), nauczyciele i instruktorzy publ. średnich szkół zawodowych mogą otrzymać dodatek dla wybitnych fachowców. Wnioski przedłożą Dyrekcje (Kierownictwa) tychże szkół w terminach: przed I i II półroczem roku szkolnego.

Pracownikom kontraktowym nauczającym w publicznych średnich szkołach zawodowych będzie wypłacane wynagrodzenie ustalone dla nauczycieli średnich szkół zawodowych w rozporządzeniu Ministra Oświaty z dnia 17 października 1945 r. Również dyrektorom, nauczycielom i instruktorom, pozostającym na etacie innej szkoły i posiadającym w tamtej szkole pełny wymiar godzin, a nauczającym w publicznej szkole zawodowej wypłacać będzie Kuratorium wynagrodzenia na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Oświaty z dnia 17 października 1945 r.

Etatowi i kontraktowi dyrektorzy (kierownicy) publicznych średnich szkół zawodowych otrzymają dodatki za kierownictwo w takiej samej wysokości jak mianowani dyrektorzy państwowych średnich szkół zawodowych.

Otrzymują:
Dyrekcje publ. średnich szkół zawodowych, państw. szkół zawodowych, szkół średnich ogólnokształcących państw. i pryw.,
Inspektoraty Szkolne w Okręgu,
Wydziały K. O. S. K.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
Dr St. Białas

Poz. 109.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
w Krakowie

L. O. 2542/47.

Kraków, dnia 31 VII. 1947 r.

Podaję do wiadomości przedruk z Dziennika Urzędowego tut. Kuratorium z r. 1932 Nr. 7 poz. 114 w sprawie modlitwy w publicznych szkołach powszechnych.

Nr. O. 1646/32.

Kraków, dnia 11 czerwca 1932 r.

Do
Dyrekcyj seminariów nauczycielskich, Rad Szkolnych Powiatowych oraz Inspektorów szkolnych w Okręgu

W sprawie modlitwy w publicznych szkołach powszechnych.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przypomniało, że sprawa modlitwy w szkołach przed nauką i po nauce została uregulowana zarządzeniem Ministerstwa WR. i OP. z dnia 28 sierpnia 1920 r. Nr. 19803/I, w którym został podany do wiadomości tekst modlitwy przed nauką i po nauce, zgodnie z uchwałą zjazdu Biskupów Polskich z dn. 29 sierpnia 1919 roku.

Modlitwa przed lekcjami:

„Duchu Święty, który oświecasz serca i umysły nasze dodaj nam ochoty i zdolności, aby ta nauka była dla nas pożytkiem doczesnym i wiecznym, przez Chrystusa Pana naszego. Amen.

Mario, Królowo Korony Polskiej, módl się za nami".

Modlitwa po lekcjach:

„Dzięki Ci, Boże, za światło tej nauki. Pragnę abym nią oświecony mógł Cię zawsze wielbić i wolę Twoją wypełniać na wieki, przez Chrystusa Pana naszego. Amen".

Na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dn. 27 maja 1932 r. Nr. II. P. 2925/32 zwracam uwagę pp. Inspektorów szkolnych oraz Dyrekcyj (Kierownictw) wszystkich szkół na obowią-

zek przestrzegania powyższego azrządzenia oraz unikania jakiegokolwiek samowolnego regulowania sprawy modlitw.

Kurator Okręgu Szkolnego
Dr. E. Nowicki w. r.

Otrzymują:
Inspektoraty Szkolne i Dyrekcje szkół wszystkich typów w Okręgu.

wz. p. o. Kuretora Okręgu Szkolnego
Inż. J. Nawrocki
Naczelnik Wydziału

Poz. 110.

Kuratomium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
w Krakowie

Nr. O. Pers.-34508/47

Kraków dn. 11 sierpnia 1947 r.

O legitymacjach i uprawnieniach pracowników państwowych i ich rodzin do korzystania z ulg przy przejazdach kolejami

Ministerstwo Oświaty pismem z dnia 25 lipca 1947 r. Nr. I: Pers.-11423/47 zawiadomiło, że w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Oświaty, który się ukaże w miesiącu wrześniu br., ogłoszona zostanie wchodząca w życie od 1 stycznia 1948 r. instrukcja Prezydium Rady Ministrów o zaopatrywaniu pracowników państwowych i ich żon w legitymcaje urzędowe nowego typu, oraz o stosowaniu ulg taryfowych przy przejazdach koleją.

Wobec tego traci moc obowiązującą okólnik Nr. 12 z dnia 18 lutego 1946 r. (I. P.-2919/46) Dz. Urz. Min.Ośw. Nr. 2 poz. 53, podany do wiadomości okólnikiem Kuratorium Nr. 16 z dn. 25 marca 1946 r. Nr. Og. 12301/46 o legitymacjach i uprawnieniach pracowników państwowych i ich rodzin do korzystania z ulg przy przejazdach kolejami. Dotychczasowe legitymacje ważne będą do końca roku 1947, do której to daty przeprowadzona zostanie wymiana dotychczasowych legitymacyj na nowe.

W związku z tym Kuratorium prosi o nadesłanie w nieprzekraczalnym terminie do dnia 15 sierpnia br. w dwóch egzemplarzach imiennych wykazów osób, którym przysługiwać będą legitymacje służbowe według poszczególnych wzorów Nr. 1, Nr. 1 — a, Nr. 2), uwzględniając postanowienia załączonego wyciągu z instrukcji o zaopatrywaniu pracowników państwowych i ich rodzin w legitymacje służbowe oraz o stosowaniu ulg taryfowych przy przejazdach koleją (okólnik Prezydium Rady Ministrów Nr. 25 z dnia 20. V. 1947 r. Nr. O. III-29/2).

Koszt jednej legitymacji wynosi 30 zł, a z uwagi na brak odpowiednich kredytów w budżecie Ministerstwa Oświaty, Kuratorium potrąci tę kwotę z poborów wrześniowych wszystkim pracownikom.

w z. Kuratora Okręgu Szkolnego
Inż. J. Nawrocki
Naczelnik Wydziału

Otrzymują:
Inspektoraty Szkolne, Dyrekcje Państwowych Szkół Średnich Ogólnokształcących oraz wszystkie typu szkół w Okręgu.

Instrukcja o zaopatrywaniu pracowników państwowych i ich żon w legitymacje urzędowe oraz o stosowaniu ulg taryfowych przy przejazdach koleją

§ 2. **Wzór legitymacji i ich wypełnianie.**

1) dla pracowników państwowych w służbie czynnej zarówno mianowanych jak i kontraktowych oraz praktykantów (wzór Nr. 1),

1a) dla pracowników, jak wyżej, lecz nie mających prawa do ulgi kolejowej w myśl niniejszej instrukcji (wzór Nr. 1a),

2) dla żon pracowników państwowych wyżej wymienionych pod 1) (wzór Nr. 2).

§ 4. **Ulgi przy przejazdach kolejami państwowymi.**

1) Zgodnie z postanowieniami: — ustalono, że do korzystania z ulgowych przejazdów według ulg taryfowych przewidzianych dla funkcjonariuszów państwowych są uprawnieni:

I. funkcjonariusze pełniący obowiązki służbowe (zatrudnieni w instytucjach państwowych, których charakter służby (zatrudnienia) odpowiada następującym warunkom:

a) zajmują stanowiska (etaty), co do których stosunek służbowy funkcjonariusza państwowego może być unormowany aktem nominacyjnym, czyli stanowiska urzędników (funkcjonariuszów państwowych i niższych funkcjonariuszów) przewidziane w obowiązującej tabeli stanowisk oraz pracownicy pełniący funkcje analogiczne do funkcji urzędniczych;

b) są opłacani z kredytów tzw. osobowych (par. 1 — płace) budżetu państwowego;

c) są mianowani na stałe aż do odwołania (prowizorycznie) względnie przyjęci do służby przygotowawczej, jako praktykanci w rozumieniu ustawy o państwowej służbie cywilnej, albo są zakontraktowani na powyższych stanowiskach na czas nieograniczony, (za wyjątkiem zakontraktowanych w monopolach i przedsiębiorstwach państwowych, gdzie pracownicy umowni z ulg kolejowych nie korzystają ;

II. żony w/w funkcjonariuszów państwowych (określonych w p. I), uprawnionych do korzystania z ulg kolejowych, o ile nie są separowane sądownie, chyba że na mężu ciąży obowiązek alimentacji;

III. emerytowani funkcjonariusze państwowi, tj. przeniesieni w stan spoczynku z prawem do zaopatrzenia emerytalnego ze Skarbu Państwa w myśl postanowień ustawy z dnia 11. III. 1923

r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państw. i zaw. wojsk. (Dz. U. R. P. Nr. 20 1934 r. poz. 160).

2. Według szczegółowej interpretacji wykładni określonej w p. I. II. i III. — do korzystania z ulgowych przejazdów kolejami państwowymi są zatem upoważnieni:

A. Funkcjonariusze państwowi mianowani na stałe lub do odwołania (prowizoryczni), pozostający w służbie czynnej, w stanie nieczynnym lub w stanie spoczynku, a mianowicie:

1. urzędnicy państwowi i praktykanci dopuszczeni do odbywania służby przygotowawczej w charakterze publiczno-prawnym,

2. niżsi funkcjonariusze państwowi,

3) sędziowie w sądownictwie powszechnym i administracyjnym, prokuratorzy, asesorowie sądowi i aplikanci sądowi, o ile otrzymują uposażenie,

4) profesorowie i pomocnicze siły naukowe w państwowych szkołach akademickich,

5) nauczyciele szkół państwowych i publicznych pozostający na etacie państwa,

6) funkcjonariusze służby bezpieczeństwa publicznego, a mianowicie: urzędów bezpieczeństwa, Milicji Obywatelskiej, straży więziennej i obozów,

7) urzędnicy i funkcjonariusze niżsi administracji lasów państwowych,

8) pracownicy służby hydrologiczno-meteorologicznej, zatrudnieni w podległych Państwowemu Instytutowi Hydrologiczno-Meteorologicznemu oddziałach terenowych oraz stacjach obserwacyjnych i doświadczalnych.

B. Pracownicy państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon", których stosunek służbowy ma charakter publiczno-prawny, oraz byli pracownicy tego przedsiębiorstwa, zwolnieni ze służby z prawem do zaopatrzenia emerytalnego.

C. Pracownicy kontraktowi (umowni) w służbie państwowej i w służbie w przedsiębiorstwie „Polska Poczta, Telegraf i Telefon", a mianowicie:

1) pracownicy kontraktowi (umowni), z którymi zawarto umowy na czas nieokreślony i którzy wykonują funkcje przewidziane dla stanowisk urzędników państwowych lub niższych funkcjonariuszów państwowych,

2) pracownicy kontraktowi zatrudnieni w formacjach i instytucjach wojskowych, jeżeli ich stosunek służbowy odpowiada wskazanym w I. pkt. a) i b),

3) przyjęci na okres nie krótszy niż 9 miesięcy kontraktowi nauczyciele wszystkich typów szkół powszechnych, w którym zatrudnieni są co najmniej 14 godzin lekcyjnych tygodniowo,

4) zastępcy profesorów państwowych szkół akademickich, zatrudnieni na podstawie umowy w wymiarze co najmniej 7 godzin lekcyjnych tygodniowo,

6) asystenci młodsi (demonstranci i elewi) oraz zastępcy asystentów państwowych szkół akademickich, zatrudnieni na podstawie umowy w wymiarze co najmniej 15 godzin tygodniowo i niezależnie od czasu, na jaki zostali przyjęci,

7) pracownicy umowni, zatrudnieni w przedsiębiorstwach „Polska Poczta, Telegraf i Telefon", z którymi zawarto umowy na czas nieokreślony i którzy zajmują stanowiska pracowników publiczno-prawnym stosunku służbowym.

D. Pozostający w służbie czynnej:

1) Pracownicy Polskiej Akademii Umiejętności,

2) Pracownicy Przedsiębiorstw, monopolów i zakładów i instytucji państwowych, których stosunek służbowy ma charakter publiczno-prawny.

E. 1) Żony pracowników wymienionych pod lit. A, B, C, D (ustęp 2), a pozostających w służbie czynnej lub w stanie nieczynnym, o ile nie są separowane sądownie bez prawa do alimentów, oraz ich dzieci z małżeństwa, pozamałżeństwa i pasierby w wieku do lat 14 — lecz tylko w przypadku przejazdu wraz z ojcem lub matką, uprawnionymi do ulg,

2) żony pracowników wymienionych pod lit. a (ustęp 3), pozostających w stanie spoczynku, o ile nie są sądownie separowane oraz ich dzieci z małżeństwa, pozamałżeńskie i pasierby w wieku do lat 14 w przypadkach przejazdu wraz z ojcem lub matką, uprawnionymi do ulg,

3) wdowy oraz sieroty do lat 14 po pracownikach służby hydrologiczno-meteorologicznej, wymienionych w ust. 3 lit. A.

3. Pracownicy (fizyczni i umysłowi) nie odpowiadający zasadom ustalonym niniejszymi przepisami (oraz ich żony i dzieci) nie mają prawa do ulgi. Prawo to nie przysługuje między innymi:

A) pracownikom pozostającym na bezpłatnym urlopie oraz ich żonom i dzieciom — z wyjątkiem tych pracowników, którzy pozostają na bezpłatnym urlopie w celu sprawowania mandatu poselskiego, oraz ich żon i dzieci uprawnionych do ulg,

b) państwowym pracownikom kontraktowym, którzy są opłacani z kredytów rzeczowych,

c) pracownikom przedsiębiorstw, monopolów, zakładów i instytucji państwowych, których stosunek służbowy ma charakter prywatno-prawny,

d) pracownikom i stosunku służbowym publiczno-prawnym przedsiębiorstw, monopolów, zakładów i instytucji państwowych, pozostającym w stanie spoczynku,

e) pracownikom zatrudnionym w przedsiębiorstwach samorządowych,

f) zarówno robotnikom jak i pracownikom umysłowym: sezonowym, zatrudnionym dorywczo, dochodzącym płatnym tygodniowo lub dniówkowo, opłacanym z kredytów t. zw. rzeczowych, kontraktowym z umowami okresowymi (np. na 1 miesiąc, na pół roku itp.) oraz nauczycielom kontraktowym z umowami zawartymi na okres krótszy jak 9 miesięcy.

Odstępstwa od powyższej zasady mogą nastąpić tylko za zgodą Ministerstwa Komunikacji.

Poz. 111.

BIBLIOGRAFIA DO SOCJOLOGII

Środowisko społeczne wiejskie i miejskie w Polsce. Podstawowe wskazówki bibliograficzne.

Opracowała Mgr. Dobrowolska Danuta

1. Berkan Władysław, Życiorys własny. Z przedm. F. Znanieckiego, Poznań 1923. Materiały Pol. Inst. Socjol. w Poznaniu t. 1.
2. Działacze wiejscy, społeczni, t. I. Życiorysy włościan, Warszawa, 1937. Inst. Socjologii Wsi S. G. G. W. Nr. 1, t. II, Życiorysy inteligentów, Warszawa 1938. nst. Socjologii Wsi S. G. G. Nr. 2.
3. Kuraś Ferdynand, Przez ciernie żywota. Przeżycia osobiste i wspomnienia od lat najmłodszych aż do wybuchu wielkiej wojny 1914 r. Z przedm. S. Żeromskiego, Częstochowa 1925.
4. Magryś Franciszek, Żywot chłopa działacza. Oprac. S. Inglot, przedm. F. Bujaka, Lwów 1932. Biblioteka dziejów i kultury wsi t. 1.
5. Mysłakowski Z i Gross F. Robotnicy piszą. Pamiętniki roobtników, studium wstępne. Kraków 1938.
6. Pamiętniki bezrobotnych. Wyd. Inst. Gosp. Społ. Warszawa 1933.
7. Pamiętniki chłopów .Wyd. Inst. Gosp. Społ. Seria 1 — Warszawa 1935, wstęp L. Krzywickiego, Seria 2. — Warszawa 1936, wstęp L. Krzywickiego, przedm. M. Dąbrowskiej.
8. Pamiętniki emigrantów. Wyd. Inst. Gosp. Warszawa 1930, t. 1. Francja, t. 2. Ameryka Południoiwa.
9. Pamiętniki Lekarzy. Warszawa 1939. Wyd. Zakł. Ubezp. Społ.
10. Roczniki Socjologii Wsi. Studia i materiały pod red. Wł. Grabskiego, Warszawa 1930—1938, t. 1—3, (szereg autobiografii).
11. Słomka Jan. Pamiętniki włościanina. Od pańszczyzny do dni dzisiejszych. Przedm. F. Bujaka i W. Sobieckiego, do druku przygot. J. Chałasiński, z przedm. B. Szumana, Poznań 1930. Materiały Pol. Inst. Socjol.
12. Wojciechowski Jakób. Życiorys własny robotnika. Do druku przygot. J. Chałaciński, z przedm. S. Szumana, Poznań 1930. Materiały Pol. Inst. Socjol.

OPRACOWANIA

Środowisko wiejskie

1. Bojko J., Dwie dusze. Kraków 1904.
2. Bojko J., Okruszyny z Gremboszowa. Lwów 1911. Wyd. Macierzy Pol. Nr. 37.
3. Bronikowski W., Drogi postępu chłopa polskiego 1934.
4. Bujak F., Galicja, t. 1. Kraj, ludność, społeczeństwo, rolnictwo. Lwów—Warszawa 1908, wyd. „Wiedza i Życie", t. 2. Leśnictwo, górnictwo i przemysł. Lwów 1910, wyd. Związku naukowców i litertatów we Lwowie.
5. Bujak Fr., Maszkienice, wieś pow. brzeskiego. Kraków 1901. Rozprawy Wyz. Hist. Filozof. Ak. Um. t. 41. — Maszkienice, wieś pow. brzeskiego. Rozwój od r. 1900—11. Kraków 1914. Osobna odb. z t. 32 Rozpraw Wydz. Hist. Filozof. Ak. Um.
6. Bujak Fr., Żmiąca, wieś pow. limanowskiego. Stosunki gosp. i społ. Kraków 1903. Studia ekonom.-społ. z. 3.
7. Bystroń J. St., Kultura ludowa. Warszawa 1936, 2 wyd. 1940.
8. Chałasiński J., Młode pokolenie chłopów. Procesy i zagadnienia kształtowania się warstwy chłopskiej w Polsce, 4 t. Warszawa 1938.
9. Chałasiński J., Szkoła w społeczności wiejskiej. „Przegląd socjologiczny", t. VI, z 1—2, 1938, s. 51—137.
10. Czarnowski S., Kultura. 2 wyd. Warszawa 1940 (ustępy o kulturze wsi).
11. Dobrowolski K., Najstarsze osadnictwo Podhala, Lwów 1935 (ustrój gruntowy wsi jako podstawa kultury).
12. Dziecko wsi polskiej. Próba charakterystyki. Praca zbiorowa pod red. M. Librachowej. Warszawa 1934.
13. Duda-Dziewierz Kr., Wieś małopolska a emigracja amerykańska. Studium wsi Babica pow. rzeszowskiego. Warszawa 1938. Bibl. Socjol. Pol. Inst. Socjol. t. 3.
14. Fierich J., Broniszów, wieś pow. ropczyckiego. Warszawa 1933. Bibl. puławska. Seria prac społ.-gosp. Nr. 20.
15. Grabski Wł. Pamiętniki chłopów i środowisk wsi polskiej. Przegl. Socjol. t. IV, z 3—4, r. 1936, Poznań, s. 297—340.
16. Grabs kiW., Wieś jako siła społeczna. Warszawa 1937. Tow. Uniwer. Rob.
17. Guściora Fr., Trzy Kurzyny, wsie pow. niskiego. Warszawa 1929. Bibl. Puław. Seria prac. społ.-gosp. Nr. 17.
18. Ichheiser G., Niektóre zagadnienia i wnioski geologii wsi. „Przewodnik Pracy Społ." Nr. 4—5, Warszawa 1936—7.
19. Kacprzak M., Wieś płocka, warunki bytowania. Warszawa 1937. Inst. Spraw Społ. s. XII.
20. Kania J., Czanochowice. Rys monograficzny wsi rodzinnej. Kraków 1936.
21. Król J. Al., Drogowskazy na manowcach kultury ludowej. Warszawa 1947.
22. Kultura wsi. Biuletyn XII konferencji oświatowej, poświęconej zagadn. kult. wiej. w Polsce. Warszawa 1930.
23. Michałowski J., Wieś nie ma pracy. Wyd. Inst. Spraw. Społ. Warszawa 1935.
24. Młodociani na wsi. Praca zbiorowa, red. Dec J., Mleczko F., Warszawa 1937.
25. Mysłakowski Z., Rodzina wiejska jako środowisko wychowawcze. Warszawa — Lwów 1937.
26. Orkan Wł., Listy ze wsi. Warszawa 1936.
27. Podkulska H., Środowisko wiejskie. Lwów 1938.

28. Roczniki socjologii wsi. Studia i materiały pod red. Wł. Graobwskiego, Warszawa 1936—38, t. 1—3.
29. Sondel Jan, Działacz społeczny w środowisku wiejskim. Kraków 1935.
30. Szczepański Wł. Stan, potrzeby i idee wsi polskiej. Wolsztyn 1936.
31. Sowiński M., Rybna i Kaszów, wsie pow. krąkowskiego. Warszawa 1928.
32. Turowski G. Warunki i drogi rozwoju gosp. wsi pol. Warszawa 1938.
33. Wieś o sobie. Dziś i jutro wsi pol. w pryzmacie ankiet K. S. M. Ż. i M. oprac. pod red. J. Leżeńskiego.
34. Zagadnienia pracy kulturalnej. Rocznik 2 poświęcony sprawom kultury wsi. (Praca zbiorowa). Warszawa 1927.
35. Żabko-Potopowiez A. O monografiach skupień wiejskich w ogóle, a przede wszystkim w nauce polskiej. „Ekonomista" 1933 IV, 1934, I.

Środowisko miejskie

1. Bujak Fr. Limanowa, Miasteczko powiat. w zach. Galicji. Stan społ. i gosp. Kraków 1902.
2. Bystroń J. St. Rozwój demograficzny dzielnic Krakowa. Tworzenie się centrum wielkomiejskiego w Krakowie. „Ekonomista" 1915, D. XV, t. 1—2 od 112—160.
3. Chałasiński J. Społeczna genealogia inteligencji polskiej. Warszawa 1946.
4. Daszyńska-Golińska Z. Ujście Solne. Kraków 1906.
5. Dębicki Z. Miasteczko. Warszawa 1917.
6. Górski S. Łódź współczesna. Łódź 1904.
7. Grabowski E. Studia nad rozwojem skupiania się ludności. Czynniki orzwoju. Wpływ wędrówek na skupianie się ludności w Król. Kongresowym (1818—1913). Warszawa 1916.
8. Hertz Al. Miasto i wieś. „Wiedza i życie" 1931, Nr. 6.
9. Kuliński. Monografia Brześcia Kujawskiego. Włocławek 1935.
10. Kursa S. Pisarski T. i Grellärówna D. Wychowanie w środowisku małomiasteczkowym. Warszawa—Lwów 1934.
11. Oderfeldówna A. Młodzież przedmieścia. Z badań ankietowych na Ochocie. Wyd. Inst. Spraw Społ. Warszawa 1937.
12. Podkulska H. Środowisko wielkomiejskie. Lwów 1936.
13. Pęckowski J. Chrzanów, miasto powiat. w wojew. krakowskim. Monografia. Chrzanów 1934.
14. Rychliński St. Miasto współczesne jako środowisko rozprzężenia społ. „Droga" 1933. Nr. 1.
15. Rychliński St. Na marginesie sprawy wędrówki do miast. „Samorząd Terytorialny" 1935, z 1—2.
16. Rychliński St. Przebudowa współczesnego miasta. „Droga" 1933, Nr. 2, s. 135—130.
17. Rychliński St. Przeobrażenia społeczne w Stanach Zjednoczonych na tle urbanizacji. Warszawa 1937 (cenne z punktu widzenia porównawczego).
18. Rychliński St. Socjologia miasta. „Przegląd socjologiczny". Poznań 1935, t. III. z. 3—4, s. 562—582.
19. Rychliński St. Warszawa jako stolica Polski. Warszawa 1936.
20. Strzelecki J. Rozwój ludności miast polskich w okresie 1910—1931 „Samorząd miejski" 132 r. 16/17.
22. Szukiewicz W. Miasto przyszłości (zagadnienia kulturalne). „Ekonomista" Warszawa 1935, R. 5, t. 3, z. 38—78 i 311—354.
23. Tenenbaum N. H. Przesunięcia w strukturze zawodowej ludności na obszarze wojew. warszawskiego oraz m. st. Warszawy w okresie 1921—1931. „Przegląd Socjologiczny", Poznań 1937, t. 5, z 1—2, s. 171—240.
24. Tenenbaum N. H. Siła atrakcyjna skupień wielkomiejskich w Polsce w latach 1921—1931. „Przegląd Socjologiczny", 1936, t. 4, z. 1—2, s. 10.
25. Tołwiński T. Urbanistyka. Warszawa 1934—1937, t. 1—2.
26. Znaniecki F. Miasto w świadomości jego obywateli. Poznań 1931.

Środowisko robotnicze

1. Asserodobraj N. Początki klasy robotniczej. Problem rąk roboczych w przemyśle polskim epoki stanisławowskiej. Warszawa 1946.
2. Budżety rodzin robotniczych. Wyniki ankiety przeprowadzonej w Warszawie, Łodzi, Zagłębiu Dąbrowskim i na Górnym Śląsku. „Statystyka Polski" t. XI. z. 1, Warszawa 1930.
3.3. Chałasiński J. Drogi awansu społecznego robotnika. Poznań 1931.
4. Daszyńska-Golińska Z. Przyczynki do kwestii robotniczej w Polsce, Warszawa 1920.
5. Daszyńska-Golińska Z. Robotnicy młodociani w rzemiośle i rękodziełach w Krakowie. Kraków 1913.
6. Dszyńska-Golińska Z. Wywiady nad położeniem robotników wykwalifikowanych w Krakowie. Kraków 1902. Odb. z „Czasopisma prawniczego i ekonomicznego" r. 1902, z. 1
7. Drobny przemysł i chałupnictwo. Wyd. Inst. Gosp. Społ. (praca zbiorowa), Warszawa 1931—34, t. 1—3.
8. Gotlieb L. Położenie stróżów kamienicznych w Krakowie, Kraków 1929.
9. Grabski St. Ekonomia społeczna. Lwów 1927—29. T. 7. Stosunki robotnicze. T. 8 Ustroje społ. gosp.
10. Gross F. Proletariat i kultura. Warunki społ. i gosp. kultury proletariatu. Warszawa 1938.
11. Krahelska H. Praca dzieci i młodocianych w Polsce, Warszawa 1928.

12. Krahelska H. Pruss S. Życie bezrobotnych. Badania ankietowe. Wyd. Inst. Gosp. Społ. Warszawa 1933.

13. Kruszewski St. Zdziarski M. Życie robotnicze w Polsce 1913—1921. Warszawa 1923.

14. Landau L. Bezrobocie i stopa życiowa ludności dzielnic robotniczych Warszawy. Wyd. Inst. Spraw Społ. Warszawa 1936.

15. Lewiński J. St. Chałupnictwo, jego istota, teoria, historia i rozpowszechnienie. Warszawa 1908.

16. Lorentowicz L. Lud fabryczny w Pabjanicach. „Wisła" 1890 t. 4.

17. Mińkowska A. Rodzina bezrobotna, na podstawie ankiety 1932 r. Warszawa 1935. Wyd. Inst. Gosp. Społ.

18. Perl Feliks. Dzieje ruchu socjalistycznego w zaborze rosyjskim. Warszawa 1932.

19. Piekałkiewicz J. Sprawozdanie z badań ludności robotniczej w Polsce. Warszawa 1934. Wyd. Inst. Spraw Społ.

20. Pragerowa E. Warunki pracy robotników młodocianych w Polsce. Warszawa 1939.

21. Robotniczy Przegląd Gospodarczy. Organ Komisji Centralnej Związków Zawodowych w Polsce, Warszawa, wznowiony w r. 1946 (przynosi wiele cennych przyczynków do warunków życia robotniczego).

22. Rychliński St. Badania monograficzno-opisowe życia robotn. w Polsce. Warszawa 1931. Wyd. Gł. Urząd Statyst. Odb. z „Statystyka Pracy" t. X., z 3. 1931.

23. Rychliński St. Badanie życia robotniczego. „Ekonomista", 1929, t. 4, z 68—80.

24. Rychliński St. Czas pracy w przemyśle polskim w świetle wyników ankiety Związku Stowarzyszeń Zwodowych. Wyd. Inst. Gosp. Społ. Warszawa 1929.

25. Rychliński St. Zasadnicze kierunki robotniczego ruchu zawodowego w Polsce. Warszawa 1929.

26. Socjalizm. Zarys bibilograficzny i metodologiczny. Praca zbiorowa, Kraków 1931, Wyd. T. U. R. (uwzględnia też ruch zawodowy, organizację itp.).

27. Społeczne wychowanie dziecka robotniczego w Polsce 1918—1928. Wyd. Robotn. Tow. Przyjaciół Dzieci. Warszawa 1929.

28. Warunki życia robotniczego w Warszawie, Łodzi i Zagłębiu Dąbrowskim w świetle ankiet 1927 r. Wyd. Inst. Gosp. Społ. Warszawa 1929.

29. Wóycicki Al. Dzieje robotników przemysłowych w Polsce. Zarys. Warszawa 1929.

30. Wóycicki Al. Robotnik polski w życiu rodzinnym. Warszawa 1922.

31. Zdanowski A. Warunki mieszkaniowe robotników, w okresie kryzysu i bezrobocia. Wyd. Inst. Gosp. Społ. Warszawa 130.

32. Zębalski A. Osadnictwo robotnicze. Wyd. Inst. Spraw Społ. Warszawa 1945.

Poz. 112.

KONKURS

na stanowiska kierowników szkół powszechnych w pow. tarnowskim

Inspektorat Szkolny w Tarnowie ogłasza konkurs na stanowiska Kierowników Szkół Powszechnych w niżej wymienionych szkołach. Udokumentowane podania należy wnosić do Inspektoratu Szkolnego w terminie 4-tygodniowym od daty ogłoszenia niniejszego konkursu.

L. p.	Miejscowość w której jest szkoła	Gmina	Przy szkole jest mieszkanie składające się	jest grunt szkolny	Uwagi
1.	Wierzchosławice	Wierzchosławice	3 pokoje z kuchnią	2 ha	Wymagany W. K. N.
2.	Poręba Radlna	Gumniska	2 pokoje z kuchnią	1 ha	Wymagany W. K. N.
3.	Łowczów	Tuchów	mieszkanie buduje się	1 ha	

Poz. 113.

OGŁOSZENIA:

a) o zagubieniu pieczęci szkolnej

Unieważnia się skradzioną pieczęć okrągłą z godłem państwowym w środku i napisem w otoku „Publ. Szkoła Powszechna w Kamionce Małej".

b) o zagubieniu legitymacyj i świadectw

1. Batko Franciszek unieważnia zagubioną legitymację nauczycielską, wystawioną przez Dyrekcję Państw. Gimnazjum Męskiego Handlowego w Krakowie.

2. Binkiewiczówna Teresa unieważnia zagubioną legitymację nauczycielską, wystawioną przez Inspektorat Szkolny w Olkuszu.

3. Grotowska Janina unieważnia zagubioną legitymację nauczycielską, wystawioną przez Inspektorat Szkolny w Limanowej.

4. Korzec Helena unieważnia zagubioną legitymację urzędniczą, wystawioną przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

5. Dr. Marcoin Lucyna unieważnia skradzioną legitymację nauczycielską, wystawioną przez Dyrekcję Państw. Liceum i Gimnazjum w Bochni.

6. Pachoński Henryk uniewżnia zagubioną legitymację nauczycielską, wystawioną przez Dyrekcję Państw. III Gimnazjum i Liceum dla dorosłych w Krakowie.

7. Pikiewicz Leontyna unieważnia zagubioną legitymację nauczycielską, wystawioną przez Inspektorat Szkolny w Limanowej.

8. Powroźnik Karol uniewżnia zagubioną legitymację nauczycielską, wystawioną przez Inspektorat Szkolny w Białej.

9. Pruski Stefan, syn Zygmunta, ur. w roku 1924 unieważnia świadectwo ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego, wydane przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

10. Tarczałowicz Eleonora unieważnia zagubioną legitymację nauczycielską, wystawioną przez Inspektorat Szkolny w Olkuszu.

11. Wójcik Tadeusz unieważnia skrdzione świadectwo dojrzałości, wydane przez Państw. VIII Liceum Ogólnokształcące w Krakowie oraz ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego, wydane przez państw. liceum pedagogiczne w Krakowie.

12. Inż. Żurowksi Juilan unieważnia skradzioną legitymację nauczycielską, wystawioną przez Państw. Szkołę Przemysłową w Krakowie.

13. Kucharzewski Mieczysław unieważnia zagubione świadectwo dojrzałości, wydane w roku 1938 przez Dyrekcję Gimnazjum Państwowego w Olkuszu.

14. Filuk Alina unieważnia zagubione świadectwo dojrzałości, wydane w roku 1946 przez Dyrekcję Pryw. Gimnzjum SS. Kanoniczek w Krakowie.

15. Wierzchoń Jan Krzysztof unieważnia zagubione świadectwo dojrzałości, wydane przez Dyrekcję Liceum Mechanicznego w Krakowie w r. 1945.

16. Begleiter Waleria unieważnia świadectwo dojrzałości, wydane przez Dyrekcję X. Państw. Gimnazjum w Krakowię w roku 1939.

17. Zelek Zbigniew unieważnia zagubione świadectwo ukończenia Publicznej Średnoej Szkoły Handlowej Męskiej w Krakowie, wydane przez Dyrekcję tejże szkoły.

Poz. 114.

REJONY WIZYTACYJNE

w szkołach średnich ogólnokształcących, zawodowych i podległych O. i K. D. w r. s. 1947/8. (Rejony dotyczące szkół powszechnych będą umieszczone dodatkowo

A. Szkoły średnie ogólnokształcące

I. Dr. Danek Wincenty — naczelnik Wydziału

Zakłady państwowe: Kraków I i VI, Krzeszowice, Zakopane.

Zakłady prywatne: Dobra, Krościenko, Poronin, Mszana Dolna, Siersza.

II. Dr. Chrzanowska Maria — Okr. Wizytator Szkół

Zakłady państwowe: Kraków IX, X, XI, Bochnia, Miechów, Myślenice, Olkusz.

Zakłady prywatne: Kraków: Urszulanki, Król. Jadwigi, Kanoniczki — Brzesko Nowe, Charsznica, Dobczyce, Gdów, Książ Wielki, Niepołomice, Proszowice, Słomniki, Staniątki, Wolbrom.

III. Szediwy Stanisław — Okr. Wizytator Szkół

Zakłady państwowe: Kraków IV i VII, Brzesko, Mościce, Radłów, Tarnów I, II i III.

Zakłady prywatne: Kraków, Jaworskiego, Kaplińskiej, Pijarów, — Ciężkowice, Dąbrowa, Kalwaria, Ojców, Rakowice, Tarnów, Urszulanki, Tuchów, Wojnicz, Zbylitowska Góra.

IV. Wolański Antoni — Okr. Wizytator Szkół.

Zakłady państwowe: Kraków II i VIII, Biała, Chrzanów, Kęty, Oświęcim, Wadowice, Żywiec.

Zakłady prywatne: Kraków Münnichowej, Prezentek, św. Rodziny — Andrychów, Jaworzno, Jordanów, Maków, Oświęcim: Salezjanów, Rabka, Sucha, Wadowice: Karmelitów i Pallotynów

V. Żytyński Włodzimierz — Okr. Wizytator Szkół.

Zakłady państwowe: Kraków III i V, Krynica, Nowy Sącz I i II, Nowy Targ, Tarnów IV, Wieliczka.

Zakłady prywatne: Kraków: Instytut Marii, Misjonarzy, Paulinów, im. W. Sikorskiego. — Grybów, Limanowa, Muszyna, Nowy Sącz: Konopnickiej, Niepokalanek, Piwniczna, Szczyrzyc, Ujanowice.

Specjalne referaty:

1. Naczelnik Wydziału — sieć szkolna.
2. Wiz. dr M. Chrzanowska — ogniska, metodyczne, czytelnie, biblioteki, Komisja Weryfikacyjna dla uczniów.
3. Wiz. St. Szediwy — Szkolnictwo prywatne, Komisja Norm, Komitety Rodzicielskie.
4. Wiz. A. Wolański — egzaminy, orgnizacje młodzieżowe.
5. Wiz. Wł. Żytyński — bursy i internaty, gimnazja wiejskie.

B. Szkoły zawodowe.

I. Inż. Jan Nawrocki, Nacz. Wydz.

1. Kraków Loretańska 16. Państw. Żeń. Gimn. Handlowe.
2. Kraków Kapucyńska 2. Państw. Koed. Lic. Admin. z Wydz. Bankowym, Państw. Koed. Lic. Poczt.-Telekomunikacyjne.
3. Kraków św. Marka. Pryw. Męsk. Lic. Mechan. dla Dorosłych TUR., Pryw. Męsk. Lic. Elektryczne dla Dorosłych TUR.
4. Krzeszowice. Państw. Gimn. Stolarskie.
5. Nowy Sącz, Pierackiego 34. Pństw. Koed. Gimn. i Lic. Handlowe.
6. Nowy Sącz. Publ. Śr. Szkoła Zawodowa nr 2.
7. Sucha. Miejskie Koed. Gimn. Handlowe.
8) Wieliczka. Pństw. Koed. Gimn. i Lic. Handlowe.

Opracowywanie sieci szkolnej
Organizacja Rad Opiekuńczych.

Prace zlecone.

II. Inż. Juliusz Kuźniak. Wizyt. Szkół.

1. Grybów Państw. Męsk. Gimn. Mechaniczne.
2. Jordanów Miejskie Gimn. Mechaniczne.
3. Kalwaria Zebrzydowska Państw. Męskie Gimn. Stolarskie.
4. Kraków, Krupnicza 34. Państw. Szkoła Przemysłowa

a) Gimn. Mechan. — e) Lic. Mechaniczne
b) Gimn. Elektr. — g) Lic. Elektryczne
c) Gimn. Zegarm. — g) Lic. Budowlane
d) Gimn. Miernicze — h) Lic. Chemiczne

5. Kraków, Brzozowa 5. Pństw. Szkoła Górniczo-Hutnicza

a) Lic. Górnicze — c) Lic. Odlewnicze
b) Lic. Hutnicze — d) Lic. Elektr.-Mechan.

6) Olkusz Państw. Męsk. Gimn. i Lic. Mechaniczne.
7. Oświęcim Pryw. Męsk. Gimn. Mech. Tow. Salezjańskiego, Pryw. Męsk. Gimn. Elektr. Tow. Salezjańskiego, Pryw. Męsk. Gimn. Stolarskie Tow. Salezjańskiego, Pryw. 2-let. Szk. Rzemieślnicza Bud. dla Dorosłych.
8. Pawlikowice Pryw. Męsk. Gimn. Mechan. Tow. Powściągliwość i Praca, Pryw. Męsk. Gimn. Stolar. Tow. Powściągliwość i Praca.
9. Sułkowice Państw. Męsk. Gimn. Mechaniczne.
10. Świątniki Górne Państw. Męsk. Gimn. Mechaniczne.
11. Tarnów Pryw. Męsk. Gimn. i Lic. Mechaniczne T. S. L.
12. Zakopane Państw. Szk. Przemysłu Drzewn.

a) Gimn. Rzeźbiarskie — c) Gimn. Ciesielskie
b) Gimn. Stolarskie — d) Lic. Budowlane

Publiczne śr. szkoły zawodowe

1) Andrychów, 2) Chrzanów, 3) Jaworzno, 4) Jaworzno Technik, 5) Kalwaria Zeb., 6) Kraków Nr. 1., 7) Kraków Nr. 2., 8) Kraków Nr. 4., 9) Wadowice, 10) Wieliczka.

Prace zlecone

1) Zastępstwo Nacz. Wydz.
2) Przygotowanie i rozbudowa warsztatów do produkcji.
3) Wizytowanie z polec. Minist. Ośw. Szkół Górnicz.-Hut., Naft. będących w resorcie Min. Przem. i Handlu.
4) Kontakty ze sfer Przemysł.

III. Bochdanowska Karolina, Wizyt. Szkół.

1. Kraków, Pierackiego 14. Państwowa Szkoła Gospodarcza

a) Państwowe Gimnazjum Gospodarcze
b) Państwowe Liceum Gospodarcze
c) Państwowe Pedagogium Gospodarcze
d) Państw. Szk. Przysp. Gosp. Rodz. I. Stop.
e) Państw. Szk. Przysp. Gosp. Rodz. II. Stop.
f) Kursy Specjalne Gospodarcze.

2. Kraków, Syrokomli 21. Państw. Szk. Zawodowa Żeńska

a) Państw. Żeń. Gimn. Krawieckie
b) Państw. Żeń. Gimn. Bieliźniarskie
c) Państw. Żeń. Gimn. Koronkarsko-Hafc.
d) Państw. Żeń. Lic. Przemysłu Odzież.
e) Państw. Roczny Kurs Trykotarski
f) Państw. Roczny Kurs Pedagogiczny.

3. Kraków, Czarnowiejska 8. Społ. Koed. Lic. Hotelar. Tow. Szk. Hotelar.
4. Kraków, Pędzichów 13. Pryw. Żeń. Gimn. Dziewiarskie im. św. Rodz.
5. Kraków, Grodzka 54. Pryw. Żeń. Gimn. Kraw. im. św. Andrzeja, Zgrom. PP. Klarysek.
6. Kraków, Pędzichów 13. Pryw. Żeń. Gimn. Kraw. im. św. Rodziny.
7. Maków Podhalański Państw. Żeń. Gimn. Krawieckie.
8. Nowy Sącz Państw. Żeń. Gimn. Krawieckie.
9. Nowy Sącz Miejsk. Żeń. Lic. Przem. Odzież.
10. Nowy Sącz Pryw. Żeń. Gimn. Gospod. Zgr. SS. Niepok. Pocz. N. M. P., Pryw. Żeń. Lic. Hotelarskie Zgr. SS. Niepok. Pocz. N. M. P.
11. Nowy Targ Państw. Żeń. Gimn. Krawieckie, Państw. Żeń. Gimn. Tkackie.
12. Oświęcim Pryw. Żeń. Szk. Przysp. Gosp. Rodz. I. Stop., Zgr. Sióstr Serafitek.
13. Świątniki Górne Państw. Szk. Przysp. w Gosp. Rodz. I. Stop.
14. Skałka Państw. Żeń. Gimn. Krawieckie.
15. Staniątki Pryw. Żeń. Szk. Przysp. w Gosp. Rodz. I. Stop., Zgr. SS. Służebniczek N. M. P.

16. Szczakowa Pryw. Żeń. Gimn. Krawieckie T. S. L.

17. Tarnów Miejsk. Żeń. Gimn. Przem. Odzież.

18. Wadowice Pryw. Żeń. Gimn. Kraw. Zgr. SS. Najśw. Rodz. z Nazaretu.

19. Zakopane Państw. Podhal. Szk. Przem. Żeń. a) Gimn. Krawieckie, b) Kursy z zakresu Przem. Włókienniczy.

20. Zakopane Pryw. Żeń. Lic. Gosp. Fund. Zakł. Kórnickie, Pryw. Żeń. Szk. Przysp. w Gosp. Rodz. I. Stp. Fund. Zakłady Kórnickie.

21. Tarnów, Kołłątaja 10. Państw. Żeń. Gimn. Krawieckie.

Prace zlecone

Opieka nad Internatami.

IV. Mgr Aug. Miętka, Wizyt. Szkół.

1. Bochnia Pow. Koed. Gimn. i Lic. Handlowe.

2. Brzesko Miej. Koed. Gimn. Handlowe.

3. Biała Krakowska Państw. Koed. Gimn. Handlowe, Państw. Koed. Lic. Administracyjne.

4. Kraków, Loretańska 18. Państw. Męsk. Gimn. Hadlowe, Państw. Męsk. Gimn. Handlowe dla Dorosłych.

5. Kraków, Mickiewicza 51. Państw. Koed. Lic. Spółdz., Państw. Koed. Gimn. i Lic. Spółdz. dla Dorosłych.

6. Kraków, św. Jana 22. Państw. Koed. Gimn. Spółdz. im. J. Smolenia, Państw. Koed. Gimn. Spółdz. dla Dorosłych im. J. Smolenia.

7. Kraków, Podwale 7. Pryw. Koed. Gimn. Handl. im. Staszica, Pryw. Koed. Szk. Przysp. Adm. Handl. im. St. Staszica, Pryw. Koed. Szk. Przysp. Handl. I. Stopnia.

8. Kraków, Basztowa 9. Pryw. Koed. Lic. i Gimn. Hadl. Tow. Szk. Kupiec.

9. Kraków Publ. Śr. Szk. Zaw. Nr. 5.

10. Łuczyce Państw. Gimn. Spółdz. dla Dorosłych.

11. Miechów Miejsk. Koed. Gimn. i Lic. Handlowe, Miejsk. Koed. Gimn. i Lic. Hndl. dla Dorosłych.

12. Myślenice Pow. Koed. Gimn. Handlowe.

13. Maków Podhalański Miej. Koed. Liceum Administr.

14. Oświęcim Pryw. Koed. Gimn. i Lic. Handl. dla Dorosłych, Kongr. Kupieckiej Oddział w Oświęcimiu.

15. Oświęcim Pryw. Koed. Gimn. Handl. Tow. Szk. Średn.

16. Olkusz Pryw. Koed. Gimn. i Lic. Handl.

17. Rabka Pryw. Żeń. Gimn. i Lic. Handl. Zgr. Sióstr. Najśw. Rodziny z Nazaretu.

18. Szczucin Pow. Koed. Gimn. Spółdz. (w likw.).

19. Szczurowa Pryw. Koed. Gimn. i Lic. Handl. im. W. Witosa, Pryw. Koed. Gimn. Handl. dla Dorosłych.

20. Tarnów Państw. Koed. Gimn. i Lic. Handl.

21. Wadowice Pryw. Koed. Gimn. Handlowe Zw. Sam. Chłopskiej.

22. Wojnicz Pryw. Koed. Gimn. i Lic. Handl. Zarz. Grom. Wojnicz.

23. Zakopane Miejsk. Koed. Gimn. i Lic. Handlowe.

24. Żarnowiec Pryw. Koed. Gimn. Handl. Zw. Sam. Chłopskiej.

25. Żywiec Miejsk. Koed. Gimn. i Lic. Handl., Miejsk. Koed. Gimn. dla Dorosłych.

Praca zlecona

Opieka nad Ogniskami Metodycznymi oraz zakładanie nowych.

Opieka nad spółdzielniami uczniowskimi.

Kontakty ze sferami handlowymi, spółdzielczymi, przemysłowymi.

V. Inż. Olsztyński Bohdan, Wizyt. Szkół

1. Czernichów Państw. Gimn. i Lic. Rolnicze, Państw. Lic. Leśne, Państw. Roczny Kurs Gorzelnictwa.

2. Kraków, Meiselsa 1. Państw. Lic. Melioracyjne, Państw. Lic. Rybackie.

3. Krzeszowice Państw. Gimn. Ogrodnicze.

Praca zlecona

Wizytowanie Szkół Rolniczych będących w resorcie Minist. Roln. z ramienia Minist. Oświaty.

Kontrola i wykorzystywanie obszarów rolnych i ogrodów celem zagospodarowania tychże.

Kontakty ze sferami rolniczymi.

VI. Dr Kijak Stanisław, Wizyt. Szkół.

Publ. Średn. Szkoły Zawodowe.

Powiat Bochnia

1) Bochnia
2) Kłaj
3) Lipnica Murowana
4) Łapanów
5) Niepołomice
6) Ostrów Szlachecki
7) Staniątki
8) Wiśnicz Nowy

Kraków—Miasto

9) Bronowice Wielkie
10) Czyżyny
11) Kobierzyn
12) Prądnik Czerwony
13) Prokocim
14) Wola Duchacka

Powiat Kraków

15) Koźmice Wielkie
16) Liszki
17) Prusy
18) Skawina
19) Tyniec

Powiat Myślenice

20) Dobczyce
21) Gdów
22) Jordanów
23) Lubień

24) Myślenice
25) Osielec
26) Spytkowice

Powiat Nowy Targ

27) Czarny Dunajec
28) Jabłonka
30) Nowy Targ
31) Poronin
32) Rabka-Zdrój
33) Szczawnica
34) Zakopane

Powiat Wadowice

35) Harbutowice
36) Maków Podhal.
37) Stryszów
38) Zator
39) Zembrzyce

Kraków, Marka 37. Państw. Lic. Księgarsk. Bibl., Państw. Lic. Ekonom. Społ.

Organizowanie Publ. Średn. Szk. Zawodowych.

Opieka nad Bibliot. Uczn. i Nauczycielskimi.

VII. Dr Pachońska Waleria, Wizyt. Szkół

Powiat Biała Krakowska

Praca zlecona

1) Biała Krak. Nr. 1
2) Biała Krak. Nr. 2
3) Biała Lipnik
4) Brzeszcze
5) Jawiszowice
6) Kęty
7) Oświęcim
8) Porąbka
9) Wołkowice Bystra

Powiat Chrzanów

10) Balin
11) Chełmek
12) Libiąż
13) Siersza Wodna
14) Szczakowa
15) Trzebinia
16) Krzeszowice

Kraków—Miasto

17) Kraków Nr. 3

Powiat Miechów

18) Kozłów
19) Miechów
20) Proszowice
21) Słomniki

Powiat Olkusz

22) Bolesław
23) Olkusz
24) Pilica
25) Sławków
26) Skała
27) Wolbrom
28) Żarnowiec

Powiat Tarnów

29) Tarnów Nr. 2

Powiat Żywiec

30) Jeleśnia
31) Łodygowice
32) Sucha
33) Żywiec
34) Węgierska Górk

Prace zlecone

Opieka nad młodzieżą żeńską w Publ. Średn. Szk. Zaw.

Zagadnienia programowe Publ. Średn. Szk. Zaw.

VIII. Chodacki Marian, Wizyt. Szkół.

Powiat Brzesko

1) Borzęcin
2) Brzesko
3) Czchów
4) Łysa Góra
5) Szczurowa
6) Zakliczyn

Powiat Dąbrowa Tarnowska

7) Dąbrowa Tarn.
8) Mędrzechów
9) Radogoszcz
10) Szczucin
11) Żabno

Powiat Limanowa

12) Dobra
13) Limanowa
14) Mszana Dolna
15) Niedźwiedź
16) Szczyrzyc
17) Tymbark
18) Ujanowice

Powiat Nowy Sącz

19) Grybów
20) Jakóbkowice
21) Krynica
22) Łącko
23) Muszyna
24) Nawojowa
26) Nowy Sącz Nr. 1
27) Nowy Sącz Nr. 3
28) Piwniczna
29) Rożnów
30) Stary Sącz

Powiat Tarnów

31) Ciężkowice
32) Mościce
33) Tarnów Nr. 1
34) Tarnów Nr. 3
35) Tuchów

Prace zlecone

Zagadnienia wychowawcze w Publ. Śred. Szk. Zawodowych

Opieka nad świetlicami, czytelniami, chórami i orkiestrami szkolnymi.

C. W zakładach kształcenia nauczycieli

I) **Gruszecki Jan, Naczelnik Wydziału:**

Państw. Seminarium dla Wych. Przedszk. — Kraków, Rabka.

Liceum Pedagogiczne — Krzeszowice, Nowy Sącz, Stary Sącz, Zakopane.

II) **Sidor Michał, Wizytator szkół:**

Liceum Pedagogiczne — Biała, Bochnia, Męskie Kraków, Żeńskie Kraków, Limanowa, Myślenice, Tarnów.

Kurs Przygotowawczy względnie Pedagogiczny wstępny: Brzesko, Chrzanów, Olkusz, Tuchów, Żywiec.

D. Szkoły i kursy podległe O. i K. D.

1. Naczelnik Wydziału Rajczykowski Władysław:

Kraków—Miasto, Myślenice.

II. Wizytator Szkół Gągola Michalina:

Biała, Dąbrowa Tarn., Limanowa, Wodawice.

III. Wizytaro Szkół Mgr. Witek Michał:

Bochnia, Nowy Sącz, Nowy Targ, Tarnów, Żywiec.

IV. Wizytator Szkół Zygmunt Tadeusz:

Brzesko, Chrzanów, Kraków—Powiat, Miechów, Olkusz.

Poz. 115.

KOMUNIKATY:

I. Międzyszkolne poradnie dla młodzieży państwowych szkół średnich, czynne w roku szkolnym 1947/48.

Poradnia okulistyczna — przy Klinice Okulistycznej U.J. Kopernika 36 codziennie od 8—10,

laryngologiczna — przy Klinice Laryngologicznej, Kopernika 23 codziennie od 8—10,

chorób wewnętrznych — przy Klinice Chorób Wewnętrznych, Kopernika 15, wtorki, czwartki od godz. 13,30—14,30,

dla młodzieży nerwowej — przy Klinice Neurologicznej, Kopernika 48, wtorki, piątki od 9—11-tej,

przeciwgruźlicza — plac Św. Ducha 3, poniedziałki, środy, piątki od 2—5-tej,

skórna dla chłopców — ul. Żuławskiego 5/8, poniedziałki, środy, piątki od 3—5-tej,

skórna dla dziewcząt — w Przychodni dla Matki i Dziecka, Kopernika 17, Oddz. V. wtorki, środy, piątki, soboty od 12—14-tej,

dentystyczna — plac Św. Ducha 3, codziennie od 9—11-tej,

wady wymowy — przy Klinice Neurologicznej, Kopernika 48, poniedziałki, czwartki od 9—11.

leczniczo-wychowawcza U. J. Piłsudskiego 13, III. p. Godziny przyjęć: poniedziałki, środy, piątki od 3—5.

II. Godziny przyjęć w Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego w Krakowie

Kurator przyjmuje interesantów we wtorki, czwartki i soboty od godz. 11—13-tej, po uprzednim zgłoszeniu się w Sekretariacie.

Naczelnicy Wydziałów, Wizytatorzy, Kierownicy Oddziałów oraz Referenci przyjmują interesantów we wszystkie dni powszednie (z wyjątkiem poniedziałków) od godziny 10—12-tej.

III. Wykaz telefonów Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego

1.	Gabinet Kuratora (przez Sekretariat)	599-18
2.	Wydział Ogólny	599-17
3.	Wydział I szkół powszechnych	580-70
4.	Wydział II szkół średnich ogólnokształcących	580-74
5.	Wydział III szkół zawodowych	580-71
6.	Wydział Oświaty i Kultury Dorosłych	579-44
7.	Wydział Kształcenia Nauczycieli	585-78
8.	Wydział Opieki nad Dzieckiem	507-41
9.	Oddział Osobowy	580-72
10.	Oddział Finansowy	580-73
11.	Kancelaria ogólna	585-80
12.	Referat Zaopatrzeniowy	557-76
13.	Referat Gospodarczy	562-43
14.	Referat Wychowanai Fizyczn.	546-65

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

Stan oświaty w Okręgu Szkolnym Krakowskim

Przemówienie Kuratora Okręgu Szkolnego Krakowskiego Dra Stefana Białasa, wygłoszone w dniu 1 września 1947 r. na Zjeździe Oświatowym Przewodniczących Powiatowych Rad Narodowych i Miejskich Rad Narodowych Miast Wydzielonych oraz Przewodniczących Komisyj Oświatowych P. R. N. i M. R. N.

...Nowy styl pracy w administracji szkolnej i w Komisjach Oświatowych — o to co niesie z sobą doba powojenna, a naczelną zasadą tego nowego życia jest dążenie do sprawiedliwego podziału dochodu społecznego i planowej gospodarki uspołecznionej. W związku z tym, trzeba mieć na uwadze nowy wzór wychowawczy, nowe cele przewodnie, które winny

przyświecać w pracy na wszystkich odcinkach. Trzeba sięgać poza działalność ekonomiczną, żeby przezwyciężać to, co było złe o nie wystarczające. Szkoła jest w tym względzie niesłychanie ważnym czynnikiem. Gospodarkę uspołecznioną można realizować systematycznie tylko wtedy, gdy nasz aparat kierowniczy i wykonawczy będzie posiadał zalety wymagane przez tę gospodarkę, a przede wszystkim poczucie odpowiedzialności, umiłowanie czynu społecznego, dyscyplinę pracy zbiorowej, zrozumienie i ukochanie ideałów narodowych i państwowych. Ważne to jest szczególnie na odcinku szkoły. Musimy wykorzeniać wady i wychowywać na pozytywnych obywateli naszego państwa tak, aby nie tylko być obywatelem, ale czuć się nim. Gdy chodzi o jakość życia, musimy także myśleć o jakościowym polepszeniu charakteru człowieka. Szkoła jest ważnym narzędziem przebudowy życia społecznego, a jako taka musi mieć jasny wzór wychowawczy. Jest to szczególnie ważne w obecnej chwili, w okresie, w którym skutki wojny dają się nadal odczuwać w wielu dziedzinach, w szczególności na odcinku szkolnym.

A teraz przytoczę dane statystyczne stwierdzające rozwój szkolnictwa we wszystkich dziedzinach z wyjątkiem szkolnictwa powszechnego, które nie ogarnęło jeszcze norm przedwojennych.

Przed wojną posiadaliśmy 1.651 przedszkoli — obecnie mamy 4.245; wychowanków było w nich przed wojną 83.000 dziś zaś mamy 231.700, a więc liczba wzrosła tu trzykrotnie.

Stan szkół powszechnych przed wojną przedstawiał się liczebnie następująco: w r. 1937 szkół 28.722 o 91.224 nauczycielach i 4.851.000 uczniów; obecnie szkół powsz. mamy 20.955 o 72.239 nauczycielach i 3.345.000 uczniów.

Średnie szkoły ogólnokształcące istniały przed wojną w ilości 777 — dzisiaj 789; o nauczycielach 11.602 — a dzisiaj o 10.000 nauczycieli; młodzieży przed wojną było w tych szkołach 221.000 — obecnie mamy 225.000.

Szkolnictwo zawodowe liczyło przed wojną 717 szkół, a obecnie 2.908; młodzieży było 90.800, a obecnie mamy w tych szkołach 261.000.

Szkolnictwo wyższe przed wojną liczyło 27 szkół wyższych, a obecnie 36; sił naukowych w nich mieliśmy 3.409 — a dziś 6.2[illegible]; studentów 48.200, a dzisiaj 77.584.

Dane przytoczone zebrane z terenów Polski przedwojennej i Polski Ludowej wskazują na wybitne polepszenie się stanu szkolnictwa w wielu dziedzinach, a tylko na odcinku szkolnictwa powszechnego nie zdołaliśmy osiągnąć jeszcze norm przedwojennych. Przyczyniają się do tego w dużym stopniu trudności związane z odbudową gospodarczą kraju. Mieliśmy duże zniszczenia odnośnie budynków szkolnych, inwentarza, pomocy nauk., pracowni i księgozbiorów. Stwierdzić jednak należy, że na odcinku szkolnictwa osiągnęliśmy bardzo poważne rezultaty. Budżet Ministerstwa Oświaty wzrasta. Pomogły też wiele Komitety Rodzicielskie. Są jednak jeszcze duże trudności rozmaitej natury, hamujące należyty rozwój szkolnictwa i sprawę polepszenia bytu nauczycielstwa. Sprawa polepszenia bytu nauczycieli stała się nadal podstawowym zagadnieniem. Na odcinku polityki zaznacza się silny nacisk reakcji, która wywiera szkodliwy wpływ na rozwój szkolnictwa i utrudnia przebudowę życia społecznego i pracę nad uspołecznieniem wychowanków. Z innych kłopotów wymienić należy trudności na odcinku wydawniczym, — ograniczenia papierowe bowiem utrudniają znacznie sprawę wydawnictwa książek szkolnych, pomocy naukowych, czasopism itp. P. Z. W. S. w kierunku zaspokojenia ruchu wydawniczego mają duże zasługi.

Sprawy szkolnictwa powszechnego na terenie Kuratorium przedstawiają się następująco: Według stanu z dnia 31. V. br. było na terenie woj. krakowskiego 339.692 dzieci w wieku szkolnym z czego 10.495 dzieci z różnych przyczyn, jak brak odzieży, duże odległości, trudne warunki komunikacyjne itp. nie chodziło do szkoły. Zwłaszcza na terenie powiatów olkuskiego, nowosądeckiego, wadowickiego, nowotarskiego i limanowskiego jest dużo do zrobienia na tym odcinku.

Okręg posiada ogółem 1.753 publicznych szkół powszechnych.

Nauczycielstwo jest niestety przeciążone pracą. Na wsi nadal daje się odczuć brak nauczycieli. Z 331 szkół o 1 nauczycielu aż 43 posiadają ponad 120 dzieci. Z 440 szkół 2-kl. 157 cierpi na podobne przeciążenie. Daje się odczuć wielki brak odpowiednich kandydatów względnie etatów, co uniemożliwia w poważnym stopniu odciążenie nauczycielstwa. Z końcem roku szkolnego było czynnych 6.991 nauczycieli z czego 573 sił niekwalifikowanych. Dążenie do dokształcania w szkołach wyżej zorganizowanych dawało dobre rezultaty. W roku 1947/8 potrzebna liczba nauczycieli dla Okręgu wynosi 8.008. Dla pow. olkuskiego brak 141 nauczycieli, dla nowotarskiego 118, żywieckiego 126, limanowskiego 96, miechowskiego 82. Są to poważne niedomagania, zwłaszcza obecnie, gdy przystępujemy do realizowania reformy szkolnej i wykonuje się ją w miarę napływu nowych sił przez dokształcanie, wciąganie do zawodu i przez zapewnienie korzystniejszej sytuacji materialnej.

Zagadnienie 8-kl. szkoły podstawowej aktualne już było w poprzednim roku szkolnym. W powiecie tarnowskim i bialskim zorganizowano 46 szkół z klasą 8-mą. W roku 1947/8 sieć ta pokryje cały okręg i jest w toku przeprowadzania. Będzie otwartych klas ogółem 257. Szkoły te zorganizowane zostaną tylko

tam, gdzie nie zajdzie potrzeba etatu. Sprawa dokształcania nauczycieli była przedmiotem szczególnych trosk w każdym powiecie, nauczyciele odnoszą się do tego pozytywnie mimo trudnych warunków.

Szkolnictwo specjalne — obejmowało szkoły dla upośledzonych umysłowo czy moralnie, dla głuchoniemych, moralnie zaniedbanych. Ogółem posiadamy 4 szkoły i 1 filię dla upośledzonych, 1 szkołę dla głuchoniemych, 1 dla moralnie zaniedbanych i 11 szkół sanatoryjnych. W szkołach sanatoryjnych daje się odczuć brak nauczycieli, gdyż praca jest tutaj szczególnie ciężka, lokale są nieodpowiednie, brak pomocy naukowych i brak przede wszystkim funduszów na te cele. Wielką bolączką jest brak lokali dla wielu z tych szkół, z takimi trudnościami walczy też szkoła dla głuchoniemych w Krakowie.

Ogółem posiada Okręg Krakowski 426 przedszkoli, z czego 149 miejskich, — 227 wiejskich, — państwowych 3, samorządowych 5, publicznych 140, społecznych 70, reszta inne; w tym zakonnych 185, świeckich 241. Uczęszczało do nich 22.690 dzieci. Pomieszczenie w budynkach własnych miało 178 przedszkoli, reszta 248 mieściła się w budynkach wynajętych.

Instruktorek było 13, wychowawczyń przedszkoli 638, z czego 88 kwalifikowanych świeckich, 162 kwalifikowanych zakonnych.

Potrzeby gospodarcze szkolnictwa podstawowego wykazują, że mamy na tym odcinku poważne braki. Trzeba tutaj skoordynowanego wysiłku władz szkolnych, samorządu i komitetów rodzicielskich, a wyniki poprawią się. Brak jest w tej chwili jeszcze 998 izb lekcyjnych, 1.287 tablic, 30.778 ławek (2-osobowych), 1.786 stołów. Istnieje tylko 65 sal gimnastycznych z czego tylko 20 jest wyposażonych w potrzebny sprzęt; 713 szkół posiada niewystarczające ustępy, 67 szkół w ogóle ich nie posiada. Istnieje tylko 8 pracowni przyrody martwej, 2 biologii, 19 robót ręcznych i 5 innych. 1.299 szkół posiada skąpe biblioteki; 450 szkół nie posiada żadnej biblioteki. W zakresie ogródków doświadczalnych i boisk niedomagania są poważne. Kuratorium będzie dążyło do tego, żeby wzięto te sprawy w budżetach pod uwagę i uświadomiono sobie w całej pełni przytoczone braki.

A teraz kilka uwag o stosunkach Krakowa do szkolnictwa powszechnego. Kraków ocalał, ale budynki szkolne zostały w okresie wojny zdewastowane, zniszczone. Czynniki miejskie i nauczycielskie zwróciły uwagę na sprawę remontu tych budynków i budownictwa w szerszym zakresie. Zaznaczyć należy, że plan remontów został zrealizowany.

Porównując budżet Krakowa i innych miast pod tym względem, stwierdzić należy, że przed wojną Kraków dawał zbyt małe kwoty na budownictwo szkół powszechnych. Obecnie po wojnie zajął znacznie lepsze stanowisko i doprowadził do tego, że stare budynki i pomieszczenia doprowadzono do stanu używalności i poprawiono je. Poprawa w porównaniu ze stanem z roku 1939 już widoczna, ale sprawa nadal przedstawia się poważnie, chociaż zdziałało się tak wiele. Wiele pomogły Komitety Rodzicielskie.

Szkolnictwo średnie — ogólnokształcące. Stare pomieszczenia tego typu szkół uległy wyraźnej poprawie, gmachy zostały odremontowane i oddane do użytku, tylko niektóre małe, prywatne szkoły mieściły się w nieodpowiednich budynkach. Niektóre ze szkół państwowych wymagały remontu, wyposażenia w pomoce szkolne, biblioteki itp., co w większości wypadków przeprowadzono. Na naszym terenie było 33 szkoły z 1.155 nauczycielami, 15.789 uczniami; podane liczby dotyczą szkół państwowych. Ponadto były jeszcze 63 szkoły prywatne, w tym 19 zakonnych. Przy końcu roku zamknięto 6 szkół prywatnych, które miały zbyt małą ilość uczniów i duże trudności finansowe w utrzymaniu szkoły. W jednym wypadku zamknięto szkołę z braku odpowiedniego poziomu wychowawczego. Upaństwowiono Gimnazjum i Liceum w Radłowie i Oświęcimiu. W Krzeszowicach utworzono tę szkołę w ramach Zakładu naukowo-wychowawczego; w Makowie zmieniono istniejącą szkołę na Liceum Administracyjne.

W roku sprawozdawczym szkoły średnie ogólnokształcące składały się z 3 klas gimnazjalnych i 2 licealnych; typów tych szkół było kilka, przeważały wśród nich licea matematyczno-fizyczne i humanistyczne, nie wiele było przyrodniczych.

Dla młodzieży opóźnionej w nauce prowadzone były skrócone klasy. W 1947/48 r. będą prowadzone już tylko kursy skrócone licealne, przy niektórych zakładach państwowych. Były w związku z tym duże trudności w realizowaniu programu, ze względu na brak podręczników, co oczywiście powodowało rozmaitego rodzaju braki. W Krakowie było pod tym względem lepiej nieco niż w terenie, ogółem zaś sytuacja w tym względzie była korzystniejsza niż w roku poprzednim. W Krakowie zorganizowano 17 ognisk metodycznych, które były ogromną pomocą w pracy dydaktycznej.

Nauczycielstwo szkół średnich ogólnokształcących posiada wiele sił posiadających nabyte prawa emerytalne, stąd rozmaite zniżki, urlopy chorobowe itp. Istnieje ponadto nadmiar nauczycieli dla pewnych przedmiotów jak np. łacina, niemiecki, historia, brak zaś matematyków, fizyków i chemików. W wielu zakładach muszą skutkiem tego uczyć ludzie nie mający odpowiednich warunków. Dlaczego tak się dzieje? Główną przyczyną jest tutaj odpływ fachowców do szkół zawodowych, do

szkół fabrycznych itp., gdzie wynagrodzenie jest znacznie wyższe. Tu sytuacja staje się bardzo poważna. Stan ten na dalszą metę jest niemożliwy do utrzymania. Sytuacja materialna nauczycielstwa w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym jest ciężka. Na odcinku wychowawczych zadań napotyka się na opór starszych nauczycieli. Należy przeto emerytom pozwolić odejść i odmłodzić aparat nauczycielski.

W okresie sprawozdawczym odbyły się dwie matury skrócone: jedna w zimie, druga w lipcu, oraz jedna normalna w okresie wiosennym. W zimie powołane były 32 komisje przy 27 zakładach, 727 abiturientów zdało egzamin dojrzałość. Stwierdzić trzeba, że poziom kursów skróconych wykazuje braki. W lecie powołane były 42 komisje i na 664 kandydatów zdało egzamin dojrzałości 652. Ponadto urządzano egzaminy dla eksternistów w lutym i we wrześniu. W roku sprawozdawczym egzaminy te odbyły się wyjątkowo w 3 terminach. Ogółem wydano 351 świadectw dojrzałości.

Zakłady Kształcenia Nauczycieli. Zakładów tych na terenie Okręgu jest 13, a to 11 liceów pedag. i 2 Sem. dla Wychowawczyń Przedszkoli. Prócz tego czynne są Kursy przygotowawcze i wstępne pedagogiczne w Brzesku, Chrzanowie, Olkuszu, Tuchowie i Żywcu. Frekwencja w liceach pedagogicznych wzrosła trzykrotnie Trzeba stwierdzić, że warunki lokalowe nie sprzyjają rozbudowie zakładów kształcenia nauczycieli. W Miechowie zlikwidowano kurs przygotowawczy przy inspektoracie szkolnym z braku lokalu. Sytuacja zakładów kształcenia nauczycieli na naszym terenie jest bardzo ciężka. Wynika to z zaniedbania jeszcze z dawnych czasów zaborczych, gdy do szkół uczęszczała prawie wyłącznie młodzież wiejska i robotnicza. Dziś żaden zakład nie ma własnego gmachu ani internatu, który jest tutaj podstawą.

Jedno z ostatnich pism Ministerstwa Oświaty zaleca likwidowanie kursów i organizowanie ich przy Liceach Pedagogicznych.

W Zakopanem zażądano za lokal 450.000 zł rocznie, stąd losy Liceum stają się niepewne. Sprawa remontu odpowiednich na ten cel gmachów częściowo posunęła się naprzód jak np. w Myślenicach, ale warunki jeszcze nadal będą trudne. Zorganizowanie własnych szkół ćwiczeń napotyka na trudności z braku pomieszczeń, a brak ich nie sprzyja odpowiedniemu rozwojowi tego typu szkolnictwa.

Szkolnictwo Zawodowe. — W pierwszym rzędzie winny być uwzględnione tutaj Publiczne Średnie Szkoły Zawodowe. Na podstawie art. 1 ustawy z 1937 r. o zakładaniu publicznych szkół zawodowych, zmienionej dodatkiem z 1947 r. gminy wiejskie i miejskie zobowiązane są do zakładania tych szkół. W roku szkolnym 1946/47 było czynnych 87 tych szkół z czego 78 mieściło się w budynkach szkół powszechnych, a tylko 9 posiadało własne pomieszczenia. Ten stan rzeczy powoduje, że nauka nie może być racjonalnie przeprowadzana, prowadzona jest bowiem wieczorami, a tam, gdzie w jednej szkole zgrupowanych jest kilka szkół z braku pomieszczeń, nauka staje się prawie niemożliwa jak np. w Wolbromiu. Istnieje konieczność przydzielenia tym szkołom własnych budynków, w wielu miejscowościach możliwości takie istnieją, konieczny jest tylko remont budynków, przed którym gminy się bronią, zasłaniając się brakiem funduszów. Świadczenia rzeczowe ze strony gmin są bardzo niewystarczające lub nawet żadne.

Bolączka ta, poza większymi miastami, daje się w całym terenie silnie odczuć. Brak sekretarzy, zmusza kierownictwa szkół do zajmowania się sprawami administracyjnymi, na skutek czego cierpią sprawy wychowawcze i dydaktyczne, zaniedbywane na rzecz spraw administracyjnych.

Zagadnienie szkolnictwa średniego zawodowego jest doniosłe z punktu widzenia planowej gospodarki uspołecznionej, ponieważ tylko odpowiednia liczba młodzieży wykształconej, zawodowo zwłaszcza, będzie mogła umożliwić wykonanie planu 3-letniego. Brak wykształconych pracowników odczuwają wszystkie instytucje publiczne i prywatne, a każda zwłoka w tej sprawie pociąga za sobą oczywiste straty. Młodzież ta zasługuje na szczególne poparcie, gdyż wyrosła ona w twardej walce o byt. Trzeba jej zapewnić takie warunki w szkole i poza szkołą, by mogła się odpowiednio kształcić. Nie należy skąpić na szkoły tego typu, na stypendia i bursy. Dotychczasowe istniejące publiczne szkoły dokształcające zawodowe nie mogą podołać zadaniom, dlatego potrzeba reorganizacji, podniesienia poziomu nauczania, powiązania praktyki z teorią, związania nauk z wykonywaniem zawodu, zwiększenia godzin nauki, przejścia na naukę dzienną; dobór odpowiednich sił nauczycielskich ma tu duże znaczenie.

Dekret z bieżącego roku wprowadza uregulowanie sprawy opłacania nauczycieli, którzy odtąd mają być opłacani przez państwo. Ważne jest zapewnianie odpowiedniego doboru i dopływu wykwalifikowanych sił. Potrzeby rzeczowe będą nadal pokrywane przez samorząd. Reforma na tym odcinku ma na celu przygotowanie odpowiednich kadr pracowników dla odbudowy wsi i miast.

Na terenie naszego Kuratorium było 32 zawodowych szkół państwowych i 34 prywatnych ,uczniów w państwowych szkołach było 9.402, w niepaństwowych szkołach było 4.880, w publicznych 11.939. Razem 26.221 młodzieży. Nauczycieli w państwowych szkołach było 715, w niepaństwowych 284, publicznych średnich zawodowych 893 — razem 1892 sił.

Należy podkreślić, że tylko 11 szkół z tej ogólnej liczby ma osobne budynki. Nie obejmujemy tutaj kursów dla dorosłych kształcących zawodowców dla pewnych tylko działów. Przewidywany jest wzrost o 25% zarówno sił nauczycielskich jak uczniów, zwłaszcza w publicznych średnich szkołach zawodowych. Młodzieży wiejskiej uczęszczającej do tych szkół pomaga się przez tworzenie burs i internatów.

W celu podniesienia poziomu wiedzy zawodowej utworzono szereg ośrodków dydaktyczno-naukowych dla szkół zawodowych, których zadaniem było wprowadzenie nauczycieli w nowe zagadnienia, w kierunku informowania o najnowszych zdobyczach wiedzy współczesnej. Przeprowadzono akcję dokształcania zawodowego bezrobotnych, akcję tę przeprowadziły 42 szkoły organizując kursy i zużywając na ten cel łączną kwotę 5½ milionów złotych.

Oświata Dorosłych. Oświata dorosłych jest tą dziedziną, która po wojnie rozbudowuje się na odcinku systematycznego kształcenia, artystycznych form oddziaływania, zwalczania analfabetyzmu itp. W zakresie systematycznego kształcenia powszechnego dla dorosłych zorganizowano 4 szkoły, oraz gimnazja i licea w 9 miejscowościach, z czego 4 państwowe i 5 prywatnych. Ponadto zorganizowano 202 kursy przy szkołach powszechnych. Z kursów dla analfabetów zorganizowano 20 stopnia I, 32 stopnia drugiego i 178 stopnia III, a mianowicie tam, gdzie idzie o zrealizowanie programu 7 klas. Organizowano dalej Uniwersytety Ludowe, świetlice, które prowadziły kształcenie w zakresie form artystycznych (779 świetlic). W akcji zlotu świetlicowego wojewódzkiego i zlotów powiatowych wykazano dużo pracy i doskonałe rezultaty. Poziom zlotów był wysoki, były one starannie przygotowane zarówno przez młodzież jak i kierownictwo zespołów, stwierdzić jednak należy z przykrością, że odcinek ten nie jest rozumiany. Jeżeli młodzież wiejska nie kontaktuje się z lasem, jeżeli poświęca swój czas by przyjść w wolnej chwili do świetlicy i pracować tam, jeśli idzie właśnie do świetlicy, a nie do karczmy, należy to ocenić pozytywnie. Należy zrozumieć i ocenić rezultaty tej pracy i nie powinno zaś być tak, by trybuny były słabo obsadzone w czasie występów zespołów świetlicowych.

Jeżeli idzie o oświatę dla dorosłych, to zorganizowano w powiatach 10 kursów dla pracowników i działaczy oświatowych.

Mamy poważny odsetek analfabetów. Analfabecie jest źle i nam z nim też. W roku 1937 było 6,500.00 analfabetów i półanalfabatów w Polsce. Stanowili oni zatem około 23% ludności. Wówczas były zamierzenia, że w niektórych powiatach np. w Okręgu białostockim około r. 2017 usunie się analfabetyzm. Był to oczywisty rozdźwięk między sanacyjnym hasłem „frontem do wsi" a faktami. Obecnie nie mamy w tym kierunku danych, ale jest pewne, że mamy wielu analfabetów i półanalfabetów, zwłaszcza w okręgach górskich. Na tych terenach trzeba rozpocząć baczną obserwację. Samorządy muszą w całej swej gotowości poprzeć wszelkie wysiłki w kierunku zlikwidowania tych rzeczy. Trzeba przyśpieszyć pracę nad przygotowaniem i wydaniem ustawy o zawlaczaniu analfabetyzmu.

Bibliotekarstwo. Należy nadmienić, że czynniki oświatowe uprzedziły ukazanie się dekretu o bibliotekach, przystępując już w roku 1945 do organizowania bibliotek powszechnych i gromadzenia materiału książkowego z myślą o organizowaniu bibliotek gminnych i powiatowych. Następnie trzeba wyraźnie podkreślić, iż inspektorzy szkolni nie spotkali się z poparciem i należytym zrozumieniem ze strony czynników samorządowych, które tych rzeczy nie doceniały i wzbraniały się od przyjmowania księgozbiorów. Ujemnie odbiło się to na akcji we wsiach, gdzie dopuszczono do tego, że biblioteki rozpłynęły się w różnych organizacjach zamiast być razem włączone do nowozorganizowanych bibliotek gminnych. Dekret z 1946 r. o bibliotekach i opiece nad bibliotekami przyjęty został niechętnie i nie spowodował zasadniczych zmian. Interwencja, starania i prace spoczywały nadal w ręku czynników szkolnych. Inspektorzy szkolni zabiegali i zabiegają o fundusze, chociaż należy to do samorządów. Inspektorzy przydzielili nauczycieli do pracy. Budżety na rok 1946 nie zostały należycie lub wcale wykorzystane. Akcja pomocnicza przybyła dopiero w listopadzie 1946, kiedy odkomenderowano już nauczycieli do tej pracy. W dwu wypadkach stwierdzono tylko pewne niedociągnięcia. Jest już 15 bibliotek powiatowych, chociaż niektóre nie zostały formalnie przejęte przez Wydział Powiatowy (Wadowice).

Naogół spotykano się z brakiem zrozumienia ze strony samorządów. Biblioteka nie może być samowystarczalną. Dotacje miast na biblioteki są niewystarczające. Pobory bibliotekarzy są niskie, nie przewidziane w budżecie i wypłacane z abonamentów bibliotecznych, co powoduje, że biblioteki te nie różnią się niczym od prywatnych wypożyczalni dochodowych, a tak przecież być nie może. Dochody własne bibliotek w niektórych miejscowościach (Zakopane) były nawet wydatkowane na inne cele. Subwencje były niejednokrotnie przez kilka miesięcy wykorzystywane w sposób niewłaściwy co było ze szkodą dla bibliotek, gdyż książki w międzyczasie zdrożały o 85%.

Tarnów nie mógł się zdecydować na przejęcie 100.000 tomów, — przeznaczył zbyt małe dotacje na bibliotekę. Kraków nie może się zdobyć na lokal dla biblioteki. Niektóre tereny leżą zupełnie odłogiem, jest jeszcze bardzo wiele

pracy na tym odcinku, ale organizacja nie ruszy z miejsca, gdy nie zmieni się nastawienia samorządów.

Stwierdzić należy, że na tym odcinku jest dużo do zrobienia. A teraz przejdźmy do sprawy Komisji Oświatowych.

Ustawa z 1939 r. powołała do życia gminne i powiatowe Komisje Oświatowe. Ustalono ich skład personalny. Komisja Oświatowa nie ma możności decydowania, ma tylko obowiązek współdziałania, stawiania wniosków budżetowych w sprawie potrzeb szkolnictwa, oświaty, stawia wnioski w sprawach dotyczących sieci szkolnictwa, współdziała w organizowaniu przedszkoli, burs, świetlic, budowy szkół, egzekwowania obowiązku szkolnego. Zakres działania tych komisji jest bardzo rozległy. Jasną jest rzeczą, że rozwój szkolnictwa powszechnego zależy od stopnia aktywności Komisji, one bowiem mogą wpłynąć na to, by wnioski przez nie postawione były przeforsowane i zatwierdzone. Władze szkolne, Kuratorium i Inspektoraty są w trosce o należyte funkcjonowanie tych Komisji. Należy je uaktywnić, wyniki bowiem dotychczasowej pracy nie są wystarczające. Powiatowe i Gminne Komisje Oświatowe w bardzo małej mierze spełniają swoje zadania i wykazują zbyt nikłe zainteresowanie sprawami ,do których zostały powołane. Należyte wykonywanie obowiązków przez te Komisje należy do rzadkości. Jest jasną rzeczą, że ten stan rzeczy nie może być tolerowany na dalszą metę i musi być poddany akcji zmierzającej do całkowitego uzdrowienia i uaktywnienia Komisyj.

Konieczne jest wydanie przez Wojewódzką Komisję odpowiednich instrukcji i regulaminów, konieczne jest nadto wyłonienie konkretnego, widocznego organu tej władzy w osobie referenta, który by się zajął czynnościami wykonawczymi. Uaktywnienie Komisji jest jednym z głównych zadań w najbliższej przyszłości. Zagadnienie to będzie referowane na konferencji inspektorów we wrześniu. Zwróci się tam uwagę na dobór właściwych ludzi, oddanych potrzebom dzisiejszej demokratycznej szkoły i na należyte spełnianie obowiązków. Jest rzeczą jasną, że te komórki muszą mieć swój plan pracy. Muszą one mieć bodaj raz w miesiącu posiedzenia i protokoły tych posiedzeń należy przesyłać do wiadomości władz szkolnych.

Komitety szkolne nie zostały powołane, ale ustawa je zapowiada. Odnośne rozporządzenie powinno być wydane w najbliższej przyszłości. Tymczasem Komitety Rodzicielskie wyręczają te Komitety Szkolne w wielu wypadkach z dużym powodzeniem.

Komisja Oświatowa nie może być zależna od gry przypadkowych sił i od „sztuki życiowej" kierowników itp. Jest w tym wszystkim jakaś nieuchwytna atmosfera partykularyzmu, gdzie panuje nieuświadomienie ważności tej pracy, gdzie wszystko spycha się na kierownika. Komisje Oświatowe nie funkcjonują często należycie, gdyż wójtowie czy burmistrzowie nie doceniają sprawy znaczenia szkół. Nauczyciele nie decydują w tych sprawach są tylko organem opiniodawczym.

Jeżeli Komisje Oświatowe będą się zastanawiały nad tym, do kogo ma należeć egzekutywa obowiązku szkolnego, to nie wyjdziemy z faktu, że szkoły będą świecić pustkami. Jest to ważny obowiązek w zakresie realizacji zadań oświatowych.

Dalej ważna jest kwestia opału na zimę. Ile szkół ma w tej chwili opał? Władze i czynniki szkolne robią co mogą, ale okazuje się, że to jest tylko kwestia zaradności w wielu wypadkach. Są powiaty, w których sprawa opału jest załatwiona na poziomie, ale w niektórych leży ona zupełnie. Komisje Oświatowe muszą się o to również zatroszczyć.

Na zakończenie chciałbym zaapelować, że skoro między nami są osoby, którym leży na sercu należyte funkcjonowanie tych organów działających w sprawach szkolnych, to obyśmy się nie rozeszli z tym, że uchwalimy jeszcze jedną deklarację więcej i że zapisany zostanie jeden protokół. Chodzi o to, aby z konferencji dzisiejszej wypłynęły realne wskazówki umiejętnej pracy dla Komisji Ośw. Dotychczasowa słaba działalność wzgl. bezczynność Kom. Ośw. nie może być tolerowaną. Oby nasza konferencja dzisiejsza stała się punktem zwrotnym w pracy tych instytucyj.

Centralny kurs nauki o Polsce i świecie współcz. w Zakopanem

Ministerstwo Oświaty zorganizowało w czasie feryj letnich br. 23 Centralnych Kursów dla nauczycieli wszelkiego rodzaju szkół. Kursy organizowane były na terenie całej Polski i miały dwojaki charakter: pogłębienie wiadomości z zakresu danego przedmiotu, oraz jako wczasy. I dlatego urządzane były w najpiękniejszych krajobrazowo punktach Polski. Nauczycielstwo miało możność zobaczenia gór, morza i naszych odzyskanych Ziem Zachodnich. Miało okazję poznać się wzajemnie w czasie wycieczek i rozrywek, które były w programie kursów, nabrać bodźca i sił do pracy w nowej szkole polskiej.

Na terenie Okręgu Szkolnego Krakowskiego odbył się jeden Centralny Kurs, mianowicie Nauki o Polsce i Świecie współczesnym w Zakopanem. W pierwszym turnusie tego Kursu (w m-cu lipcu) brali udział nauczyciele z wszystkich Okręgów Szkolnych według następującego klucza: po dwóch nauczycieli ze szkół średnich ogólnokształcących, po dwóch ze

szkół zawodowych i po 4-ch ze szkół podstawowych, — razem 118 nauczycieli. W II-gim turnusie brali udział nauczyciele z liceów pedagogicznych po 1 z każdego liceum, — razem 117 nauczycieli. Ogółem odbyło kurs 235 nauczycieli.

Prof. Dr. Józef Sieradzki — jako kierownik pedagogiczny Kursu — w porozumieniu z Ministerstwem Oświaty — ustalił następujący skład prelegentów kursu dla I-go turnusu (lipiec), a mianowicie:

1. Prof. dr Arnold Stanisław — Wybrane zagadnienia z historii gospodarczej.

2. Dyr. gab. Barbag Józef — Zagadnienia demograficzne Polski.

3. Kur. Dr. Białas Stefan — Doktryny polityczne XIX w.

4. Deleg. Min. Damrosz Stanisław — Metodyka nauczania nauki o Polsce współczesnej.

5. Nacz. Dobrowolski Henryk — Dzieje ruchu robotniczego w Polsce.

6. Mgr. Dobrowolska Danuta — Socjologia.

7. Prof. Dr. Grzybowski Konstanty — Zagadnienia ustrojowe.

8. Dr. Majewski Stanisław — Ekonomia społeczna i planowanie gospodarcze.

9. Prof. Dr. Sieradzki Józef — a) Program nauki o Polsce współczesnej. b) Ustroje społeczno-gospodarcze. c) U źródeł polityki zagranicznej Polski Ludowej.

10. Prof. Dr. Wereszycki Henryk — Dzieje polityczne Polski po r. 1863.

11. Doc. Dr. Wyka Kazimierz — Literatura współczesna.

12. Prof. Dr. Zawirski Zygmunt — Współczesne kierunki filozofii.

13. Red. Żółkiewski Stefan — Zagadnienia Kultury i Oświaty w Polsce.

W II-gim turnusie (sierpień) byli ci sami prelegenci z wyjątkiem Damrosza, Majewskiego, Wyki i Żółkiewskiego, natomiast mieli wykłady:

1. Dr. Żanna Kormanowa, dyrektor Departamentu w Ministerstwie Oświaty — o programie nauki o Polsce i Świecie współczesnym, oraz o roli nauczyciela w dobie dzisiejszej.

2. Wiceminister Bieńkowski Władysław — ogólne omówienie aktualnych zagadnień, dotyczących dzisiejszej szkoły i nauczyciela w Polsce powojennej.

3. Wiceminister — Leszczycki Stanisław — polityka zagraniczna Polski Współczesnej.

4. Mgr. Bromek Karol — geografia gospodarcza Polski.

Ogółem w I-szym turnusie było 127 godzin wykładowych, a w II-gim turnusie 112 godzin.

Jak wynika z powyższego poziom kursu na obu turnusach był bardzo wysoki, o czym świadczy różnorodność omawianych problemów ściśle wiążących się z zagadnieniem Nauki o Polsce i Świecie współczesnym.

Ażeby pogłębić poruszane na kursie zagadnienia Ministerstwo Oświaty poleciło nadesłać Centralnej Zbiornicy Książek przy Ministrestwie Oświaty do użytku uczestników Centralnego Kursu w Zakopanem 520 egzemplarzy książek, różnych autorów na tematy ściśle związane z zagadnieniami, poruszonymi na Kursie. W książki te Ministerstwo obiecało zaopatrzyć wszystkie typy szkół na początku roku szk. 1947/48 — jako niezbędną pomoc naukową dla nauczyciela.

Nadto uczestnicy Kursu zaopatrzyli się w skrypty Dr. S. Białasa i Dr. J. Sieradzkiego, dotyczące omawianych przez nich podczas wykładów problemów. Rozdana była bibliografia do socjologii w opracowaniu Mgr. Danuty Dobrowolskiej, a uczestnicy II-go turnusu otrzymali wykaz lektur do Nauki o Polsce i Świecie współczesnym.

Kurs spełnił swoje zadanie. Uczestnicy Kursu w ankiecie opracowanej przez Ministerstwo Oświaty wyrazili życzenie, żeby podobne Kursy były urządzane w czasie każdych feryj tak letnich jak i zimowych.

A. L.

Przegląd ostatnich wydawnictw.

Książki dla nauczyciela:

Stefan Baley — Psychologia wychowawcza w zarysie. Wydanie drugie nie zmienione. Biblioteka pedagogiczno-dydaktyczna Nr. 16. Książnica Atlas — Wrocław—Warszawa 1947 r. str. 686, ryc. 19.

Bez pomocy tej książki trudno mówić o naukowej organizacji pracy wychowawczej w szkole, dlatego winna się ona znaleźć w każdej bibliotece szkolnej.

Prof. Dr. Eugeniusz Rybka — Ćwiczenia z globusem ziemskim w szkole średniej — z 7 ilustracjami i 1 tablicą astronomiczną. Państw. Zakł. Wyd. Szk. Warszawa 1947, str. 30, cena 30 zł.

Interesująco zebrane ćwiczenia z globusem ziemskim wraz ze zbiorem zadań stanowić mogą cenną pomoc naukową dla nauczycieli geografii zarówno w szkole średniej jak i podstawowej.

PODRĘCZNIKI NA ROK SZK. 1947/8

Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych w stałym dążeniu do zaspokojenia potrzeb szkół wydały ostatnio szereg podręczników szkolnych i książek pomocniczych dla ucznia i nauczyciela.

Dla szkół podstawowych:

M. Froelichowa i J. Ledóchowska. Ćwiczenia w pisaniu dla kl. II szkoły powszechnej, str. 119. Cena 50 zł.

Interesujący, bogato ilustrowany podręcznik do ćwiczeń zarówno w pisaniu jak i czytaniu ułatwi nauczycielowi systematyczną naukę ortografii, interpunkcji oraz elementów gramatyki.

Bronisław Wieczorkiewicz — Ćwiczenia ortograficzne kl. IV, str. 47, cena 25 zł.

Uprzednio ukazały się tegoż autora ćwicz. ortogr. na kl. V i VI szkół podstawowych.

Z. Klemensiewicz i J. Żiabowa — Nasz język — podręcznik gramatyki języka polskiego z ćwiczeniami dla kl. VII szk. powsz., str. 72. Cena 30 zł.

Analogiczny podręcznik na kl. VI tychże autorów ukazał się z pocz. ub. r. szk.

Adam Mickiewicz — Pan Tadeusz — str. 503. Cena 150 zł. Tekst i „objaśnienia poety" według wydania sejmowego z r. 1934. Wstęp i objaśnienia w opracowaniu dr .J. N. Millera. Nakład 100.000 egz.

Maria Dłuska — Z naszych dziejów — podręcznik historii dla szkoły powszechnej pod redakcją Wandy Moszczeńskiej (str. 255, cena 80 zł.

Ten bogato ilustrowany podręcznik obejmuje dzieje Polski od czasów najdawniejszych do r. 1795. Przeznaczony jest do nauczania historii na różnych poziomach szk. powsz., — nie zawiera żadnych mapek ponieważ P. Z. W. S. niebawem wydadzą osobno „Podręczny atlas do historii Polski".

Dr. Elida Maria Szarota-Bluthowa — Nos Camarades Français, podręcznik do nauki j. franc. dla klasy VI szkoły podstawowej, str. 185, cena 100 zł.

Niezwykle starannie wydany, bogato, barwnie ilustrowany podręcznik składa się z trzech części: 1) ćwiczenia i czytanki, 2) gramatyka, 3) słowniczek.

Cz. Fotyma- Cz. Ścisłowski — Fizyka — podręcznik dla VI klasy szkoły powszechnej, str. 230. Rys. 189. Cena 80 zł.

Zawiera: cz. I pomiary zasadnicze, cz. II mechanika, cz. III równowaga cieczy, cz. IV gazy, cz. V ciepło.

Janina Szaferowa — Poznaj 100 roślin — str. 66, ryc. 31, cena 90 zł.

Jest to klucz do oznaczenia 100 gatunków roślin kwiatowych dzikich i hodowanych, przeznaczony przede wszystkim dla uczniów 8-klasowej szkoły podstawowej.

Bolesław Iwaszkiewicz — Algebra — podręcznik dla klasy VII szkoły podstawowej (str. 167, cena 60 zł).

St. **Świtalski — Nowy śpiewnik** — przeznaczony dla szkół powszechnych, zawiera 10 piosenek jednogłosowych i 21 pieśni dwugłosowych (str. 32, cena 50 zł).

Dla szkół średnich:

Henryk Szyper — Mickiewicz — pisarz demokratyczny, str. 144, cena 125 zł.

Jest to pierwszy tomik serii: Rodowód polskiej myśli demokratycznej obejmujący artykuły Mickiewicza ogłoszone w „Pielgrzymie Polskim" i w „Trybunie Ludów", poprzedzone historycznym wstępem i opatrzone obszernymi objaśnieniami i przypisami. Książka odda na lekcjach j. polskiego i historii cenne usługi.

Wilhelm Hauff — **Das aklte Herz — wyd. III oprac. Jakub Rollauer, str. 64, cena 50 zł.**

Erich Kästner — **Das fligende Klassenzimmer,** — eine Weihnachtsgeschichte — **wyd. II oprac. Józef Klinghoffer, str. 111, cena 90 zł.**
Obydwie książeczki zatwierdziło Minist. Oświaty jako lekturę pomocniczą do nauki jęz. niem. w szkole średniej.

Stanisław Biernacki — Zbiór badań z fizyki z wynikami dla kl. III i IV gimnazjum ogólnokształcącego, str. 52, cena 30 zł.

S. Steckel — Algebra — podręcznik dla liceów ogólnokształcących. Kurs dwuletni. Wydanie nowe. Str. 383, cena 160 zł.

Dla szkół średnich zawodowych:

Inż. G. Hensel i inż. St. Wierusz Kowalski. Podstawy elektrotechniki, wyd. II. — Cz. I prąd stały. Str. 270, rys. 204, cena 200 zł.

Jest to podręcznik dla młodzieży kształcącej się w gimnazjach elektrycznych.

Józef Weber — Zarys kowalstwa i obróbki cieplnej, str. 254, rys. 181, cena 180 zł.

Jest to książka pomocnicza dla uczniów i nauczycieli na wydziałach mechanicznych średnich szkół technicznych, dla nauczycieli szkół rzemieślniczych metalowych — oraz książka zalecona do bibliotek wszystkich szkół zawodowych dla przemysłu metalowego.

Augustyn Miętka — Algebra — podręcznik dla gimnazjum handlowego cz. I i II, wydanie II, str. 103 i 95, cena 55 zł i 43 zł.

Cz. I podręcznika przeznaczona jest dla kl. I gimnazjum handlowego trzyleniego dla kl. II gimnazjum handl. czteroletniego, cz. II dla kl. II gimn. handl. trzyletniego i dla kl. III gimn. handl. czteroletniego.

Wydawnictwa dla różnych typów szkół:

Odbudowa Państwa Polskiego w latach 1944—1946. Najważniejsze dokumenty i infor-

macje zestawili Wł. Kurkiewicz, W. Olszewski, A. Tatomir. Zeszyt I, str. 303, cena 190 zł.

Książka ta zawiera wybór najważniejszych ustaw, dekretów i rozporządzeń obowiązujących proces odbudowy nowej Polski w latach 1944—1946, stanowi zatem ważną pomoc do nauki o Polsce współczesnej we wszystkich typach szkół. Zapowiedziany zeszyt II obejmie ciąg dalszy materiału do dnia 31 marca 1947 r.

Zofia Rościszewska-Gąsiorowska — Ogród szkolny, str. 126, rys. 29, cena 110 zł.

Autorka tej książki pragnie podzielić się z czytelnikiem (przede wszystkim zaś nauczycielem przyrody), swym bogatym doświadczeniem z dziedziny ogrodnictwa i ułatwić mu organizację pracy w ogrodzie (szkolnym).

Nakładem Wydawnictwa Zakładu Narodowego im. Ossolińskich w Krakowie ukazał się: **W. Moszczeńska- H. Mrozowska, — Podręcznik historii.** Część I (str. 199, ryc. 41, tabl. 6).

Podręcznik dostosowany do nowego programu obejmuje dzieje świata starożytnego i wczesnego średniowiecza.

CZASOPISMA

Ukazał się 1 i 2 numer czasopisma dla młodzieży szkół średnich „Płomień" (Red. Warszawa — Smulikowskiego 4). Jest to — jedyne obecnie pismo da młodzieży na tym poziomie. Redakcja w pełnym zrozumieniu faktu, że szkoły i poszczególni uczniowie mają trudności w zdobywaniu materiałów oświetlających minione epoki" zapowiada, że obok „nurtu współczesnego życia", któremu poświęcone będą numery nieparzyste, baczną uwagę zwróci na przeszłość kulturalną Polski i Europy, czemu da wyraz w numerach parzystych.

Numer 2-gi poświęcony jest literaturze, sztuce, życiu i obyczajom średniowiecza w Polsce i na Zachodzie Europy. Z zagadnień bieżących zajmuje się Dniem Spółdzielczości, sportem i in.

Ż.

Nakładem Wydawnictwa: DZIENNIK URZĘDOWY KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

Adres Redakcji i Administracji: Kraków, ul. DIETLA 90, p. III, pok. Nr. 4, telefon 599-17.

Cena niniejszego numeru wynosi 90 zł. Konto P. K. O. Nr. IV-840.

Zakłady Graficzne „Litodruk" Kraków, Radziwiłłowska 23 M—22031